

ahinname

Ahî Sancağı

Sancak, devleti tertip ve teşkil eden milletin hüviyetinin remzi ve mevcudiyetinin timsalidir. Ahilik teşkilatında sancağın hükümdara ve Ahilik merasimlerinde devletin üst düzey yetkili kişilerine takdim edildiği görülmektedir.

Kırşehir Müzesi'nde bulunan Ahilik teşkilatının bilinen en erken tarihli sancağı müzede 2007/18 (E) envanter numarada kayıtlı bölümde yer almaktadır. Sancak 1904 tarihli'dir. Üzerinde II. Abdülhamid'e ait tuğra yer almaktadır.

Dikdörtgen formdaki sancağın iç orta kısmındaki kırmızı alanda bir adet hilal ve tuğra bulunmaktadır. II. Abdülhamid'e ait tuğranın sağ üst kenarında "el Gazi" yazısı bulunmaktadır. Hilal içerisinde, "bimübeyyineti tevfiakatı Rabbaniyye meliki devleti'laliyyeti'l-Osmaniyye" (Cenab-ı Allahın yardım ve desteğine dayanan Yüce Osmanlı Devleti) ibaresi yer almaktadır.

Orta zeminde hilal ve tuğranın etrafında enine altı adet içinde Enfâl Suresi'nin 72. ve Râd Suresi'nin 24.

ayetlerinin işlendiği yazı şeritleri bulunmaktadır. Orta zemin etrafında yer alan geniş yeşil kuşağın üst bölümünde yer alan iki bordürün içinde Bakara Suresi'nin 255. ayeti olan Ayete'l-Kürsi, alt bölümde yer alan iki bordürde ise Enfâl Suresi'nin 65. ve 66. ayetleri işlenerek yerleştirilmiştir. Sağ ve sol kenarlarda bulunan boyuna yerleştirilen ikili bordürlerin içlerine yine Enfâl Suresi'nin 15, 16, 17 ve 18. ayetleri devamı sağlanarak işlemlerle yerleştirilmiştir.

Sancağın yüzey süslemesinde kullanılan bezemelerde Arapça sülüs yazı yer almaktadır. Ayetlerin bitiş noktalarında küçük hatayı çiçekleri, orta zeminde iki, üst iç bordürün içinde bir, alt kenar bordürlerin içlerinde birer adet olmak üzere toplam beş adet yerleştirilmiştir.

Sancakta yer alan kırmızı renk, "gücü, şehadeti sembolize ederken yeşil renk ise İslamiyet ve Ahiliğin ticari boyutunun hareketliliğini ve dinamizmini temsil etmektedir.

Dünyanın dört bir yanını etkisi altına alan Covid-19 virüs salgını nedeniyle insanlık olarak zor bir dönemden geçmekteyiz. Tüm dünya söz konusu salgınla mücadele ederken, biz de Türkiye Cumhuriyeti Devleti olarak tüm kurum ve kuruluşlarımızla bu süreci asgari zararla atlatarak geride bırakmak adına var gücümüzle çalışmaktayız. Böylesi zor günlerde her zaman ortaya koyduğumuz birlik, beraberlik ve dayanışma ruhu sayesinde aldığımız tedbirleri uygulama, ihtiyaç sahiplerine el uzatma ve salgının negatif etkilerini telafi etme noktasında Allah'ın izniyle başarılı olacağımıza inancımız tamdır. Sayın Cumhurbaşkanımızın "Biz bize yeteriz Türkiyem" diyerek başlattığı milli dayanışma kampanyası vesilesiyle devlet-millet el ele verdiğimizde ne kadar güçlü olduğumuzu umutla görmekteyiz.

Medeniyetimiz; Cenab-ı Hakk'ın "Kim bir can kurtarırsa bütün insanların hayatını kurtarmış gibi olur" kelamı, Peygamber Efendimizin "Komşusu aç iken tok yatan bizden değildir" hadisi, Şeyh Edebalî'nin Osmanlı Cihan Devleti'nin kurucusu Osman Gazi'ye verdiği "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın" öğüdü üzerine inşaa edilmiştir. Böylesi günlerde; birlik, beraberlik, dayanışma, yardımlaşma ve sosyal adalet ekseninde gelişerek medeniyetimizin temel sütunlarından biri olan Ahiliğin değerini daha iyi anlamaktayız. Ahiler, ihtiyaç sahiplerinin her türlü ihtiyacını gidermek adına kurduğu vakıflar vasıtasıyla salgın hastalık, kıtlık, yangın gibi nedenlerle mağdur olan insanlara daima el uzatmış, hiç kimseyi kimsesiz bırakmamışlardır. Bu yaklaşım bugünün tüm kamu kurum ve kuruluşlarına, sivil topluma rehber olmaktadır.

Bakanlığımız da salgın sürecinde bu anlayışla çalışmalarını dinlenmeksizin sürdürmektedir. Bu bağlamda, Bakanlığımızın salgınla mücadeleye yönelik olarak almakta olduğu tedbirlere Ahiname Dergimizin dokuzuncu sayısında geniş yer ayırdık. Ayrıca, Kooperatifçiliği Tanıtma ve Geliştirme Projesi kapsamında Şubat ayında yola çıkarak Adana ve Antalya'da çalışmalarına başlayan Kooperatifçilik Otobüsü'ne ilişkin haberler de bu sayıda geniş yer aldı.

Her sayısında devlet büyüklerimize Ahiliğe ve ticaret hayatına ilişkin sorular yönelttiğimiz Ahiname Dergisi'nin dokuzuncu sayısında, İçişleri Bakanımız Sayın Süleyman Soylu ile Bakan Yardımcımız Sayın Gonca Yılmaz Batur'un

röportajları bulunmaktadır. Yine her sayıda olduğu gibi bu sayıda da Bakanlığımız çalışanları ve akademisyenler tarafından kaleme alınan makaleler, Genel Müdürlüğümüzün esnaf, sanatkar ve kooperatifçilere yönelik yaptığı çalışmalara ilişkin haberler ve çeşitli bilgilendirici içerikler yer almaktadır. Bunların yanında, tarihi ve bugünüyle önemli bir yere sahip Erzurum ilimizin tanıtımına da dokuzuncu sayıda geniş yer verdik.

Ahiname Dergisi'nin dokuzuncu sayısının okurlarına fayda sağlamasını umuyor, derginin hazırlanmasında emeği geçen mesai arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Başta sağlık çalışanlarımız olmak üzere, salgınla mücadele adına fedakarca çabalayan tüm kesimlere minneti bir borç biliyor; içinde bulunduğumuz bu zorlu süreci en az zararla ve en kısa zamanda geride bırakmayı yüce Allah'tan niyaz ediyorum.

Necmettin ERKAN

Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü

Ahiliğe sahip çıkmamız, atalarımızın değerlerini yaşatmanın yanında, özümüzü kavramamızı da sağlayacaktır. Ahilik konusunda yapılacak her çalışma bizi kendimizle, tarihimizle buluşturacaktır.

Selçuklulardan Osmanlılara kadar bizi bugünlere getiren devletlerin çok güçlü temeller üzerinde yükselmesinde etkili olan kurumların başında Ahilik Teşkilatı gelir.

Ahiler toplumu birleştiren, kaynaştıran, bir arada tutan değerlerin uygulanması, toplumsal denetim mekanizmasının işleminde çok önemli görevler almıştır. Bu bakımdan sosyal, kültürel, siyasal, dini ve askerî işlevlere de sahip olan Ahilik Teşkilatı, milletimizin adeta Anadolu'ya vurulan mührüdür.

Ahiler, topluma en kaliteli ve en hesaplı hizmeti verirken, aynı zamanda buldukları mahallede sosyal yardımlaşmayı, dayanışmayı, güvenliği sağlamada aktif rol almıştır. Kaynağını Kur'an ahlakından alan Ahi ilkeleri, toplumda kin ve nefret tohumlarının atılmasını engellemiş, milletin banış ve sevgi temelinde büyümesine yardımcı olmuştur.

Toplumun önderi, ileri geleni, bugünkü manada aydını olan Ahilerin davranışları ahlak ve adap üzerinedir. Yemek yerken, su içerken, ürününü satarken, alışveriş ederken, yürürken, evden çıkarken hasılı gündelik hayatın her alanında Ahiler, hep bu ahlak ve adaba uygun hareket ederek, topluma örnek olmuşlardır.

Ahiliğin açık şartları olan; "elini, kapını ve sofranı açık tut" ilkesiyle, kapalı şartları olan "dilini, gözünü, belini bağlı tut" anlayışı, maddi yönü öne çıkan günümüz insan ilişkileri ve sosyal hayatı için ihtiyaç duyduğumuz çerçeveyi ifade ediyor.

Ahiliğe sahip çıkmamız, atalarımızın değerlerini yaşatmanın yanında, özümüzü kavramamızı da sağlayacaktır. Ahilik konusunda yapılacak her çalışma bizi kendimizle, tarihimizle buluşturacaktır.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Cumhurbaşkanı

8

Takdim Necmettin Erkan
Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü

08 Güncel

Covid-19 Salgınıyla Mücadele Kapsamında Ticaret Bakanlığına Hayata Geçirilen Düzenlemeler

14 Güncel

Kooperatifçilik Otobüsü

22 Röportaj

T.C. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu

26 Röportaj

T.C. Ticaret Bakanlığı Bakan Yardımcısı
Gonca Yılmaz Batır

30 Dosya

Prof. Dr. Turan Öndeş

Sultan Fermanı ile Erzurum Esnafına Vergi Muafiyeti Tanınması

34 Dosya

Ticaret Uzmanı Esra Ünal Yeşilyurt

Taksitle Satış Sözleşmeleri Bakımından Satıcı veya Sağlayıcı Konumundaki Esnaf ve Sanatkarların Sorumluluğu

14

38 Tarih, Kültür & Sanat

Erzurum

54 Dosya

Prof. Dr. Turan Öndeş

Erzurum'da Ahilik: Ahi Toman Baba

58 Dosya

Ticaret Uzmanı Melike Davası Okçu

Türkiye'de Kadın Kooperatifleri Hareketi

62 Dosya

Prof. Dr. Fehim Bakırcı

İnsani Değerler Düzleminde Ahilik

22

70 Dosya

Ticaret Uzmanı Oğuz Mete

Ulaştırma Sektöründe Taşıma Kooperatiflerinin Yeri

74 Dosya

Seda Can

Bacıyan-ı Rum (Anadolu Kadınlar Birliği)

78 Dosya

Ticaret Uzmanı Melih Toprak

Otonom Araçların Ulaştırma Sektörü İstihdamına Etkileri Üzerine Kısa Bir Değerlendirme

26

Haber

82

Ahilik Kutlamaları Merkez Yürütme Kurulu Toplantısı Gerçekleştirildi

83

Araç Alım Satımında "Güvenli Ödeme Sistemi"

84

Pazarıcı Esnafı Eğitimleri Devam Ediyor

85

Ekonomik İstikrar Kalkanı

86

Covid-19 Salgını Sürecinde Esnaf ve Sanatkarlara Sağlanan İmkanlar

38

82

Ahiname Dergisi

T.C. Ticaret Bakanlığı
Esnaf, Sanatkarlar ve
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü
Sürelî Yayınıdır.

Yıl 2020 / Sayı 9
3 Aylık
Yerel Sürelî
ISSN- 2587-2338

T.C. Ticaret Bakanlığı
Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik
Genel Müdürlüğü adına

Genel Müdür
Necmettin ERKAN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Erhan KÖKSAL

Hazırlayan
Ahilik ve Dış İlişkiler Dairesi

Baskı
AFŞAR Medya Mat. San. ve Tic. A.Ş.
Ostim OSB Mah. 1424. Sok. No: 8/2
Yenimahalle/ANKARA

Yayın Kurulu
Necmettin ERKAN
Çağatay Yasin KARABOĞA
Kamil TÜRKMEN
Cemalettin KÖMÜRCÜ
Mutlu ACAR

Görsel Yönetmen
Derya POLAT

Yönetim Adresi
Ticaret Bakanlığı
Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik
Genel Müdürlüğü
Dumlupınar Bulvarı No:151
Eskişehir Yolu, 9. Km, B Blok 06800
Çankaya / Ankara
T. (312) 449 43 00
F. (312) 449 43 06
E-Posta: ahinamedergisi@gmail.com

Her Hakkı Saklıdır. Kaynak
Gösterilerek Yapılacak
Kısa Alıntılar Dışında
Yayıncının İzni Olmaksızın
Hiçbir Yolla Çoğaltılamaz.

Covid-19

Salgınla Mücadele Kapsamında Ticaret Bakanlığınca Hayata Geçirilen Düzenlemeler

Birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de insan hayatı açısından son derece tehlikeli olan yeni tip Koronavirüs (Covid-19) pandemisi nedeniyle can kaybı ve vaka sayısı artmaya devam ediyor. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, çok erken hareket ederek tüm kurumları ile bu salgının yayılmasını ve vatandaşlarımızın hayatlarını tehdit etmesini engellemek için birçok tedbir aldı ve bu kapsamda uyulması gereken kuralları belirleyerek kamuoyuyla paylaştı. Bu süreç devam ediyor. Yaşanan salgının biran önce sona erdirilmesi için alınan önlemlere tüm vatandaşlarımızın istisnasız uyması büyük önem arz ediyor.

Yaşanılan bu olağanüstü süreçte ticaret dünyası da her yönüyle etkilendi. Bu bağlamda, Ticaret Bakanlığı da ülkemizde Covid-19'un görülmeye başladığı ilk günden itibaren ticaret hayatına yöne-

lik tedbirler almaya ve kritik sektörlerle yönelik düzenlemeler yapmaya başladı.

Öte yandan, Meclis Genel Kurulunda kabul edilerek yürürlüğe giren 7244 sayılı "Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile salgının ticaret hayatına etkilerinin azaltılmasına yönelik tedbirler alındı. Kanun kapsamında Ticaret Bakanlığı tarafından pek çok düzenleme hayata geçirildi.

Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, ticaretin aksamaması ve ticaretin akışının sağlanması yönünde, "Cumhurbaşkanlığı-muz liderliğinde başta Sağlık Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı olmak üzere tüm Bakanlıklarımız, kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordineli bir şekilde çalışarak,

gerçekten çok önemli tedbirler aldık ve almaya devam ediyoruz" açıklamasında bulundu.

Pekcan, önceliklerinin insan sağlığı olduğuna vurgu yaparak, Ticaret Bakanlığı olarak ticari hayatın aksamadan devamı için iç ticaret, dış ticaret, gümrükler ve tüketicilerin korunmasına yönelik çok önemli tedbirler aldıklarını ve almaya devam ettiklerini söyledi.

Çalışmalarını aralıksız sürdüren Ticaret Bakanlığı, bu süreçte alınan tüm tedbirleri [covid19.ticaret.gov.tr](https://www.covid19.ticaret.gov.tr) web adresinden güncel olarak kamuoyuyla paylaşıyor. Ticaret hayatının tüm paydaşlarına ilişkin mevzuat, haber ve duyuruların yer aldığı sitede; ihracat, ithalat, gümrük, iç ticaret, tüketici, esnaf-sanatkar ve kooperatif sekmelerinin yanı sıra bir çok faydalı bağlantı bulunuyor.

Gümrüklerde Alınan Tedbir ve Düzenlemeler

Bu kapsamda Pekcan "Öncelikle 23 Şubat tarihinde İran ve 1 Mart tarihinde ise Irak sınır kapılarımızı yolcu geçişine geçici olarak kapattık, izin vermiyoruz. Gümrük kapılarımızı dezenfekte ettik ve gümrük ekiplerimiz de maske ve gerekli koruyucu kıyafetlerle hijyen ve sağlık kurallarına sıkı bir şekilde uyarak hizmet veriyor. Bu süreçte Covid-19'un ticaretimiz üzerinde olumsuz etkisini en aza indirmek ve dış ticaretimizin mümkün olan en yüksek kapasitede ve etkinlikle devam ettirilebilmesi için gümrük kapılarımızda dünyaya örnek olacak "temassız ihracat" yaklaşımıyla çalışmaya başladık" değerlendirmesinde bulundu.

Ticaret Bakanlığı, Irak ile yapılan ticarete "Şoför, Dorse ve Konteyner Değişimi" uygulaması başlattı. Bu kapsamda, Türkiye ile Irak arasında yer alan gümrük kapıları arasındaki tampon bölgede konteyner değişimi, şoför değişimi ve dorse değişimi yoluyla ticaret temassız olarak gerçekleştiriliyor. Pekcan "Bütün güvenlik ve sağlık tedbirlerini alarak ticareti baştan ile gerçekleştiriyoruz. Şoförlerimiz aracı

tampon bölgeye götürüyor, orada gerekli tedbirleri alarak karşı taraftan şoförler geliyor. Araç bizim tampon bölgemize geldiği zaman dezenfekte ediliyor. Bizim şoförlerimiz aracı teslim alarak tekrar içeriye giriyorlar. Diğer taraftan ise dorse çekiciler ile beraber dorse ve konteyner değişimi gerçekleştiriyoruz. Burada da dorse ve konteynerlerin dezenfektasyon işlemleri titizlikle yapılıyor" açıklamasında bulundu.

Öte yandan, tedbirler kapsamında İran ile yapılan ticarete Lokomotif Çözüm uygulaması başlatıldı. Konu ile ilgili yaptığı açıklamada demiryollarına artık daha fazla ağırlık verilmesi gerektiğini belirten Pekcan, "İran ile de sorunumuzu tampon bölgemiz olmadığı için Kapıköy tren yo-

luyla çözdük. 4 Mart 2020 tarihi itibarıyla Kapıköy Demiryolu Gümrük Kapısından, insan geçişi ve teması olmaksızın sadece vagonların geçişine izin verilmeye başlandı. Kapıköy'den bizim lokomotiflerimiz treni ittiriyor, İran sınırına girince de İran'daki lokomotifler treni çekiyor. Sistemi bu şekilde çalıştırıyoruz." dedi.

Sıhhi Malzemeler ve Fahiş Fiyat Artışlarına Yönelik Tedbir ve Düzenlemeler

Covid-19'un Türkiye'de görülmeye başlamasıyla beraber son dönemde maske, eldiven ve tulum gibi sıhhi malzemeler ile kolonya, dezenfektan ve bazı gıda ürünlerinde piyasalarda aşırı fiyat artışı olduğu gözlemlendi. Ticaret Bakanlığı; vatandaşların sağlığı, sıhhi malzemelerin erişilebilirliği ve sağlık sektörünün verimli işleyişi bakımından büyük önem arz eden söz konusu ürünlerde yaşanan haksız fiyat artışlarıyla ilgili çalışmalar gerçekleştirdi.

Ticaret Bakanlığına gelen haksız fiyat artışlarına yönelik şikayetler üzerine Ticaret Bakanı Pekcan, 81 Ticaret İl Müdürlüğüne denetim yapmalarını yönünde talimat verdi ve

denetimlere hızlı bir şekilde başlandı. Bu denetim kapsamında denetime konu ürünlerin Ocak-Şubat 2020 alış fiyatları ve satış fiyatları ile güncel satış fiyatları tespit edildi.

Mart ayı sonu itibarıyla Ticaret İl Müdürlüklerince cerrahi maske ve 3M maske çeşitleri, dezenfektan, cerrahi

eldiven, el antiseptiği, kolonya ve malkarna, bakliyat ve diğer gıda ürünleri gibi ürünlerin fiyat denetimleri ile ilgili 6.448 firma ve 13.280 ürün denetlendi. Reklam Kurulunca Mart ayında yapılan iki toplantıda haksız fiyat artışı uyguladığı tespit edilen 198 firma hakkında toplam 10.090.060 TL idari para cezası uygulandı.

Pekcan, Ticaret Bakanlığı tarafından temel ihtiyaç ve gıda maddelerinin arz zinciri güvenliğinin sağlanması için ithalatçılar, üreticiler, satıcılar nezdinde gerekli denetim faaliyetlerine ara vermeden devam edileceğini ve aykırı bulunanlara da gerekli yaptırımların uygulanacağını bildirdi.

Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu Kuruldu

7244 sayılı "Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile Ticaret Bakanlığı bünyesinde Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu kuruldu. Söz konusu kurul, yine Ticaret Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Reklam Kurulu tarafından yürütülen fahiş fiyat artışlarının değerlendirilmesi ve denetlenmesi işinin daha etkin ve kapsamlı olarak yürütülmesini sağlayacak.

Kamu, sivil toplum ve özel sektör temsilcilerinden oluşan kurulda, kamudan Ticaret Bakanlığının yanı sıra Adalet Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Sanayi

ve Teknoloji Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığını temsilen birer üye, sivil toplum ve özel sektörü temsilen ise Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK), üretici ve tüketici örgütleri ile perakende sektöründen birer üye yer alıyor.

Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu'na ilişkin yaptığı açıklamada Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan şunları ifade etti: "Bugüne kadar vatandaşlarımızı fahiş fiyat artışlarına karşı korumak amacıyla Reklam Kurulu eliyle yürüttüğümüz mücadelemize yeni dönemde, çok daha etkin bir şekilde ve kapsamı da genişleterek, oluşturduğumuz Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu

ile devam edeceğiz. Özellikle böyle hassas dönemlerde ortaya çıkan fırsatçılara geçit vermeyeceğiz. Üretici, tedarikçi ve perakende işletmeler, bundan böyle, girdi maliyetlerindeki artış gibi haklı bir sebebe dayanmadan fahiş fiyat artışı yapamayacak. Ayrıca serbest ticareti ve piyasa dengesini bozan veya tüketicilerin mallara ulaşmasını engelleyen faaliyetlerde bulunamayacak. Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu fahiş fiyat artışı ve stokçuluk uygulamalarına yönelik incelemelerde bulunup, gerektiğinde idari para cezası uygulayacak. Kurul, 500 bin liraya varan idari para cezası uygulayabilecek."

Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin Kredi Borçları Ertelendi

Tarım satış kooperatifleri birliklerinin Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu (DFIF) kaynaklı kredi borçlarının 2020 yılına ait borç taksit ödemeleri faizsiz olarak 2021 yılına ertelendi.

Yaptığı açıklama ile tarım satış kooperatifleri birliklerinin 2021 yılı dahil sonraki yıllarda ödenecek taksit tutarlarının da

faizsiz olarak birer yıl ötelendiğini belirten Ticaret Bakanı Pekcan, bu çerçevede üretimin sürdürülebilirliğinde çok önemli roller üstlenen tarım satış kooperatifleri birliklerinin, Covid-19 salgını nedeniyle ekonomik sıkıntıya düşmelerinin engellenmesinin amaçlandığını vurguladı.

Maske ve Etil Alkol İhracatındaki Düzenlemeler

Ticaret Bakanlığınca iç piyasadaki tüketimde arz güvenliğinin sağlanmasına yönelik etil alkol, kolonya, dezenfektan, hidrojen peroksit ve meltbown kumaş ürünleri, ihracatın kontrollü yapılması ve iç talebin karşılanması amacıyla ihracı kaydı bağlı mallar listesine eklendi.

Konuya ilişkin açıklamasında Ruhsar Pekcan; maske, tulum, sıvı geçirmez önlük, koruyucu gözlük ve bazı tıbbi teçhizatın ihracat izinlerini Sağlık Bakanlığının ön iznine tabi tuttuklarına dikkat çekti.

Diğer taraftan Bakan Pekcan, Covid-19'a yönelik aldıkları tedbirler kapsamında, ortaya çıkması muhtemel ihtiyacın karşılanması ve arz güvenliğinin devamını sağlayabilmek amacıyla tek kullanımlık tıbbi maskelerde yüzde 20 olarak uygulanan ilave gümrük vergisini kaldırdıklarını belirtti.

Ventilator, oksijen konsantratörü gibi solunum cihazları için yüzde 13 oranında uygulanan ilave gümrük vergisini de kaldır-

dıklarının altını çizen Pekcan, "Bunun yanı sıra kolonya ve dezenfektan üretiminde ham madde olarak kullanılan dökme etil alkol ithalatında hâlihazırda yüzde 10 olarak uygulanan gümrük vergisini kolonya ve dezenfektan üreten sanayiciler için sıfırladık. Koronavirüs tedbirleri kapsamında yapılan ve bugün yayımlanarak yürürlüğe giren ithalat rejimi kararlarında söz konusu değişiklikleri içeren Cumhurbaşkanlığı kararları hayırlı olsun." ifadesini kullandı.

Tüketici Hakem Heyetlerine Elektronik Ortamda Başvuru Yapma İmkanı

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun uyarınca, tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara çözüm bulmak amacıyla, il merkezlerinde Ticaret İl Müdürlükleri ve yeterlilik şartları yönetmelikle belirlenen ilçe merkezlerinde Kaymakamlıklar bünyesinde kurulan Tüketici Hakem Heyetlerine başvuru yapılabiliyor.

Söz konusu başvurular, şahsen veya vekâlet verilerek suretiyle bir avukat aracılığıyla; ilgili tüketici hakem heyetine veya Kaymakamlıklara bizzat giderek elden başvuru, ilgili tüketici hakem heyetine posta yoluyla başvuru veya ilgili tüketici hakem heyetine elektronik ortamda e-Devlet kapısı üzerinden Tüketici Bilgi Sistemi (TÜBİS) aracılığıyla başvuru yöntemleriyle yapılabiliyor.

Covid-19 salgınının yayılmasını engellemek ve vatandaşlarımızı korumak amacıyla alınan tedbirler kapsamında, yaşadığı tüketici uyuşmazlığının çözümü için tüketici hakem heyetlerine başvuru yapmak isteyen vatandaşlarımız, başvurularını Kaymakamlıklara veya tüketici hakem heyetlerine giderek bizzat elden yapmak yerine, elektronik ortamda e-Devlet kapısı üzerinden TÜBİS aracılığıyla da (<https://www.turkiye.gov.tr/tuketici-sikayeti-uygulamasi>) gerçekleştirebilecekler.

Solunum Cihazlarının İhracatı Ön İzne Bağlandı

Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, yeni tip Koronavirüse (Covid-19) karşı alınan tedbirler kapsamında yeni bir tebliğ düzenlemesi yaptıklarını belirterek, solunum cihazlarının ihracatında Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumundan ön izin alınması şartını getirdiklerini bildirdi. Ticaret Bakanlığının konuya ilişkin tebliğ değişikliği, Resmi Gazete'nin 26 Mart 2020 tarihli sayısında yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Bakan Pekcan düzenlemenin Covid-19'a karşı uygulamaya konulan tedbirler kapsamında çıkarıldığını bildirdi. Açıklamasında "Koronavirüse yönelik alınan tedbirler kapsamında Ticaret Bakanlığı olarak sağlık

hizmet sunucularının ihtiyacı olan solunum cihazlarının iç talebi karşılamaya yetecek şekilde yönlendirilmesini teminen yeni bir tebliğ düzenlemesi yaptık." ifadelerine yer veren Pekcan, kararın Sağlık Bakanlığı ile gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde alındığını belirtti.

Pekcan, sözlerinin devamında şunları kaydetti:

"Ventilatör, ecmo, ventilasyon sarfları, entübasyon tüpleri, yoğun bakım monitörleri gibi ürünlerin ihracatında Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumundan ön izin alınması şartını getirdik. Sağlık hizmetlerinde herhangi bir

aksamanın ortaya çıkmaması ve mevcut kapasitenin etkin kullanılmasını teminen söz konusu tıbbi cihazların üretiminin ihtiyacı karşılamaya yetecek şekilde yönlendirilmesini amaçlayan düzenleme, tebliğin yürürlüğe girdiği tarih ve sonrasında yapılacak söz konusu ürünlerin ihracatını kapsayacak. Sürecin başından bu yana Sayın Cumhurbaşkanımız liderliğinde ve tüm kurumlarımızla tam bir eş güdümlü ve koordinasyon içinde gereken her türlü tedbirin alınmakta olduğunu, vatandaşlarımızın da koronavirüse karşı dikkatli olmaları ve sosyal mesafeyi korumaları noktasında hassasiyet göstermeleri gerektiğini bir kez daha hatırlatırım."

Sebze ve Meyve Satışına Yönelik Tedbirler

Ticaret Bakanlığı, Covid-19 tehdidinin önlenmesine yönelik olarak sebze ve meyve satışlarında düzenlemeler yaptı. Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan konuya ilişkin yaptığı yazılı açıklamada, bu süreçte Ticaret Bakanlığı olarak tüketicilere ve ticaret erbabına yönelik tedbirleri vakit kaybetmeden hayata geçirdiklerine dikkati çekerek, iç ve dış ticaretin kesintisiz akışının sağlanması ve sektörlerin olumsuz etkilenmemesi için çalıştıklarını kaydetti.

Covid-19'un yayılmasının engellenmesi amacıyla Ticaret Bakanlığı olarak yaz sebze ve meyvelerin toptan ve perakende satışına yönelik de bazı tedbirler aldık-

larını vurgulayan Pekcan, bu tedbirlerin uygulanması konusunda 81 il valiliğine gerekli talimatın gönderildiğini aktardı.

Pekcan, perakende ve toptan satışlara yönelik alınan tedbirleri şöyle sıraladı:

- Market, manav ve pazar yerlerinde ambalajsız satılan yaş sebze ve meyveler tüketicilerce seçilmeden, satıcılarca gerekli hijyen koşullarına dikkat edilerek satışa sunulacak.

- Belediyelerce pazar yerleri ile toptancı hallerinde dezenfeksiyon çalışmaları ihmal edilmeyecek, gerekli ve yeterli hijyen önlemleri alınacak.

- Pazar yerlerinde tezgah aralıkları mümkün olduğunca geniş tutulacak, tezgah aralarında geçiş yerlerinde sıkışıklığa neden olacak kasa ve ambalajlar bulundurulmayacak.

- Pazar yerleri, toptancı halleri ve diğer satış yerlerinde çalışan ve görev yapan herkes hijyen konusunda bilgilendirilecek ve hijyen kurallarına uygun davranacak.

Bakan Pekcan, açıklamasında ayrıca virüsün yayılmasını önlemek adına vatandaşların alınan tedbirler konusunda gerekli hassasiyeti göstermesinin önem arz ettiğini vurguladı.

Kaçak Zannıyla El Konulan Tıbbi Malzemelerin Kamu Kurumlarına Tahsisi

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda değişiklik yapılarak, kaçak zannıyla el konulan tıbbi cihaz ve malzemeler, dezenfektan, maske, eldiven ve benzeri ürünlerin adli süreçleri beklenilmeksizin kamu kurumlarına tahsis edilmesinin önü açıldı.

Bakan Pekcan düzenleme hakkında yaptığı açıklamada "Özellikle kaçakçılıkla mücadele kapsamında el konulan etil alkol, daha önce ilgili mevzuat gereğince doğrudan imha edilmekteyken, yeni yasa ile artık başta Sağlık Bakanlığımız olmak üzere bu ürünü kullanarak dezenfektan üretebilecek kamu

kurumlarımıza ücretsiz bir şekilde tahsis edilecek. Bu düzenlemede ayrıca, bulaşıcı salgın hastalıkla mücadele ile doğrudan ilgili tıbbi cihaz ve malzemeler de benzer şekilde hızlı biçimde ilgili kamu kurumlarına bedelsiz tahsis edilecek." şeklinde konuştu.

Şirket ve Kooperatiflerin Genel Kurullarına İlişkin Tedbirler

Yaptığı yazılı açıklamayla şirket genel kurullarının yoğunlukla gerçekleştirildiği bu dönemde, söz konusu toplantılar için de bazı tedbirler alındığını belirten Pekcan, "Anonim ve limited şirketlerde yönetim organları tarafından çağrısı yapılan ancak henüz gerçekleştirilmeyen genel kurul toplantılarının, ileri bir tarihte yapılmak üzere iptal edilmesi imkânı tanındı." ifadelerini kullandı.

Bakan Pekcan, şirket sözleşmelerinde hüküm bulunmasa dahi şirketlerin elektronik ortamda genel kurul veya yönetim/müdürler kurulu toplantısı gerçekleştirebilmelerine de olanak sağlandığını kaydetti.

Bu çerçevede şirket sözleşmelerinde veya esas sözleşmelerinde kurul toplantılarının elektronik ortamda gerçekleştirilmesine imkân tanıyan hüküm bulunmayan şirketlerin, bu dönemde gerçekleştirilmeyi planladıkları toplantıları "Elektronik Genel Kurul Toplantı Sistemi" ve "Elektronik Yönetim Kurulu Sistemi" üzerinden gerçekleştirilebilmelerine yönelik tedbir alındı.

Diğer taraftan, TOBB ile Odalar ve Borsalar Kanunu uyarınca toplam 365 oda ve borsa temsilcilerinin katılımıyla her yıl Mayıs ayı içinde toplanan TOBB Genel Kurulunun 2020 yılı toplantısının, 2021 yılı Genel Kurulu ile birlikte yapılmasına olanak tanındı.

Ayrıca, kooperatif genel kurul toplantılarına ilişkin olarak alınan tedbir kapsamında, Kooperatifler Kanunu'na tabi kooperatiflerin genel kurul toplantıları 31 Temmuz 2020 tarihine kadar ertelendi. Ertelenen genel kurul toplantılarının, erteleme sona erdiği tarihi izleyen tarihten itibaren 3 ay içinde yapılabilmesinin önü açıldı.

Fuarlar

2020 yılı fuar takvimindeki 16 Mart-30 Nisan döneminde Türkiye'de düzenlenmesi planlanan tüm ulusal ve uluslararası fuarlar 12.03.2020 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan

başkanlığında yapılan toplantıda alınan kararlar ile Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulunun kararna uygun olarak 1 Mayıs 2020 sonrası döneme ertelendi.

Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlarımızla İlgili Düzenlemeler

Koronavirüse yönelik tedbirler kapsamında, yurtdışında yaşayan gurbetçi vatandaşlarımızın Türkiye'de bulunan kişisel kullanımına mahsus yabancı pla-

kali kara taşıtlarının yurtda kalma süresi, gümrük idaresine başvuru yapılmasına gerek olmaksızın 30.06.2020 tarihine kadar uzatıldı.

Lisanslı Depo İşletmelerinin Lisans Süreleri Uzatıldı

Alınan tedbirler kapsamında, gıda ürünleri tedarikinde önemli bir rol oynayan lisanslı depo işletmelerine kolaylık sağlanmasını teminen, lisanslı depolardan

2020 yılı içinde lisans süresi dolacak olanların lisans geçerlilik süreleri herhangi bir işleme gerek olmaksızın bir yıl uzatıldı.

Export Akademi Programı Dijital Ortamda

Covid 19'a karşı alınan tedbirler kapsamında gümrüklemeye satış yöntemlerine, uygun paketlemeye ödeme sistemleri ve lojistik çözümlere, dijital pazarlamadan sanal pazarlar ve ihracata yönelik devlet desteklerine kadar çeşitli konularda eğitimin verildiği Export Akademi Programı online olarak KOBİ'lerin erişimine açıldı.

Export Akademi Programı toplantıları,

dünyayı etkisi altına alan Covid-19'la mücadele tedbirleri kapsamında video konferans yöntemiyle yapılıyor. Türkiye ve dünyanın yaşadığı bu zorlu dönemde tüm KOBİ'lerin ihracatçı olabilmeleri, küresel tedarik zincirlerinde yerlerini alabilmeleri ve özellikle e-ihracat süreçlerine katılabilmeleri için gerekli tüm bilgileri bulacakları eğitimler her ay elektronik ortamda tüm KOBİ'lere ücretsiz sunuluyor.

Sanal Ticaret Akademisi

Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, evde kalan vatandaşları Sanal Ticaret Akademisi'ne davet ederek konuyla ilgili "Biz burada iç ticaret, dış ticaret, girişimcilik olmak üzere 3 ayn eğitim veriyoruz. Tam bir akademik program. Bunun sonunda da sertifika veriyoruz. Kullanıcıların evlerinde buldukları süre içerisinde en

verimli bir şekilde zaman geçirmelerini sağlamak için çok güzel bir program. Program sayesinde ihracat yapmak isteyen olabilir, ticaret yapmak isteyen olabilir, gümrüklerle ilgili soruları olanlar olabilir, bu konularda faydalanabilirler " değerlendirmesinde bulundu.

Kooperatifçilik Otobüsü

Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü, yaklaşık 7 milyon ortağı bulunan kooperatiflerin gelişmesi, kooperatifçiliğin yaygınlaşması, yeni nesillerin kooperatifçiliği tanımları için "Kooperatifçilik Tanıtım ve Geliştirme Projesi" başlattı.

Ülkemizde kooperatifçilik sektörünü daha ileri seviyelere taşımak; sürdürülebilirliği, rekabet edebilirliği ve yenilikçiliği sağlamak; toplumdaki kooperatifçilik imajını olumlu yönde güçlendirmek ve dünyadaki kooperatifçilik alanındaki gelişmeleri yakından takip ederek bu alandaki yenilikleri ülkemizin ekonomik ve sosyal yapısına uygun olarak topluma kazandırmak gibi temel amaçları göz önünde bulundurularak hayata geçirilen projenin tanıtım aracı ise Türkiye'nin dört bir yanında çok sayıda il ve ilçeye gidecek olan Kooperatifçilik Otobüsü olarak belirlendi.

Kooperatifçiliğin tanıtılması, kooperatifçilik algısının olumlu yönde geliştirilmesi ve kooperatifçiliğin faydalarının anlatılması için çok sayıda etkinlik hazırlandı ve Kooperatifçilik Otobüsü bu etkinliklere uygun olarak tasarlandı. Proje kapsamında üniversitelerde öğrencilere ve akademisyenlere özel bilgilendirme toplantıları düzenlenmesi, kooperatifçilik kulüpleri kurulması, orta öğretim öğrencilerine eğitimler verilmesi ve kooperatiflerin ürünlerinin sergilenmeleri planlandı.

Kooperatifçiliğin tanıtılması, kooperatifçilik algısının olumlu yönde geliştirilmesi ve kooperatifçiliğin faydalarının anlatılması için çok sayıda etkinlik hazırlandı ve Kooperatifçilik Otobüsü bu etkinliklere uygun olarak tasarlandı.

Kooperatif kurmak veya ortak olmak isteyen vatandaşlara danışmanlık hizmeti sağlayan Kooperatifçilik Otobüsü kapsamında kooperatiflere ve vatandaşlara e-ticaret ve pazarlama eğitimleri düzenleniyor. Ayrıca, ziyaret edilen illerde ilgili kamu kurumlarının personeli, sivil toplum kuruluşları ve basın organlarının temsilcileriyle bilgilendirme toplantıları yapılıyor.

Ziyaret edilen her ilde bir hafta boyunca ilçelere ve köylere de giderek en az 1 yeni kooperatif ve iş fikri oluşturma hedefi ile yola çıkan Kooperatifçilik Otobüsü, seferlerine 9 Şubat'ta Adana'da başladı.

Adana / Birinci Gün

Kooperatifçilik Otobüsü'nün ilk durağı olan Adana'da Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan, burada gerçekleştirilen programlara katıldı. Adana Kalkınma Ajansı'nda gerçekleştirilen toplantıda konuşan Erkan; Bereketli topraklarıyla, sıcakkanlı insanıyla ün yapmış Çukurova'da bulunmaktan mutlu olduklarını ifade etti.

Kooperatifçilik Tanıtım ve Geliştirme Projesi ile amaçlarının ülkenin her köşesine ulaşarak kooperatifçiliği tanıtmak olduğunu ifade eden Erkan;

"Bu konuda ülke çapında bir farkındalık yaratmak istiyoruz. Bu hedef doğrultusunda Kooperatifçilik Otobüsü, yoğun bir program ve kalabalık bir kadroyla yola çıktı. Adana'da vatandaşlarımıza kooperatifçiliği en iyi şekilde tanıtmaya çalışacağız. Mevcut kooperatiflerimize, alanında uzman kişiler tarafından pazarlama, markalaşma eğitimleri vereceğiz. Tiyatro ve benzeri eğlenceli yollarla çocuklarımıza ortak iş yapma kültürünü kazandıracacağız. Çukurova Üniversitesinde okuyan gençlerimiz ilham verici başlıca hikâyeleri ile teşvik edilecek."

Erkan, faaliyetlerinin il merkeziyle sı-

nırlı kalmayacağını, Pozantı, Karaisalı, Kozan, Karataş ilçelerine ve mahallerine de gideceklerini ifade ederek, ülke kaynaklarının tümünü üretime kazandırmanın yolunun, kooperatiflerle desteklenen bir ekonomiden geçtiğini vurguladı.

Erkan, kooperatifçiliğin geliştirilmesi, her sektörde yaygınlaştırılması, kurumsal yapılarının sağlanması için tüm imkânları seferber ettiklerini bildirdi.

Uluslararası tecrübelerin kooperatiflerin etkili, verimli ve krizlere karşı dayanıklı olduğunu gösterdiğini aktaran Erkan, önümüzdeki yıllarda dünyada gıda güvenliği, istihdam, yoksullukla mücadele, sürdürülebilir kalkınma alanlarında kooperatiflerin daha fazla rol oynayacağını söyledi.

İkinci Gün

Kooperatifçilik Otobüsü, Adana'daki programın ikinci gününde faaliyetlerine devam etti.

Sabah saatlerinde şehrin merkezinde yer alan Atatürk Parkında projenin tanıtımı yapıldı. Ticaret Bakanlığı temsilcileri, parkta toplanan kalabalığa kooperatifçilik hakkında bilgi verirken vatandaşların sorularını cevapladı. Atatürk Parkında halka pilav ikram edildi ve kooperatifçilik konusunda bilgilendirici materyaller dağıtıldı. Program, Olgunlaşma Enstitüsü salonunda da devam etti. Toplantıda, Genel Müdür Yardımcısı Ekrem Alper Bozkurt ve Ticaret Bakanlığı uzmanları tarafından kooperatif girişimciliği anlatıldı, proje sunumu yapıldı.

Günün ikinci bölümünde Çukurova Kalkınma Ajansı toplantı salonunda kooperatif ortak ve yöneticilerine yönelik e-ticaret eğitimi gerçekleştirildi. Açılışında kooperatif giri-

şimciliğinin anlatıldığı programda, hepsiburada.com temsilcileri tarafından katılımcılara e-ticaret eğitimi verildi. Ardından sosyal medyada pazarlama konusunda bilgilendirme yapıldı.

Kooperatifçilik Otobüsü'nün öğleden sonraki diğer durağı Pozantı'da çilek üreticilerine, muhtarlar ve ziraat odalarının temsilcilerine yönelik bilgilendirme toplantısı düzenlendi. Programda kooperatif girişimciliği ve proje sunumunun yanı sıra Tanım Satış Kooperatifleri ve pazarlama konularında Bakanlık uzmanları sunum yaptı. Migros temsilcisi Türkiye çapında yürütülen İyi Tanım Uygulamaları ile ilgili bilgi verdi.

Kooperatifçilik Otobüsü'nün öğleden sonraki diğer durağı Pozantı'da çilek üreticilerine, muhtarlar ve ziraat odalarının temsilcilerine yönelik bilgilendirme toplantısı düzenlendi.

Üçüncü Gün

Ticaret Bakanlığı'nın Kooperatifçiliği Tanıtma ve Geliştirme Projesi kapsamında Adana'yı ziyaret eden Kooperatifçilik Otobüsü ildeki üçüncü gününde programına Vakıfbank Ortaokulu ile başladı. Kooperatifçilik Otobüsü'nü büyük bir ilgiyle karşılayan öğrencilere Habitat Derneği tarafından kodlama eğitimi verildi, animasyonlarla kooperatifçilik anlatıldı.

Kooperatifçilik Otobüsünün diğer durağı Çukurova Üniversitesi oldu. Burada düzenlenen programın açılışında Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdür Yardımcısı Ekrem Alper Bozkurt ve Adana Ticaret İl Müdürü Adnan Ekiz projenin amaçlarını anlattı.

Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesinden Dr. Selim Gündüz tarafından Kooperatifçiliğin Tarihçesi, aynı üniversiteden Doç. Dr. Celile Dölekoğlu tarafından Tanım Kooperatifleri

Kooperatifçilik Otobüsünün diğer durağı Çukurova Üniversitesi oldu. Burada düzenlenen programın açılışında Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdür Yardımcısı Ekrem Alper Bozkurt ve Adana Ticaret İl Müdürü Adnan Ekiz projenin amaçlarını anlattı.

anlatıldı. Ardından İlhan Veren Söyleşiler paneline geçildi. İlham veren söyleşilere Tarış Zeytinyağı Genel Müdür Yardımcısı Dr. Hakkı Çetin, Çukobirlik Genel Müdürü Ahmet Durmuş Çakıcı, İhtiyaç Haritası Kooperatifinden Mehmet Sanca, Kozan Bal Tanım Satış Kooperatifinden Emrah Zararsız ile Bi Kadın Üretim ve İşletme Kooperatifi Başkanı Zeynep Kırılmış katıldı.

Programın ardından bölgenin en büyük kooperatif birliklerinden biri olan Çukobirlik ziyaret edildi. Akşam saatlerinde Genç MÜSİAD Adana temsilcileri ile yapılan toplantıda iş insanlarıyla yerli üretim ve birlikte büyüme konuları ele alındı, kooperatifçiliğin önemi anlatıldı.

Dördüncü Gün

Günün ilk ziyareti Saimbeyli'ye gerçekleştirildi. Hükümet Konağı toplantı salonunda gerçekleştirilen programa Saimbeyli, Tufanbeyli ve Feke'den gelen üreticiler, ziraat odası temsilcileri ve muhtarlar katıldı.

Kooperatifçilik Otobüsü'nün Adana'daki programının dördüncü gününde kooperatifçiliğin tanıtılması için şehrin ilçelerinde etkinlikler gerçekleştirildi.

Günün ilk ziyareti Saimbeyli'ye gerçekleştirildi. Hükümet Konağı toplantı salonunda gerçekleştirilen programa Saimbeyli, Tufanbeyli ve Feke'den gelen üreticiler, ziraat odası temsilcileri ve muhtarlar katıldı.

Programın açılışı Saimbeyli Kaymakamı Cem Gümrükçü tarafından yapıldı. Program, kooperatif girişimciliği, tarım ürünlerine yönelik kooperatifçilik ile ilgili bilgilendirme ve Migros tarafından yapılan İyi Tanım Uygulamaları sunumlarıyla devam etti. Ardından Kozan'a hareket eden otobüs, burada Binboğa Bal Tanım Satış Kooperatifini ziyaret etti.

Beşinci Gün

Kooperatifçilik Otobüsünün Adana'daki programının son günü ise Karataş'a ayrıldı.

Belediye toplantı salonunda balık, balık ağı üretimi yapan üreticiler ile meyve sebze üreticilerine yönelik kooperatifçilik bilgilendirme toplantısı gerçekleştirildi. Ticaret İl Müdürü Adnan Ekiz, Karataş Kaymakamı Fatih Ayaz ve Karataş Belediye Başkanı Necip Topuz'un açılışını yaptığı toplantıda üreticilere kooperatif girişim-

çiliği eğitimi verildi. Migros tarafından İyi Tanım Uygulamaları anlatıldı.

Ardından Bilgisayar Atölyesi açılışı yapıldı. Adana Ticaret İl Müdürlüğü tarafından ilçe ortaokullarına bilgisayar hibe edilen bilgisayarlar dağıtıldı. Program köylerin ziyaret edilmesi ve kooperatif girişimciliği hakkında bilgi verilmesiyle sona erdi.

Antalya Birinci Gün

Kooperatifçilik Otobüsü'nün Adana'dan sonraki ikinci durağı Antalya ili oldu. Antalya'daki ilk program Cumhuriyet Meydanı'nda gerçekleştirildi. İdlib'den gelen şehit haberleri ve Bahar Kalkını hareketinin başlaması nedeniyle halk oyunları ve mehter takımı dinletisinin iptal edildiği açılış programı, saygı duruşu ve İstiklal Marşı'nın okunmasıyla başladı.

Açılıшта ilk olarak Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan'ın mesajı okundu. Bakan Pekcan'ın mesajında Gürbulak Gümrük Müdürlüğü personelinin taşıyan araca yapılan saldırı şiddetle kınandı. Mesajda ayrıca İdlib'te şehit olan askerlere rahmet ve ailelerine başsağlığı dilekleri iletildi, birlik ve beraberliğin önemine vurgu yapıldı.

Ticaret Bakanlığı'nın "Birlikte Üretim, Birlikte Büyüme" hedefiyle kooperatifçilik seferberliğini başlattığını ve bu doğrultuda bir taraftan kooperatifçiliğin çağın koşullarına uygun bir yapıya kavuşturmak için gerekli yasal ve kurumsal çalışmalar yürütürken, diğer taraftan yediden yetmişe tüm vatandaşlara kooperatifçiliği tanıtmak ve bu konuda ülke çapında bir farkındalık yaratmak adına çeşitli projeleri hayata geçirdiklerini ifade eden mesajda, Bakan Pekcan'ın "Girişimcilerimizin Antalya'nın kooperatifçilikte de lider olması için samimiyetle çaba harcayacağına inanıyorum." sözleri dinleyicilerle paylaşıldı.

Cumhuriyet Meydanında gerçekleştirilen açılışta Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan, Antalya Vali Yardımcısı Tay-

yar Şaşmaz, Esnaf ve Sanatkar Odaları Birliği Başkanı Adlıhan Dere, TESKOMB 6. Bölge Birliği Başkanı Ahmet Tural, Burdur ESOB Başkanı Metin Sipahi, Antalya Ticaret İl Müdürü Halil Özşahan, Elmalı Belediye Başkanı Halil Öztürk katıldı.

Açılış konuşmaları Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri 6. Bölge Birliği Başkanı Ahmet Tural ile başladı. Tural konuşmasında Türkiye'de kredi ve kefalet kooperatiflerinin başarılarına değinerek, kooperatifçiliğin her ülke için bir zorunluluk olduğunu Ticaret Bakanlığının kooperatifçiliğin tanıtılması ve geliştirilmesi adına başlattığı Kooperatifçilik Otobüsü projesinin ulusal ve küresel ölçekte rekabet gücü yüksek kooperatiflerin gelişmesine katkı sağlayacağını ifade etti.

Ardından kürsüye gelen Antalya Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı Adlıhan Dere de Bahar Kalkını Harekâtı'na tüm esnaf ve sanatkarlar camiası olarak desteklerini ifade etti. Dere, Kooperatifçilik Otobüsü Projesinin yeni nesillerin kooperatifçiliği tanımada çok etkili olacağını belirterek Ticaret Bakanlığı'na Kooperatifçilik Otobüsü projesinde Antalya'ya da yer verildiği için teşekkür etti.

Açılıшта konuşan Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan, sözlerine İdlib şehitlerine rahmet dileyerek ve Bahar Kalkını Harekâtı için Türk Ordusu'na muzaffer olması temenninde bulundu.

"Ülkemizin dört bir yanında ocaklara ateş düşüren şehadet haberleri hepimizi derinden sarsıyor. Bütün ayıklık bırakıp kenetlenmemiz gerekiyor. Zaman, birliğimizi ve dirliğimizi koruma zamanı. Hepimiz ülkemize karşı sorumluyuz. Bize düşen birliğimizi korumak ve çalışmaktır. Şehitlerimiz, bu vatan için can verirken biz burada kavgaya edemeyiz. Onlar cephe ateş altındayken biz de cephe gerisinde

Kooperatif ziyaretlerinin ardından Antalya Ticaret Odası salonunda PTT e-ticaret, kooperatif girişimciliği ve coğrafi işaretler konularında eğitim ve bilgilendirici sunumlar gerçekleştirildi.

birlik ve dayanışma içinde daha çok çalışmalı, daha fazla üretmeliyiz." diyen Erkan, konuşmasının devamında Kooperatifçilik Otobüsünün Antalya Programı hakkında bilgi verdi.

Açılıшта konuşan Antalya Vali Yardımcısı Tayyar Şaşmaz da konuşmasına şehitlerimize rahmet ve Bahar Kalkını hareketine katılan askerlerimize başsağlıklarını dileklerini ileterek başladı. Şaşmaz, Türkiye'de kooperatifçilik alanında yaşanan sorunları anlattı. Bu sorunların başında kooperatifçilik konusunda bilgi yetersizliğini geldiğini belirten Şaşmaz, Ticaret Bakanlığının Kooperatifçilik Tanıtma ve Geliştirme Projesinin bu sorunu aşmak için çok yerinde bir proje olduğunu ifade etti.

Açılış konuşmalarının ardından Cumhuriyet meydanında kurulan kooperatif stantları ziyaret edildi.

Kooperatif ziyaretlerinin ardından Antalya Ticaret Odası salonunda PTT e-ticaret, kooperatif girişimciliği ve coğrafi işaretler konularında eğitim ve bilgilendirici sunumlar gerçekleştirildi. Eğitim programının açılış konuşmaları Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan, ATSO Başkan Yardımcısı Cihangir Deniz, Antalya ESOB Başkanı Adlıhan Dere ve Antalya Ticaret İl Müdürü Halil Özşahan tarafından yapıldı. Son olarak Rana Demirel tarafından Coğrafi İşaretlerin önemini anlatıldı.

Otobüs ile Antalya'ya gelen Ticaret Bakanlığı uzmanları ve proje ekibi Antalya Ticaret ve Sanayi Odası'nda kadın ve genç girişimcilerle bir araya gelerek ortak çalışma alanlarını değerlendirdi. Burada, coğrafi işaretli ürünlerle ilgili bir toplantı gerçekleştirildi.

İkinci Gün

Kooperatifçilik Otobüsü, Antalya'daki programının ikinci gününde Serik'te tanıtım faaliyetlerini sürdürdü.

Serik İmam Hatip Ortaokulunda öğrencilere Habitat Derneği tarafından kodlama eğitimi verildi. Ticaret Bakanlığı uzmanları tarafından kooperatifçiliğin tanıtıldığı programın ardından öğrenciler için hazırlanan kooperatifçilik temalı tiyatro oyunu sergilendi.

Serik'teki ikinci durağı Antbirlik olan Kooperatifçilik Otobüsü ekibi, burada birlik yöneticileri ve kooperatif ortakları ile bir araya geldi. Ardından Serik Meslek Yüksek Okulu ziyaret edildi. Meslek Yüksek Okulu öğrencilerine Kooperatifçilik Tanıtım ve Geliştirme Projesi tanıtıldı, Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü yetkilileri tarafından kooperatif girişimciliği ve PTT A.Ş tarafından e-ticaret anlatıldı.

Üçüncü Gün

Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Tanıtım ve Geliştirme Projesi tanıtım aracı Kooperatifçilik Otobüsü, Antalya'da üçüncü gününde de tanıtım ve eğitim faaliyetlerine devam etti.

Kooperatifçilik Otobüsünün ilk durağı Antalya Olgunlaşma Enstitüsü oldu. Burada Antalya Ticaret İl Müdürü Halil Özşahan ve Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Akif Yılmaz tarafından yapılan açılış konuşmalarının ardından enstitü öğretmen ve öğrencilerine kadın kooperatiflerinin kuruluş ve işletme süreçleri anlatıldı. PTT A.Ş. tarafından katılımcılara e-ticaret eğitimi verildi.

Kooperatifçilik Otobüsü Olgunlaşma Enstitüsü'nden sonra Akdeniz Üniversitesine hareket etti. Akdeniz Üniversitesi yerleşkesinde tanıtım faaliyetlerine devam eden kooperatifçilik Otobüsü ekibi programına üniversite öğrencilerine yönelik ilham veren söyleşiler gerçekleştirdi.

Olgunlaşma Enstitüsü Müdürü Emine Erkal ve Muratpaşa Kaymakamı Orhan Burhan tarafından yapılan açılış ile başlayan, moderatörlüğünü Prof. Dr. Ahmet Bayaner'in yaptığı ilham veren söyleşilerde TARIŞ Zeytinyağı Genel Müdür Yardımcısı Dr. Hakkı Çetin, Antbirlik Genel Müdürü Hasan Yıldız kooperatifçilik deneyimlerini öğrencilerle paylaştı. Daha sonra Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı Uzman Gözde Bozdoğan, Çevre, Gıda ve Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi Başkanı Kezban Kaya ve Engelliler ve Engelli Çocuk Anneleri Destek Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi Başkanı Gülsüm Soyak ile Ticaret Bakanlığı yetkilileri tarafından "Dünyada İyi Kooperatifçilik" örnekleri anlatıldı.

Dördüncü Gün

Kooperatifçilik Otobüsü, Antalya'daki dördüncü günündeki durağı Alanya'da tanıtım ve eğitim faaliyetlerine devam etti.

Günün programı, Alanya Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde başladı. Öğrencilere yapılan kooperatifçilik sunumunun ardından Habitat Derneği tarafından kodlama eğitimi verildi.

Kooperatifçilik Otobüsü'nün Alanya'da ikinci durağı Alaaddin Keykubat Üniversitesi oldu. Üniversite'de Antalya Ticaret İl Müdürü Halil Özşahan, Ticaret Bakanlığı Esnaf Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Akif Yılmaz ve Üniversite Rektör Yardımcı-

sı Prof.Dr. Can Tansel Tuğcu tarafından yapılan açılış konuşmalarının ardından öğrencilere "Girişimcilik Modeli Olarak Kooperatifçilik" anlatıldı. Dr. Ali Osman Uymaz ve Migros yetkilileri tarafından insan kaynakları konusunda sunumlar yapıldı.

Kooperatifçilik Otobüsü'nün Alanya'dan sonraki güzergâhı Tropikal Meyve Üreticileri Üretim ve Pazarlama Kooperatifi önderliğinde kooperatifçilik bilgilendirme toplantısının düzenlendiği Gazipaşa ilçesi oldu. Gazipaşa'da tarımsal üreticilere ve kooperatiflere ihracat eğitimi verildi. Migros yetkilileri tarafından "İyi Tarım Uygulamaları" anlatıldı.

Beşinci Gün

Kooperatifçilik otobüsü, Antalya programını Kumluca ve Finike'de tanıtım ve geliştirme faaliyetleriyle tamamladı.

Kumluca Ziraat Odasında gerçekleştirilen, kooperatif ortak ve yöneticilerinin katıldığı toplantıda meyve ve sebze üreticilerine yönelik kooperatifçilik eğitimi verildi. Programa, Ticaret Bakanlığı Esnaf Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Akif Yılmaz, Kumluca Kaymakamı Hakkı Uzun ve Kumluca Belediye Başkanı Mustafa Köroğlu tarafından yapılan açılış konuşmaları ile başlandı. Kumluca programında bir girişim modeli olarak kooperatif işletmeler anlatıldı. Kooperatiflere yönelik ihracat eğitiminin ardından Migros yetkilileri tarafından İyi Tarım Uygulamaları ile ilgili bilgilendirme yapıldı.

Kooperatifçilik Otobüsü Antalya'da son etkinliğini Finike'de gerçekleştirdi. Finike Kaymakamlığı toplantı salonunda gerçekleştirilen programa Daire Başkanı Akif YILMAZ ve Finike Kaymakamı Ergün BAYSAL tarafından yapılan açılış konuşmaları ile başlandı. Ardından kooperatif girişimciliği anlatılarak, üreticilere yönelik ihracat eğitimi verildi.

Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen Kooperatifçilik Tanıtım ve Geliştirme Projesi'nin tanıtım aracı Kooperatifçilik Otobüsü'nün Adana ve Antalya'dan sonraki duraklarının Muğla, İzmir, Bursa ve Çanakkale illeri olması planlanıyor.

T.C. İçişleri Bakanı

Süleyman Soylu

Ahilik teşkilatı, hem tarihimizde hem de İçişleri Bakanlığı tarihinde dikkatle tahlil edilmesi gereken bir yere sahiptir.

• Aslında İçişleri Bakanlığı ile pek çok ortak misyona sahip Ahilik teşkilatı hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Hepinizin bildiği gibi Ahilik teşkilatı, sadece bir esnaf örgütü olmanın ötesine geçerek, Anadolu'da nizamın tesis edilmesi noktasında, askeri bir fonksiyon taşıyarak, devlet fetihle meşgul olurken içeride emniyet ve asayişini sağlamıştır. Bununla birlikte Anadolu'ya yeni bir yaşam biçimi, yeni bir hayat düzeni, İslâm medeniyetiyle yoğrulmuş yeni ve yüksek bir ahlak getirmişlerdir. Dolayısıyla bütün bunların oluşturduğu bir emniyet ve asayiş ortamı sağlanmıştır.

Bu noktadan bakıldığında, İçişleri Bakanlığının görevlerinin temelini, yani kamu düzeninin tesisini yüzyıllar önce üstlenmiş, kuralları olan, kendine ait bir işleyişi olan bir teşkilat olan Ahilik teşkilatı, hem tarihimizde hem de İçişleri Bakanlığının tarihinde dikkatle tahlil edilmesi gereken bir yere sahiptir.

• İyi bir ticaret ortamının oluşmasında güvenliğin oynadığı rolden bahsettiniz. Son yıllarda güvenlik konusunda yaşanan olumlu gelişmeler ticaret hayatını nasıl etkiledi?

Bildiğiniz gibi ülkemiz son, yıllarda çeşitli enstrümanlarla gerçekleştirilen birçok saldırıya maruz kaldı. Bu saldırılar hem birlik ve beraberliğimizi, istikranımızı, hem de refah, huzur ve güvenliğimizi hedef aldı. Bunların hepsi, aynı zamanda verimli bir ticaret ve kazanç ortamının da olmazsa olmazıdır.

İçişleri Bakanlığının görevine geldiğim ilk günden bu yana Türkiye'nin dört bir yanında sayısız işletme ziyareti yaptık. Özellikle terörden ciddi biçimde etkilenen doğu ve güneydoğu bölgelerimizden esnaf ve tacirlerimize meslekleri adına ne arzu ettiklerini sordüğümüzde, istisnasız hepsinden güvenlik cevabı aldık. Terörün en çok etkilediği gruplardan birisi, esnaf ve zanaatkarlarımız. İş üreten, aş üreten insanlar. Yatırımlar et-

kileniyor, işgücü yer değiştirmek istiyor, turizm faaliyetleri etkileniyor. Dolayısıyla terör ve şiddetten en çok bu sahalara etkilendiği gibi, sağladığımız huzur ve güven ortamına da ekonomik gelişme olarak en hızlı cevap veren kesimler de yine bu kesimler olmuştur. Doğu ve Güneydoğu'da terörün bitmesiyle, özellikle belediyelerin terör örgütünün tasalluttundan kurtulması sonrasında ortaya koyulan hizmetler sayesinde çarşılarında gözle görülür bir hareketlilik yaşanmıştır.

Allah'ın izniyle vatanımıza, güvenliğimize, birlik ve beraberliğimize yapılan her türlü saldırı girişimini Sayın Cumhurbaşkanımızın güçlü liderliğinde, kararlı bir iradeyle bertaraf ettik. Her türlü terör ve şiddet olayının def edilmesinde milli savunma sanayimizde atılan tarihi adımların da büyük katkısı oldu. Bugün güvenliğimize, huzur ve refahımıza kast eden her türlü unsur, çok şükür, hem sınırlarımızdan hem de sınırlarımızın içerisinden temizledik. Güvenlik güçlerimizin gösterdiği başanın yanı sıra, devam eden süreçte devletin tüm imkânlarıyla terörden etkilenen vatandaşlarımızın ve işletmelerimizin yaralarını sardık. Bu sayede, vatanın her köşesinde artık milletimiz geleceğe güvenle bakarak yatırımlarını yapmaya, alıp satmaya, seyahat etmeye devam ediyor. Bu süreçte halkımız da terör saldırısını teşebbüslerine güçlü bir şekilde tepki göstererek refah, huzur ve güvenin sağlanması için yaptığımız tüm çalışmalarda devletiyle omuz omuza verdi ve veriyor.

• Yakın zamanda yaşanan merkez üssü Elazığ olan depremin sonrasında bölgede yaşayan vatandaşların yaralarını sarmak için yoğun mesai harcadınız. Depremden zarar gören esnaf ve sanatkârlar için bu süreçte ne gibi adımlar atıldı?

Öncelikle depremler nedeniyle vefat eden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yaralılara acil şifalar ve ailesinden kayıp yaşayan vatandaşlarımıza sabır ve

dayanma gücü diliyorum. Ocak ayında merkezi Elazığ Sivrice olan ve Malatya başta olmak üzere pek çok ilde hissedilen depremden hemen sonra Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatıyla ve tüm kamu kurum ile kuruluşların gayretiyle derhal Türkiye Acil Afet Müdahale Planı çerçevesinde gerekli adımları attık. Bu süreçte kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri, meslek odaları ile vatandaşlarımızla örnek bir dayanışma gösterdik.

Depremden sonra geceli gündüzlü bölgede yer almaya, her türlü sıkıntıyı yerinde görmeye, her kurumun kendi çalışma alanı dikkate alınarak bölgemizdeki yaralı sarmaya çalıştık ve çalışmaya devam ediyoruz. Malumunuz Şubat ayı başında Ticaret Bakanı Sayın Ruhsar Pekcan ve Çevre ve Şehircilik Bakanı Sayın Murat Kurum ile Malatya ve Elazığ illerinde bir dizi ziyaret ve toplantı gerçekleştirdik. Bu toplantıların amacı, mevcut çalışmaların son durumunu ortaya koymak ve bölgede zarar görmüş işletmelerin nasıl destekleneceğini istişare etmektir. Depremin etkilerinin ticari hayatı da ciddi etkiler bıraktığını biliyoruz. Hükümet olarak, Malatya ve Elazığ'da depremden zarar gören esnafımızın kredi borçlarının bir yıl süreyle hem anaparasını hem faizini Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği'nin ödemesine karar verdik. Bunun dışında Elazığ ve Malatya'daki esnafımıza, talep ederlerse 50 bin liraya kadar 5 yıl faizsiz

Depremden sonra geceli gündüzlü bölgede yer almaya, her türlü sıkıntıyı yerinde görmeye, her kurumun kendi çalışma alanı dikkate alınarak bölgemizdeki yaralı sarmaya çalıştık ve çalışmaya devam ediyoruz.

kredi imkânı sağladık.

Son olarak Türkiye'nin deprem kuşağında olduğunu tekrar ifade etmek isterim, geçmişte meydana gelen büyük depremler ile çok acı tecrübeler yaşadık. Türkiye'de depremlerle ilgili büyük ve önemli adımlar atıldı, devlet olarak yaraları hep sardık. Rabbim bizlere bundan sonra bu acıları yaşatmasın. İnsanımızı, milletimizi bu tür afetlerden, felaketlerden esirgesin inşallah.

• **Sosyal ve ticari hayatımızın pek çok alanında ülkemizde yaşayan yabancı uyruklu kişilerin ve bu kişilerce kurulan işletmelerin etkilerini görmekteyiz. Söz konusu kişi ve işletmelerin uyumu konusunda ne gibi çalışmalar yürütülmektedir?**

Coğrafi ve stratejik konumu nedeniyle ülkemiz, önemli göç ve iltica akınlarıyla karşı karşıya kalıyor. Türkiye, eriştiğimiz ekonomik seviyenin bir sonucu olarak göçmenler için geçiş ülkesi konumunun yanı sıra bir hedef ülke haline de geldi. Türkiye olarak, yaklaşık 7 yıldır özellikle Suriyelilerle ilgili çok önemli stratejik adımlar attık ve dünyanın beceremediği birçok meseleyi başarılı bir şekilde yürüterek hem komşuluğumuza, hem insanlığımıza, hem de uluslararası kurallara uygun biçimde tutarlı bir politika yürüttük.

Göç meselesine sadece Suriyeliler açısından bakılmaması gerekir. Afganistan, Pakistan, Suriye, Irak, İran, Fas, Yemen, Tunus gibi Asya ve Afrika'nın birçok ülkesinden Türkiye'ye ve batısına doğru bir göç dalgası söz konusu. Edindiğimiz prensiplerle hem uluslararası hukuka hem de insan hakları normlarına uygun bir göç yönetimi ortaya koyuyoruz. En başından beri ilkel, planlı ve tutarlı bir politika izledik. Gelişmiş hiçbir adım atmadık. Özellikle yasal mevzuat noktasında boşluk bırakılmama-ya gayret ettik. Göçle ilgili tüm kurumlarımız arasındaki koordinasyona da ayn bir önem verdik. En büyük başarılarımızdan birisi, geçici koruma statüsünde ülkemize gelen kişilerin tüm kayıtlarının yapılmış olması ve belli bir süre sonra bu kayıtların

güncellenmiş olmasıdır. Bu insanların barınmalarını, eğitimlerini, çalışma hayatlarını ve sosyal uyumlarını sağlama amacıyla pek çok yasal düzenlemeyi ve projeyi hayata geçirdik.

Ülkemizin ekonomik ve mali imkânları ölçüsünde, bu kişilerin toplumla olan karşılıklı uyumlarını kolaylaştırmak, sosyal hayatın tüm alanlarında ihtiyaç duyacakları bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla Bakanlığımızca pek çok çalışma yapılıyor. Kamusal ve özel mal ve hizmetlerden yararlanma, eğitime ve ekonomik faaliyetlere erişim, sosyal ve kültürel iletişim, temel sağlık hizmeti alma, kurslar, uzaktan eğitim ve benzeri sistemlerle tanıtım ve bilgilendirme etkinlikleri, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşların öneri ve katkıları ile düzenlenen faaliyetler bu kapsamda gösterilebilir.

Yabancı uyrukluların ekonomik hayata uyumlarını sağlarken, onları kayıt altına alarak esnafımızla adil rekabet koşulları içerisinde faaliyet göstermelerine dikkat ediyoruz. Böylelikle yabancı uyrukluların ekonomiye katkı sunmaları ve kendilerine hayatlarını idame ettirme imkânı da sağlanmış oluyor.

• **Ticaret Bakanlığı ile Bakanlığınız işbirliğiyle uyuşturucuyla mücadele konusunda önemli başarılar elde edildi. Bu konu hakkında bilgi verir misiniz?**

Son yıllarda, Ticaret Bakanlığımız ile koordineli olarak yürüttüğümüz çalışmalar neticesinde yurtiçinde ve yurtdışında önemli operasyonlarla yüklü miktarda uyuşturucu ele geçirdik. Değeri milyar liralara ifade edilecek miktarda uyuşturucu madde yakalandı. Elbette ki bu başarılar tesadüf değil. Her şeyden önce son üç yıldır bu alanda önemli bir kapasite kullanıyoruz ve bu meseleyi stratejik bir mesele olarak görüyoruz.

Ticaret Bakanlığımız ise özellikle gümrük kapılarında etkin ve oldukça başarılı çalışmalar yürütüyor. Bu noktada kaçakçılığa, uyuşturucu

“**Yabancı uyrukluların ekonomik hayata uyumlarını sağlarken, onları kayıt altına alarak esnafımızla adil rekabet koşulları içerisinde faaliyet göstermelerine dikkat ediyoruz.**”

rucuya geçit verilmediğini görüyoruz.

Yalnızca, uyuşturucu kaçakçılığını önleyerek bu meseleyi kökünden çözemeyiz. Gençlerimizin de bilinçlenmelerini ve bu maddelerden uzak durmalarını sağlamamız gerekiyor. Bizim 2020 tamamımız, ailelerimizi, anne-babaları bu konuda bilinçlendirmek ve hedefimiz anne, baba ve ailelerin de dâhil olduğu topyekûn bir seferberlik başlatmak. Bunu hem evlatlarımıza sahip çıkma, hem de ülkeyi terörden koruma meselesi olarak görmek lazım.

Her anneye, her babaya buradan bir baba olarak sesleniyorum: Ne olursunuz çocuklarınızın arkadaşlarının kim olduğuna dikkat ediniz, çocuklarınızın boş zamanlarının nerede geçtiğini birebir takip ediniz. Bakınız, bu yıl 23 bin uyuşturucu satıcısı tutuklandı. Sokaklarda bu insanların olduğunu, çocuklarımızın aklını çelmeye çalıştıklarını unutmayın. Bizler, milletimizin itimadını boşa çıkarmamak için gayret sarf ediyoruz ama bu hep birlikte yapılacak bir mücadeledir. Uyuşturucuyla mücadele konusunda özellikle ailelerin, çocuklarını takip etmesi ve yetkililerle iletişimde olmaları gerekiyor. Çocuklarımıza nasıl yaklaşmalıyız, bu meseleyi nasıl anlatmalıyız, gençlerimizle nasıl konuşmalıyız, onları nasıl takip etmeliyiz, nelere dikkat etmeliyiz? "Benim çocuğum yapmaz" tuzağına nasıl düşmeyiz? Bunları çok daha etkin bir şekilde gündeme getirmeyi hedefliyoruz.

Bizim 2020 tamamımız, ailelerimizi, anne-babaları bu konuda bilinçlendirmek ve hedefimiz anne, baba ve ailelerin de dâhil olduğu topyekûn bir seferberlik başlatmak. Bunu hem evlatlarımıza sahip çıkma, hem de ülkeyi terörden koruma meselesi olarak görmek lazım.

“Bizler, milletimizin itimadını boşa çıkarmamak için gayret sarf ediyoruz.”

T.C. Ticaret Bakanlığı
Bakan Yardımcısı

Gonca Yılmaz Batur

Ahilik, ilke edindiği kardeşlik, birlik, beraberlik ve doğruluk düsturlarıyla; Anadolu insanını ortak amaçlarda birleştiren, bütünlüğü bir unsur olmuştur.

Milli kültürümüzde ve ticaret hayatımızda önemli bir yeri olan Ahilik kültürü hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Ahi Evran öncülüğünde kurulan Ahilik kültürü, bizim geleneğimizde bambaşka bir yere sahip olup, Anadolu coğrafyasındaki bin yıllık tarihimizin en önemli yapı taşlarından birisidir. Ahilik, ilke edindiği kardeşlik, birlik, beraberlik ve doğruluk düsturlarıyla; Anadolu insanını ortak amaçlarda birleştiren, bütünlüğü bir unsur olmuştur.

Özel sektörde farklı kademelerde çalışmayı tecrübe etmiş bir Bakan Yardımcısı olarak, Ahiliğin yansımalarını ticaret hayatının değişik alanlarında gözlemlenebilir. Öncelikle, Ahilik teşkilatı dünyadaki ilk meslek örgütüdür. Bu kapsamda, hala bütün dünyada özel sektörün çatısını oluşturan oda sistemi, bundan yüzyıllar önce topraklarımızda vücut bulan Ahilik sisteminden doğmuştur.

Ahilik teşkilatı, daima çevresel ve toplumsal karakterini korumuş, üretici ve tüketici ilişkilerini en iyi şekilde düzenlemeyi amaç edinmiştir. Bu kuruluşların temelleri o kadar sağlam atılmış, kuralları zamanının ve toplumun gereklerine ve gerçeklerine o kadar uyarlanmıştır ki, yapısal

bileşenleri sonradan birçok kamu hizmeti için örnek alınmış; narh, nizamname ve kanunnameler şeklinde resmleştirilmiştir.

Dünya tarihindeki birçok örnekte olduğu gibi bu kaidelerin ortaya çıkmasında ve gelişmesinde de medeniyetimiz öncülük etmiştir. Örneğin Osmanlı döneminde kalite, standart, üretici-tüketici ilişkileri çok kesin kurallarla belirlenmiş, standartlara uymayarak, düşük kaliteli mal ve hizmet üreten esnafa uygulanacak yaptırımlar net olarak tariflenmiştir.

Ahiliğin evrensel ilkeleri olan kardeşlik, birlik, doğruluk gibi düsturları, bundan sonra da yaşatılması elzemdir. Bu düsturları ilke edinmeyen sistemlerin verimli ve kalıcı olamayacağı, dünyada birçok örnekle tecrübe edilmiştir. Biz de Ticaret Bakanlığı olarak bu gerçeğin farkındayız, çalışmalarımızı bu doğrultuda yürütüyoruz. Ahilik kültürünün tanıtılması ve yaşatılması için titizlikle çalışıyoruz.

E-ticaretin esnaf ve sanatkârlarımızın ülke içindeki pazarlara ve aynı zamanda dünya pazarlarına entegrasyonu açısından önemi ve bu alanda Ticaret Bakanlığının çalışmaları nelerdir?

Elektronik ticaret, birey ve kurumların, açık ya da kapalı ağlar üzerinden verilerinin elektronik olarak işlenmesi ve iletilmesi olarak tanımlanabilir. E-ticaret hem üretim kesimi hem tüketim kesimi tarafından hızla benimsenmiş ve yaygınlaşmış bu sayede yeni ekonominin dayandığı temel yapılardan biri durumuna gelmiştir.

Elektronik ticaretin gelişimine katkı sağlayan en önemli öğeler bilişim teknolojilerindeki ilerlemeler ve küreselleşmedir.

Elektronik ticaretin gelişimine katkı sağlayan en önemli öğeler bilişim teknolojilerindeki ilerlemeler ve küreselleşmedir. E-ticaretin, değer zincirlerinin kısaltılması ve verimliliğinin artması, maliyet ve zaman tasarrufu, daha geniş pazar imkânı, daha kaliteli ve daha ucuz ürün ve hizmete ulaşabilme gibi pek çok avantajı bulunmaktadır. Bu avantajları düşünülürken, bir ülkenin öz kültürünü, tarihini yansıtan ve el ile yaptığı işi kendisine meslek edinen zanaatkarların elektronik ticaretin getirilerinden faydalanmaları önem arz etmektedir. Ekonomik gerekçelerin yanında elektronik ticaretin, kültüre dayalı bir mesleğin yaşatılması, genç kuşaklara aktarılması ve üretilen eserlerin ülke içinde ve ülke dışında tanıtılmasına olan katkısı da yadsınmaz. Ürün çeşitliliği açısından zengin bir ülke olduğumuzun bilincindeyiz. Ulusal ve sınır ötesi pazarlara entegrasyon, ulaşılabilirlik ve lojistik sorunlarını dikkate alarak ve meslek erbablarının e-ticaret platformlarında yer alması gerekliliğinin farkında olarak çalışmalar yürütmekteyiz.

Ancak, altyapı ihtiyaçları ile güvenlik ve mevzuat konusunda gereken iyileştirme alanları e-ticaretin beklenen hızda faydalar getirmesinde engeller oluşturmaktadır. Bu kapsamda, Bakanlığımızca TOBB'un işbirliği ile e-ticaret güven ortamının tesis edilebilmesi için Elektronik Ticarete Güven Damgası uygulamasına geçilmiştir. Güven Damgası e-ticarette gizlilik, hizmet kalitesinin sağlanması ve tüketicinin yaşadığı endişelerin giderilmesi konusunda etkin bir rol oynayacaktır. E-ticaret girişimcilerinin tanınırlığının, itibarının, ulusal ve uluslararası rekabet gücünün ve elektronik ticaret hacminin artırılması sağlanacaktır. Güven damgası, özellikle e-ticaret yapan küçük işletmelerimizin, zanaatkarlarımızın markalaşmalarında önemli rol üstlenecektir. Bakanlık olarak Türkiye'nin ticaret altyapısının geliştirilmesi, ticaret ve ihracat kültürünün tabana yayılması amacıyla yapılan çalışmalarımızdan bir diğeri de Sanal Ticaret Akademisinin hayata geçirilmesidir. Sanal Tica-

Esnaf ve sanatkârlarımızı ihracata teşvik etmek üzere çeşitli eğitimler ve etkinlikler düzenleyerek ihracat yapan esnaf ve sanatkâr sayısını arttırmayı hedefliyoruz.

ret Akademisi ile kısa vadede profesyonel çalışma hayatına yeni başlayanlara, bir fikri ya da özel ürünü olan ancak mevzuat ve süreçler konusunda bilgi eksikliği bulunan ev hanımı ve zanaatkarlara e-ticaret ekosistemine giriş, şirketleşme ve ihracat yolunda rehberlik yapmayı amaçlıyoruz. Yine Bakanlığımız uhdesinde Esnaf ve Sanatkârlara Yönelik Pazarlama ve Markalaşma Projesi yürütülmekte olup esnaf ve sanatkârlarımızı ihracata teşvik etmek üzere çeşitli eğitimler ve etkinlikler düzenleyerek ihracat yapan esnaf ve sanatkâr sayısını arttırmayı hedefliyoruz. Diğer bir taraftan, Bakanlığımız ve PTT arasında yapılan protokol kapsamında e-ticaret konulu eğitimlerimizle de çok sayıda esnaf ve sanatkârımıza ulaşmaktayız. Bahsettiğim çalışmalarla el emeği ile ürünlerini üreten meslek erbablarımızın e-ticaretin getirilerinden kolay ve etkin şekilde faydalanmalarını sağlamayı amaçlıyoruz.

Yakın zamanda Sayın Ruhsar Pekcan ülkemizin, tüm zamanların ihracat rekorunu kırdığını açıkladı. Bu başarının sırrı sizce nedir? Ülkemizde ihracatın mevcut durumu ve geleceği hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Ticaretin küreselleştiği ve ülkelerin tek başlarına ekonomik varlıklarını sürdürmelerinin neredeyse imkânsız olduğu çağımızda dış ticaretin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Günümüzde, gelişmekte olan ülkelerin küresel ekonomik durumlardan en az düzeyde etkilenmesinin temel koşulu rekabet gücü getirecek ve bunu sür-

İhracatın Türkiye'nin sanayileşmesinin ve büyümesinin ana unsurlarından biri olması sebebiyle Bakanlık olarak en temel hedefimiz ihracatı geliştirmek ve tabana yaymaktır.

dürülebilir kılcak üretim ve ihracat yapısının olmasıdır.

Sayın Bakanımızın açıkladığı gibi 2019 yılı ihracatımız 180 milyar Dolar'ın üzerine çıktı. Dış ticaretin büyümeye katkısı, 2002'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. 2020'nin Ocak ayında da yüzde 6,4 artışla ihracatımız yaklaşık 15 milyar Dolar'a ulaştı. 2019-2023 yıllarını kapsayan 11. Kalkınma Planı kapsamında, istikrarlı büyümenin ihracata dayalı olduğu gerçeğinden hareketle İhracat Ana Planında 226,6 milyar dolarlık ihracat hedeflemekteyiz. Küresel eğilimleri dikkate alarak, hedef ürün, hedef ülke, yeni ve yenilikçi ihracatçı yaklaşımı ve küresel tedarik zinciri bakış açısıyla hazırlanan plan ile sürdürülebilir bir ihracatı sağlamak, aynı zamanda ihracatımızın teknolojik bileşimini ve katma değerini de artırmak ve geliştirmek istiyoruz.

Çok taraflı ticaret düzeni yeni pazar açılımları konusunda yetersiz kalabiliyor. Bu nedenle ülkeler, ikili ve bölgesel ticaret anlaşmaları yapmaya yöneliyor.

İhracat Ana Planında, Bakanlığımızca ilgili paydaşların katılımıyla yapılan titiz çalışmalar sonucunda 17 hedef ülke seçtik. Seçtiğimiz ülkeler, Dünya Gayri Safi Yurtiçi Hasılasının yüzde 60'ını oluşturan, dünya ithalatının yüzde 43,7'sini gerçekleştiren ve ülkemiz ihracatından da yüzde 25,2 pay alan ülkeler. Bu ülkeleri sırasıyla, ABD, Brezilya, Çin, Etiyopya, Fas, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan, Irak, İngiltere, Japonya, Kenya, Malezya, Meksika, Özbekistan, Rusya ve Şili olarak belirledik. Buna ilaveten makine, otomotiv, elektrik-elektronik, kimya ve gıda endüstrisi olmak üzere 5 hedef sektör seçtik.

İhracatımızdaki katma değer arttırılması ve ülkemiz teknolojik dönüşümünün hızlandırılması amacıyla üzerine yoğunlaştığımız bir diğer projemiz de ihtisas serbest bölgeleridir. Çalışmalarımızda Ar-Ge yoğun, yüksek teknolojlili ve katma değeri yüksek mal ve hizmet sektörlerinde ihtisaslaşma temelinde serbest bölgeler kurmayı hedefliyoruz. Bu ihtisas serbest bölgeleri ile Türkiye ihracatındaki payı yüzde 3,5 olan yüksek teknolojlili ürün ihracatımızı yüzde 5 seviyelerine çıkarmak niyetindeyiz.

Gerçekleştirdiğimiz çalışmalar çerçevesinde, yüksek teknolojlili ürün üretimi ile yazılım ve bilişim gibi katma değeri yüksek hizmet sektörlerini kümeleme gayretinde olacağımız İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi'ni de 20/02/2020 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımızın takdirleriyle ilan etmiş bulunuyoruz. İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi ile hâlihazırda bölgede bulunan yatırım ortamını da, yüksek teknoloji ve katma değeri yüksek sektörler için yeni den şekillendirmeyi hedefliyoruz.

İhtisas serbest bölgelerine yönelik olarak yasal mevzuatın hazırlanması çalışmalarına da Bakanlığımızca devam etmekteyiz. Bu kapsamda, serbest bölgelerdeki kullanıcılar için uygulanmakta olan avantajların ihtisas serbest bölgeleri için teknoloji yoğun ve yüksek katma değerli mal sektörlerine yönelik olarak genişletilmesi

çalışmalarını sürdürmekteyiz.

İhracatın Türkiye'nin sanayileşmesinin ve büyümesinin ana unsurlarından biri olması sebebiyle Bakanlık olarak en temel hedefimiz ihracatı geliştirmek ve tabana yaymaktır. Bu sebeple ihracat yapan firmalarımızı hazırlık, pazarlama ve markalaşma gibi her alanda destekliyoruz. Bu desteklerin nasıl daha etkin olabileceği, iş dünyasının bundan yeterince faydalanabilmesi için neler yapılması gerektiği hususunda çalışmalara devam etmekteyiz. İhracat seferberliğini tabana yaymak amacıyla Türkiye Kadın ve Genç Girişimciler ağını kurduk, bilgi ve eğitim ihtiyaçlarını karşılamak üzere İhracat Akademisi projemizi hayata geçirdik.

Ülkemizin Serbest Ticaret Anlaşmaları ve Ticaret Bakanlığı yurtdışı temsilciliklerinin faaliyetlerinin ihracatımıza ve ayrıca Esnaf ve Sanatkarlarımızın dünya pazarlarına açılmasına katkısı nedir?

Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA), dünya ülkeleriyle dış ticaretimizin geliştirilmesi, ihracatçıların ve dış pazarlarda, başta AB ülkelerinin müteşebbisleri olmak üzere rakipleri ile eşit şartlarda rekabet edebilmesinin temini, karşılıklı yatırımların ve müşterek teşebbüslerle ülkemizin uluslararası rekabet gücünün artırılması bakımından büyük önem taşıyor. Çok taraflı ticaret düzeni yeni pazar açılımları konusunda yetersiz kalabiliyor. Bu nedenle ülkeler, ikili ve bölgesel ticaret anlaşmaları yapmaya yöneliyor.

Serbest Ticaret Anlaşmaları, son dönemde ticari ve ekonomik ilişkilerde yaygın hale geldi. Ülkeler arasındaki STA ağı günden güne de genişliyor. STA ağlarının dışarıda kalan ülkeler ise tercihli ticaretin sağladığı imkânlardan mahrum kalıyor.

Bu kapsamda, Türkiye, gerek uluslararası ticaretteki STA ağları oluşturma eğilimine paralel olarak gerekse Gümrük Birliği çerçevesinde AB'nin Serbest Ticaret Anlaşmaları akdettiği ülkelerle karşılıklı yarar esasına dayalı benzer anlaşmalar akdediyor.

Hâlihazırda, ülkemizin yürürlükte bulunan 20 Serbest Ticaret Anlaşması (STA) bulunmaktadır. 4 ülke ile imzalanmış STA'nın ise ilgili ülkelerde iç onay süreçlerinin tamamlanması beklenmektedir. Aynı zamanda, 17 ülke/ülke grubu ile STA sonuçlandırmak yönünde çalışmalarımız sürmektedir.

Yürürlükte olan anlaşmalarımız da somut olarak ortaya koymaktadır ki; STA'lar, tarife indirimleri ile "derin bütünleşme" olarak tabir edilen menşe kuralları, yatırımlar, fikri mülkiyet hakları gibi alanlarda ortak kuralları tesisi ile ticaretin akışını kolaylaştırıyor, ölçek ekonomilerine yol açarak maliyet düşüşü ve kaynak verimliliği sağlıyor, dışa açık rekabetçi bir ekonomik altyapının tesisi suretiyle ülkenin uluslararası rekabet gücünü artırıyor, böylelikle de ülkelerin üretim, dış ticaret ve refah düzeyi üzerinde ciddi ölçüde pozitif etkiler oluşturuyor.

Öte yandan, 103 ülkede bulunan Ticaret Ataşelikleri ve Müşavirliklerimiz, Türkiye'nin ekonomik ve ticari politikalarının ilgili ülkeler nezdinde yürütülmesinde ve firmalarımızın bu ülkelerdeki dış ticaretlerinin sağlıklı bir biçimde yapılmasında kilit rol oynuyor. Ticaret Ataşelikleri ve Müşavirliklerimiz buldukları ülkelerin resmi kurumları ve ticaret çevreleri ile ülkemizin resmi kurumları ve ihracatçıların arasında köprü görevi icra ederek dış ticaretimize önemli katkılar sağlıyor. Söz konusu dış temsilcilikler vasıtasıyla tacir, esnaf ve sanatkarlarımız ticaretlerini güven ve düzen içerisinde yapma imkânı buluyor.

Bakanlığımızca yakın zamanda hizmete açılan Sanal Ticaret Akademisi hakkında bilgi verebilir misiniz?

Bakanlık olarak Türkiye'nin ticaret altyapısının geliştirilmesine, ticaret ve ihracat

kültürünün tabana yayılmasına, Türkiye'ye yeni girişimciler ve yeni ihracatçıları kazandırmaya büyük önem veriyoruz. Bu amaç doğrultusunda, teknolojinin nimetlerinden faydalanarak bütün vatandaşlarımızın hızlı ve kolayca erişebileceği, Sanal Ticaret Akademisi adını verdiğimiz bir eğitim programı tasarladık. Tüm vatandaşlarımızın hizmetine açık ücretsiz bir eğitim platformu olan Sanal Ticaret Akademisi, 7/24 çalışma masalarında ya da mobil telefonlarında her zaman hazır olacak.

Ticaret erbabı ve ihracatçıların farklı konulardaki bilgilerini geliştirmelerine, ihracatlarını, performanslarını arttırmalarına ve sürdürülebilir olmasına katkı sağlayacak olan akademiye yer alacak derslerin içeriğini, kalitesini ve buraya erişimdeki kolaylığı göz önüne aldığımızda Sanal Ticaret Akademisi gerek Türkiye'de gerek dünyada en önemli online eğitim portallarından birisi olma özelliğine sahip. Hem personel eğitimlerinin sağlanmasına yardımcı olacak hem de bir fikri ya da ürünü olan vatandaşların şirketleş-

mesine ve ihracatçı hale gelmesine katkı sağlayacak biçimde tasarlanan eğitimler, öğrenciler ya da kendilerine ticaret hayatında yeni bir kariyer çizmek isteyen bütün vatandaşlar için iş bulma kolaylığı sağlayacak ya da kendi işlerini kurma yönünde onları cesaretlendirecek.

www.akademi.ticaret.gov.tr adresinden erişilebilen Sanal Ticaret Akademisi, eğitimlerden yararlananlara 3 ay süreli sertifikaların verileceği girişimcilik, iç ticaret, dış ticaret başlıklarını içeriyor. Her bir

programın zorunlu ve yeterli sayıda seçmeli derslerini tamamlayanlar sınava tabi tutulacak ve başarılı olanlara sertifika verilecek. Ders içeriklerinin hazırlanmasında, online altyapının kurulmasında ve sınav süreçlerinin oluşturulmasında akademik titizlikte çalıştığımız platformda sanal sınıf uygulaması ve sanal seminerler de yer alıyor. Geliştirilen sanal sınıflar uygulamasıyla yeni eğitimler ve güncel konularla ilgili web seminerleri düzenlenebilecek. Bu platformlarda canlı bağlantı ile eğitimden faydalanan vatandaşların Bakanlığın ve konunun diğer uzmanlarıyla, ticaret müşavirleriyle karşılıklı görüş alışverişinde bulunabilmelerine imkân sağladık.

Bakanlığımızın dijital teknolojilere verdiği önemin bir çıktısı

olan Sanal Ticaret Akademisi ile "Nasıl İhracatçı Olunur?", "İhracatta Devlet Destekleri", "e-Ticaret" gibi pek çok başlıkta hazırlanan eğitimleri vatandaşların bir tık kadar yakınına getirdik. Mobil cihazlarla da uyumlu ve tamamen ücretsiz olan platform sayesinde, daha fazla girişimci şirketleşecek, daha fazla şirket ihracatçı olacak.

Sultan Fermanı ile Erzurum Esnafına Vergi Muafiyeti Tanınması

Prof. Dr. Turan ÖNDEŞ

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İşletme Bölümü

Erzurum iş dünyasında Ahilik hem sosyal açıdan hem ekonomik açıdan etkili olmuştur. Sosyal açıdan esnaf ahlaki ve yeterliliği üzerinde durulurken, ekonomik açıdan da şehre vergi muafiyeti kazandırdığını görüyoruz. Kanaatimce Erzurum iş dünyası hakkında Sultan IV. Mehmed'e yapılan bilgilendirmede Ahi teşkilatı da yer almış olmalıdır. Çünkü o dönemde esnafı temsil eden Ahi teşkilatlarıdır. Vergi muafiyeti gibi önemli bir karar verilecekse, Osmanlı'da çok itibarlı olan Ahi teşkilatının görüşü de alınmış olmalı. Zira esnafın halini en iyi Ahiler bilmektedirler.

Bu bağlamda Şehrin eşrafından gelen bilgiler yanında Osmanlı nezdinde itibarlı olan Ahi teşkilatının verdiği güvenilir bilgi doğrultusunda, bu şehre ikram niteliğinde vergi muafiyeti tanıdığı ferman eden Sultanın bu kararında Ahi teşkilatının da olumlu etkisinin olduğu kanaatindeyim.

Erzurum'da Osmanlı döneminde yapılan Lalapaşa Caminin mimari özelliği yanında, Erzurum açısından diğer önemli de özelli-

ği giriş duvarında yer alan fermanıdır.

Erzurum şehir merkezinde Cumhuriyet Caddesinde, bulunana Lalapaşa Cami, Kıbrıs fatihi Lala Mustafa Paşa tarafından Erzurum'da Beylerbeyi olarak görev yaptığı sırada miladi 1562 yılında yaptırılmıştır. Erzurum Lalapaşa camisinin ana giriş kapısının sağ tarafındaki duvarda bir vakfiye, kitabe ve Erzurum'a vergi muafiyetini ifade eden Sultan fermanı yer almaktadır.

Dışardan rahatlıkla görünmekte olan bu ferman camii duvarına yerleştirilmiştir. Yazı, Osmanlıca olup, hatlarında kılma, bozulma vb. hiçbir tahrifat da olmamıştır. Günümüzde de okunabilmektedir. Sultan IV. Mehmed Hanın emriyle, hat ustası Mustafa İzzet tarafından mermere nesih yazıyla nakşedilen ferman, Erzurum'a gönderilir ve cami duvarına 1671 yılında yapıştırılır.

Osmanlı'da Bab-ı Ali'nin ve mülk-ü kaviyede padişahın kararıyla ferman astığı yerlerden vergi alınmazdı. Osmanlı devletin-

den yadigâr padişahın emriyle duvarına ferman asılan Lala Paşa Camii, 1671 yılında bölge halkının vergiden muaf tutulduğunu beyan eden tarihi bir vesikadır.

"TİZ ERZ-I RUM'DAN VERGİ ALINMAYA"

Bu fermanın Erzurum'da yaşayan ahali den vergi alınmasının kaldırılması hakkında olduğu kaydedilen Kültür İl Müdürlüğü kaynakları, "O dönemde tahtta Sultan IV. Mehmed bulunmaktadır. Sultana Erzurum halkının ciddi geçim sıkıntılan çektiği, hatta geçinemeyiz olduğu, bu geçim sıkıntısına ilave olarak alınan vergilerin ise halkı daha da perişan ettiği iletir. Bunun üzerine Sultan IV. Mehmed Han Erzurum ahalisinden vergileri kaldırır ve bunu "Tiz, Erz-ı Rum'dan vergi alınmaya" diyerek bildirir. Bu ferman dönemin ünlü hat ustası Mustafa İzzet tarafından mermere 14 satır halinde nesih yazıyla nakşedilip ferman Erzurum'a gönderilir ve cami duvarına 1671 yılında yapıştırılır.

“
Osmanlı'da Bab-ı Ali'nin
ve mülk-ü kaviyede
padişahın kararıyla
ferman astığı yerlerden
vergi alınmazdı. Osmanlı
devletinden yadigâr
padişahın emriyle
duvarına ferman
asılan Lala Paşa Camii,
1671 yılında bölge
halkının vergiden muaf
tutulduğunu beyan eden
tarihi bir vesikadır.

Fermanın Türkçesi şöyledir:

"Cihanın kendisine itaat ettiği hükümdarın fermanı, taç sahibi Padişah'ın apaçık buyruğu ve Hudavendigâr'ın şerefli emiri giriş Fatih Ebül- feth ve'n-Nasr Sultan Muhammet Han (Allah ona yardım etsin) hükmüyle yazılmıştır.

Allah'ın rzasını istemek, Resülünün sünnetini diriltmek ve Allah'ın emrini yüceltmek yaratıklara şefkat olmak için Cihanın kendisine itaat ettiği Padişah'ın (benim) hükmüm şöyledir:

Erzurum eyaletinde yaşayanlardan; bulgur ve buğday teklifi, din ve kanuna aykırı olarak gereğinden fazla alınan akça, öşür akça ve hisseyi ödeyip ve çiftçilik yapmayan kürtlerden perakende olarak alınan odun teklifi, kışık vergisi, otlak teklifi, muaf akçası atlan kışlaya verme teklifi, yıllık arpa ve develeri besleme teklifi,

Lalapaşa Cami girişindeki duvarda Osmanlı Padişahı 4. Mehmed tarafından yazdırılan Erzurum'dan vergi alınmamasına dair ferman kitabesi

Dışarıdan rahatlıkla görünmekte olan bu ferman camii duvarına yerleştirilmiştir. Yazı, Osmanlıca olup, hatlarında kırılma, bozulma vb. hiçbir tahrifat da olmamıştır. Günümüzde de okunabilmektedir.

paşaya bağlılara ödenene vergiyi, köyleri kışla olarak verme teklifi, konak akçası ve koyunsuzlardan koyun adedi, yıllık saman ve yağ teklifi ve post, teftişi, kilise ve namaz kılmayan teftişi, bez, iplik akçası ve köle bedeli, bir yere bağlandıktan sonra tekrar köle, esir bedeli akçası; yün, tırpan akçası, katır ve deve akçası ve işbu anılan yirmi üç adet teklif adedini yasaklayıp kaldırdım.

Bundan sonra adı geçen vilayete vali olanlardan diğer hakimlerden her kim bu yazılanlardan birini alır ve isterse Allah ve Resulünün laneti üzerine olsun. Soylu evlatlarından, büyük vezirlerinden ve yüce vekillerinden her kim Osmanlı eyaletinde bu zulm ve bid'atlardan razı olursa Allah'ın meleklerinin ve bütün inananların laneti onların üzerine olsun. Haram ayı olan Muharrem'in ilk günleri 1081 yılı, Ketebe İzzet."

Erzurum Şehri esnafından-eşrafından ileri gelenler yanında Osmanlı döneminde son derece itibarlı olan Ahi teşkilatının verdiği güvenilir bilgi ve malumata göre bu şehir vergi muafiyeti tanıdığını ferman eden

Sultan IV. Mehmed'in bu kararında, Ahi teşkilatının olumlu katkısının kesinlikle var olması gerektiği kanaatimi vurgulamak isterim.

“

Erzurum Şehri esnafından-eşrafından ileri gelenler yanında Osmanlı döneminde son derece itibarlı olan Ahi teşkilatının verdiği güvenilir bilgi ve malumata göre bu şehre vergi muafiyeti tanıdığını ferman eden Sultan IV. Mehmed'in bu kararında, Ahi teşkilatının olumlu katkısının kesinlikle var olması gerektiği kanaatimi vurgulamak isterim.

”

Bir hatıra: Erzurum'da bir gazetecinin Osmanlı Padişahlarından 4'üncü Mehmed'in Erzurum'dan vergi alınmaması konusundaki fermanını hatırlatması üzerine meraklanan Maliye Bakanı Kemal Unakıtan, 'Nerede bu ferman?' diye sordu. Kent merkezindeki Lalapaşa Camisinin duvarında asılı bulunan fermanın fotoğrafı ve Türkçe açıklamasını okuyan Bakan Unakıtan gazetecilerin, fermanında Erzurum'dan vergi alacak olanlara Allah'ın ve resulünün laneti üzerlerine olsun yazdığı hatırlatılınca, 'Ne diyosun' şeklinde tepki verdi. Gülüşmelere neden olan Bakan Unakıtan, daha sonra "Buraya gelmeden önce baktım Erzurum'dan biz zaten binde 17 oranında vergi alıyormuşuz. O kadar da çok değil. Padişah bunlar. Ama biz padişah değiliz. Biz, Cumhuriyet hükümetiyiz. Benim hesabımda ayın" dedi.

KAYNAKÇA

¹ <http://www.erzurumyenigun.com/erzurum39-un-pirlantasi--lala-mustafa-pasa-camii-25316h.htm> erişim tarihi:24.02.2020

Taksitle Satış Sözleşmeleri Bakımından Satıcı veya Sağlayıcı Konumundaki Esnaf ve Sanatkârların Sorumluluğu

Esra ÜNAL YEŞİLYURT
Ticaret Uzmanı

Yirmi yüzyılda dünya ekonomisinde yaşanan gelişmeler, küresel üretim kapasitesinin artmasına yol açmış, üretimin artması ile birlikte de üreticiler, satıcılar veya sağlayıcılar tarafından ürünlerin pazarlanabilmesi için yeni ve çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bu yöntemlerle tüketim daha cazip hale gelmiş ve böylece tüketim ekonomileri ortaya çıkmıştır. Tüketiciler tarafından daha fazla ürünün talep edildiği tüketim ekonomilerinde satım sözleşmelerinden kaynaklı sorunlar, gerek tüketiciler gerek satıcı veya sağlayıcı konumundaki ticari işletmeler açısından bazı sıkıntılar doğurmuştur.

Bu kapsamda, sadece tüketicileri değil tüketiciler ile ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden ticari işletmeler gibi satıcı veya sağlayıcı konumundakiler arasındaki menfaat dengesini sağlamak amaçlı 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun 28 Mayıs 2014 tarihinde yürürlüğe girmiş, gündelik hayatımızın her anında karşılaştığımız tüketici işlemlerine yönelik özel hükümler getirilmiştir. 6502

sayılı Kanunda belirtildiği üzere, Kanun her türlü tüketici işlemi ile tüketiciye yönelik uygulamaları kapsamaktadır. Tüketicici, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi; satıcı veya sağlayıcı ise kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye mal veya hizmet sunan ya da mal veya hizmet sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder. Tanımdan da anlaşılacağı üzere, tüketici işlemi veya tüketiciye yönelik uygulamalarda, tüketicinin karşısında yer alan tarafın ticari veya mesleki amaçlarla hareket etmesi yeterli görülmüş, sözleşmenin karşı tarafı esnaf ve sanatkârlar gibi gerçek kişi tacir olabileceğinin yanı sıra tüzel kişi tacir de olabilir. Hatta satıcının tacir olması bile gerekmesizin ticari amaçlarla alım-satım yapılması durumunda da tüketici işlemi var olabilecektir!

Son dönemlerde kredi kartlarına yapılan taksitlendirmelerin de azaltılmasıyla birlikte satım gücünün ve tüketicilerin

“

Taksitle satış işlemine ilişkin mevzuat hükümlerinin esnaf ve sanatkârlar tarafından ayrıntılı olarak bilinmesi ile hem kendilerinin hem de hizmet ve mal sunduğu tüketicilerinin haklarını koruyacaktır.

”

alım gücünün artırılması amacıyla malın bedelinin tüketicilerden sonradan tahsil edilmesi ve bu bedelin taksitler halinde ödenmesi işlemi olan vadeli satışlar yolu gündeme gelmiş, bir nevi tüketicilerin malı satan kişi veya kişiler tarafından kredilendirilmesi yolu izlenmiştir. Bu doğrultuda, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelikte taksitle satış sözleşmesi, satıcı veya sağlayıcının malın teslimi veya hizmetin ifasını üstlendiği, tüketicinin de bedeli kısmı kısmı ödediği sözleşme şeklinde tanımlanmış, kredi kartı ile yapılan alışverişler Yönetmelik kapsamı dışında tutulmuştur. Genel Kanun niteliğindeki 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'ndan farklı olarak 6502 sayılı Kanunda, taksitle satış olarak bir sözleşmenin tanımlanabilmesi için önemli olan unsur malın teslimi veya hizmetin ifasının satış bedelinin ödenmesinden önce geçirilmiş olması değil, satış bedelinin kısmı kısmı ödenmesidir. Kanun gerekçesinde de ödemenin hangi aralıklarla veya söz-

leşmenin ifasının ne zaman yerine getirileceğinin önemli olmadığı, ödemenin kısmı kısmı yapıyor olmasının önemli olduğu belirtilmiştir.² Yapılan açıklamalar doğrultusunda, taksitle satış sözleşmelerinin kapsamı genellikle senet karşılığı yapılan satışlar veya elden taksitlendirmeler suretiyle yapılan alışverişlerde uygulama alanı bulmaktadır. Bu doğrultuda, riski satıcı veya sağlayıcı üstlendiğinden bu sözleşmelere konu satışların güven ilişkisine dayalı bir şekilde küçük şahıs işletmeleri veya esnaf tarafından da sıkça gerçekleştirildiği bilgisi karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple, söz konusu taksitle satış işlemine ilişkin mevzuat hükümlerinin esnaf ve sanatkârlar tarafından ayrıntılı olarak bilinmesi ile hem kendilerinin hem de hizmet ve mal sunduğu tüketicilerinin haklarını korunacaktır.

6502 sayılı Kanunun taksitle satış sözleşmeleri hükümleri kapsamında, sözleşmenin tarafları olan tüketiciler ile satıcı ve sağlayıcıların hak ve yükümlülüklerine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Buna

göre, öncelikle taksitle satış sözleşmesinin yazılı şekilde kurulması ve sözleşmenin bir örneğinin kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilmesi zorunludur. Sözleşmenin en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenmesi gerekir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, sözleşmelerin yazılı olarak kurulmadıkça geçerli olmayacağı, geçerli bir sözleşme yapmamış olan satıcı veya sağlayıcının, sonradan sözleşmenin geçersizliğini tüketicinin aleyhine olacak şekilde ileri sürülemeyeceğidir. Sözleşmenin içeriğinde de zorunlu olarak yer verilmesi gereken hususlar Yönetmeliğin 6. maddesi ile hüküm altına alınmış, genel olarak sözleşme konusu mal veya hizmet, sözleşmenin düzenlendiği ve malın veya hizmetin teslim, ifa tarihi, peşin ve taksitle satış fiyatı ve cayma hakkının süresi ile kullanıma koşulları gibi bilgilerin bulunması gerektiğine hükmedilmiştir.

Bununla birlikte, tüketicilerin yedi gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksiz-

zin ve cezai şart ödemeksizin taksitle satış sözleşmesinden cayma hakları bulunmakta olup, cayma hakkı süresi, hizmet ifasına ilişkin sözleşmelerde sözleşmenin kurulduğu gün; mal teslimine ilişkin sözleşmelerde ise tüketicinin veya tüketicisi tarafından belirlenen üçüncü kişinin malı teslim aldığı gün başlamakta, ancak tüketici, sözleşmenin kurulmasından malın teslimine kadar olan süre içinde de cayma hakkını kullanabilir. Bu durum özellikle beyaz eşya, mobilya gibi sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerde karşımıza çıkmaktadır. Sipariş üzerine yapılan mobilyaların teslim tarihine kadar tüketicilerin cayma hakkı olduğunun bilinmesi ileride çıkacak mağduriyetlerin önüne geçilmesi amacıyla önem arz etmektedir. Esnaf ve sanatkarların da dâhil olduğu ticari veya mesleki amaçlarla hareket edenlerin cayma hakkı konusunda korunmasını teminen de bazı düzenlemeler getirilmiş olup, cayma süresi içinde tüketiciye teslim edilen malın ancak olağan bir gözden geçirmenin gerektirdiği ölçüde kullanılabilmesi, malın mutlak olarak yani ürünün alışlageldiği gibi kullanılması durumunda tüketicilerin cayma hakkını kullanamayacağı düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, kullanılmış malların cayma hakkı suretiyle iade edilmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Benzer bir şekilde, cayma hakkı ile birlikte satıcı veya sağlayıcı cayma bildirimini kendisine ulaştığı tarihten itibaren yedi gün içinde almış olduğu bedeli ve tüketicisi borç altına sokan her türlü belgeyi, tüketiciye hiçbir masraf yüklemeksizin iade etmekle yükümlü olmakla birlikte, tüketicilerin de sözleşme konusu malı, cayma hakkını kullandığı tarihten itibaren yedi gün içinde satıcıya iade etmekle yükümlü olduğu, aksi halde cayma hakkının kullanılmaması sayılacağına hükmedilmiştir. Hatta, cayma hakkının kullanılması du-

rumunda tüketicinin malın iade masraflarını yüklenmek zorunda olduğuna da yer verilmiş, hem tüketicileri hem satıcı/sağlayıcıları koruyucu hükümler getirilmiştir.

Ödemeye ilişkin edimlerle ilgili satıcı ve sağlayıcıların yükümlülüklerine bakılacak olursa da, öncelikle tüketicilerin, borçlandıkları toplam miktar önceden veya vadesi gelmemiş bir ya da birden çok taksit ödemesinde bulunması durumunda gerekli tüm faiz ve komisyon indiriminin yapılması gerekmektedir. Diğer taraftan, satıcı veya sağlayıcıların tüketici sözleş-

gün süre vererek muacceliyet uyanınsında bulunması zorunludur. Satıcının bütün edimlerini ifa etmiş olması gerektiğinden, satıcı satış konusu malı kararlaştırılan şekilde tüketiciye teslim etmemiş olursa, tüketici taksitleri ödemesine bile, satıcı muacceliyet kaydına dayanarak geri kalan satış bedelinin ödenmesini tüketiciden isteyemez.³ 6502 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinde belirtilen koşulları birlikte gerçekleşmesi gerekir. Aksi halde, satıcı muacceliyet kaydı bulursa bile ancak ödenmeyen taksit veya taksitlerin ödenmesini talep edebilir.⁴

Konuya ilişkin son hususa değinmek gerekirse, 6502 sayılı Kanunun 4/5 maddesine göre, tüketicinin yapmış olduğu işlemler nedeniyle sadece nama yazılı ve her bir taksit için ayrı ayrı olacak şekilde senet düzenlenmesi gerekmektedir.⁵ Tüketicinin yaptığı işlemler nedeniyle nama yazılı değil de hamiline veya emrine yazılı senet düzenlenir veya taksitlerin tamamı için tek bir senet düzenlenirse; bu senet Kanunun 4/5 maddesi uyanınca tüketici açısından geçersizdir. Hükümün sadece tüketicinin taahhüdü bakımından öngördüğü yaptırım butlandır.⁶ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 677 nci maddesi ile imzaların istiklali ilkesi düzenlenmiş olup, buna göre keşideci yönünden herhangi bir nedenle senet hükümsüz olsa da diğer senet borçlular yönünden senet geçerliliğini korumaktadır. Bu durumda, nama yazılı olmayan bir senet tüketici açısından geçerli olmayacak, üçüncü kişiler kambiyo hukukundan doğan haklarını tüketiciye karşı değil kendi aralarında kullanabilmektedirler.⁷ Genellikle piyasada bono, poliçe, çek gibi kanunen emre yazılı senetleri nama yazılı hale "emre değildir" veya "ciro edilemez" gibi kanunen emre yazılı senedin nama yazılı hale getirilmesinin ayrıca ve açıkça belirtildiği menfi emre kaydının senedin ön yüzün-

Tüketicilerin yedi gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin taksitle satış sözleşmesinden cayma hakları bulunmaktadır.

6502 sayılı Kanunun 4/5 maddesine göre, tüketicinin yapmış olduğu işlemler nedeniyle sadece nama yazılı ve her bir taksit için ayrı ayrı olacak şekilde senet düzenlenmesi gerekmektedir.

de yer alan metnin içerisine yazılmak suretiyle nama yazılı hale getirilebilmesi mümkündür.⁸

Bu açıklamalar neticesinde, ticari veya mesleki amaçla hareket eden ticari işletmelerce bahse konu hususlara aykırı işlem yapıldığının tespit edilmesi halinde 6502 sayılı Kanunun "Ceza Hükümleri" 77. maddenin birinci fıkrası uyanınca idari yaptırımla karşı karşıya kalmaları gündeme gelebilecektir. Hukuki açıdan da ilgili hükümlere uyulmadan sözleşme bedelinin icra yoluyla takibi ile talep edilmesi halinde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun itirazın "Süresi ve şekli" başlıklı 62 nci maddesinin birinci fıkrasına göre tüketicilerin ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde dilekçe ile veya sözlü olarak icra dairesine başvurarak borca itiraz etmeleri gündeme gelebilecek ve itirazın kabul olunması durumunda, satıcı ve sağlayıcıların alacaklarını elde etmesi zorlaşabilecektir. Bu kapsamda, gerek idari yaptırımlarla karşılaşmamak gerekse de alacaklarının icra edilebilirliğinin daha kolay yerine getirilebilmesini teminen

satıcı ve sağlayıcıların 6502 sayılı Kanun ve ikincil mevzuatı olan Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelikte yer alan yükümlülüklerini yerine getirmeleri gerektiği değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

¹ Aslan, İ. Yılmaz, Tüketici Hukuku, 4. Baskı, Bursa 2014, s.11-12.

² Kanun Gerekçesi <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0787.pdf> (Erişim Tarihi:06/02/2020) "Taksitle satış tanımı yapılırken malın tesliminin veya hizmetin ifasının ne zaman yapıldığı değil tüketicinin ödeme şekli önem kazanmaktadır. Malın teslimi veya hizmetin ifası sözleşmenin kurulduğu tarihte yapılabileceği gibi daha sonraki bir zamanda da yapılabilir. Ödemenin hangi aralıklarla yapıldığı da önemli değildir. Eğer ödeme tüketici tarafından kısmen yapılıyorsa o takdirde taksitle satış söz konusu olur."

³ Aydın ZEVLİLİLER / Murat AYDOĞDU, Tüketicinin Korunması Hukuku, Ankara 2004, s.175.

⁴ Mustafa ÜNLÜTEPE, Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Taksitle Satım Sözleşmesi, İstanbul 2011, s.470.

⁵ ZEVLİLİLER/AYDOĞDU, s.179.

⁶ Mustafa Alper GÜMÜŞ, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, İstanbul 2014, s.43.

⁷ ASLAN, s.360.

⁸ İsmail KAYAR, Ticaret Hukuku, Kayseri 2013, s.602.

ASLAN, İ. Yılmaz, Tüketici Hukuku, İstanbul, Ekin Yayınları, 2014.

GÜMÜŞ, Mustafa Alper, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi C.1, Haziran 2014, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014.

KAYAR, İsmail, Ticaret Hukuku, Kayseri, Seçkin Yayıncılık, 2013.

ÜNLÜTEPE, Mustafa, Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Taksitle Satım Sözleşmesi, İstanbul, Legal Yayınları, 2011.

ZEVLİLİLER, Aydın / AYDOĞDU, Murat, Tüketicinin Korunması Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004.

Kanun Gerekçesi <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0787.pdf> (Erişim Tarihi:06/02/2020)

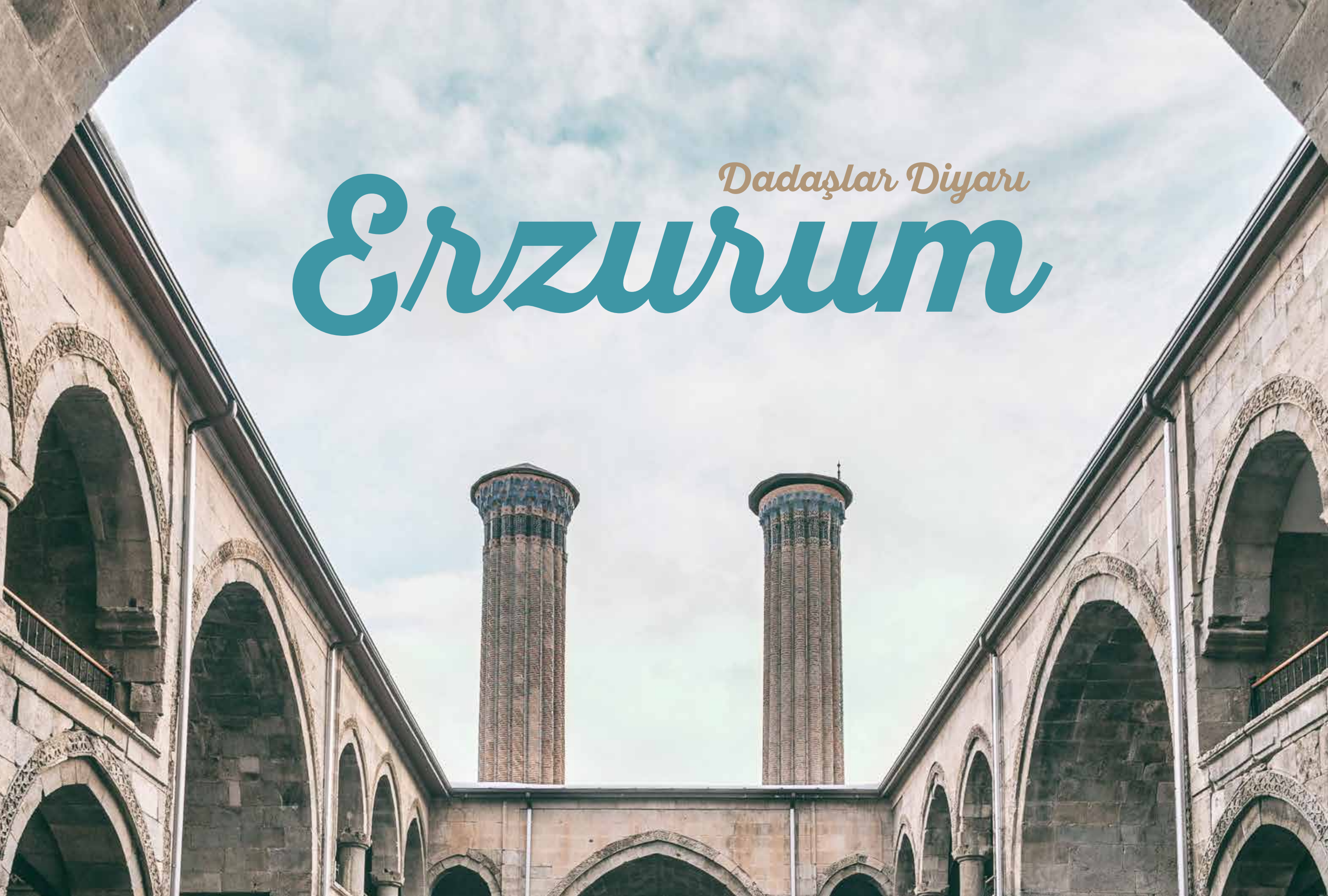
28/11/2013 tarihli ve 28835 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 6502 sayılı "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun"

4/2/2011 tarihli ve 27836 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 6098 sayılı "Türk Borçlar Kanunu" 14/02/2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 6102 sayılı "Türk Ticaret Kanunu"

19/6/1932 tarihli ve 2128 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 2004 sayılı "İcra ve İflas Kanunu"

Dadaşlar Diyarı

Erzurum

Anadolu'nun Giriş Kapısı, Türklerin Yıkılmayan Kalesi Erzurum; Dadaşlar Diyarı olarak da anılır.

Çağlar boyunca geçirdiği dönemlerin eserleri korunarak günümüze kadar gelmiştir. Anadolu'nun Kültür ve Sanat Merkezi olan şehir; bir çok savaşa şahitlik etmiş, bu savaşlarda nice kahramanlıklar göstermiştir.

Erzurum; Doğu Anadolu Bölgesinde yer almaktadır. Doğudan Ardahan, Kars, Ağrı, batıdan Erzincan, Bayburt, kuzeyden Rize, Artvin, güneyden Muş ve Bingöl illeri ile komşudur. Ortalama rakımı 1853 metredir, yüzölçümü bakımından Türkiye'nin en büyük dördüncü ildir. Topraklarının yüzde 70'i Doğu Anadolu Bölgesinde, yüzde 30'u ise Karadeniz Bölgesinde yer almaktadır. Dağlık bir araziye sahip olan şehrin en yüksek doruğu 3 bin 176 metre ile Ejder Tepesidir.

Doğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük şehri olan Erzurum; Tarih boyunca gerek coğrafi konumu, gerek köklü şehir yapısı ile itibar sahibi şehirlerden olmuştur.

Şehir bulunduğu yerin askeri önemi dolayısıyla tarih boyunca canlı bir ticaret merkezi özelliği taşımıştır. Savaşlar sebebiyle zaman zaman sarsılan ekonomisi, Osmanlı Döneminde önemli bir ticari canlılık elde etmesinde etken olmuştur. Tarihi İpek Yolu üzerinde bulunması ticaretini olumlu yönde etkilemiştir. As-

ya'dan gelen ticari ürünlerin Avrupa'ya naklini sağlamıştır. Böylece giriş ve çıkış yapan ithal ve ihraç emtiasından alınan gümrük resmi dolayısı ile Erzurum, zamanın önemli bir vergi merkezi olmuştur. Erzurum Gümrüğünde görev yapan Evliya Çelebi'ye göre İstanbul ve İzmir'den sonra ticaretin en canlı olduğu yer burasıydı.

Zengin bir arkeolojik birikime de sahip olan şehrin ilk bilinen yerli halkı Urartulardır; Bu bilgiye Karaz ve Pulur höyüklerinde yapılan kazılarda elde edilen çanak ve çömleklerden yola çıkılarak ulaşılmış, bunu; Hititler, Medler, Persler, Romalılar, Sasaniler, Emeviler, Bizanslılar ve Türkler takip etmiştir.

İlk ismi Karin'dir. Bizanslılar M.S. 415-422 yılları arasında Erzen'in batısında doğudan gelen saldırılara karşı bir şehir kurmuş ve şehre Theodosiopolis adını vermişlerdir. Şehir sonraki dönemlerde Müslümanlar tarafından Kalikala, Ermeniler tarafından Karin, Rumlar tarafından Thiodosopolis, Mülteciler tarafından Erzen olarak adlandırılmıştır. İran'da bulunan Erzen ile karıştırılmaması için de Erzen-i Rum olarak adlandırılmış ve zamanla bugünkü adı olan Erzurum adını almıştır.

Erzurum El Sanatları & Meslekler

Tarihi boyunca çok sayıda medeniyete ev sahipliği yapan Erzurum el sanatları yönünden de oldukça zengindir. Kuyumculuk, bakırcılık, opal işlemeciliği, dokumacılık ile kevelcilik ve saraçlık belli başlı el sanatları arasındadır.

Siyah İnci Oltu Taşı

Erzurum'da en önemli ustalıkların başında, doğanın verdiği armağan olan Oltu taşının işlemeciliği gelir. Oltu taşı deniz seviyesinden yaklaşık 1800 metre yükseklikteki, dik yamaçlı bölgeden çıkarılır, Oltu taşı derinliklerdeki siyah inci olarak anılır. Tüm rezerv Dutlu, Güzelsu, Alatarla, Sülünkaya, Günlüce, Ormanağzı, Taşlıköy ve Çatksu köylerinin kırsalında yer alır. Erzurum dışında hiçbir yerde görülmeyen siyah kehribar, yöre halkının çiftçilikten arta kalan zamanının en büyük uğraşdır. Bölgede Oltu taşı çıkarmak için ocak açılmıştır. Oltu taşının çıkarılması, dağlık kesimin parçalanmış kısımlarında hemen hemen dik olarak açılan ve 70 - 80

santimetre çapındaki galerilerde sürdürülür. Bu galeride ancak iki üç kişi birlikte çalışabilir ve galeriler ekonomik olmadığı için teknik metotlarla çalışılmaz. Köylüler galerilerin çökmemesi için silindirik olmasına büyük dikkat gösterir. Oltu taşının en dikkat çekici özelliği, yer kabuğundan çıkarıldığında çok yumuşak olmasıdır. Taş, hava ile temas etmediği sürece bu yumuşaklığını koruyabilme özelliğine sahiptir. Bu özelliğinden dolayı işlenmesi kolay olan Oltu taşı iki şekilde işlenir. Bunlardan biri torna yardımı, diğeri ise el çarkı ile yapılır. Sonra bıçak, keski, arda, biz, zemberek, kıl testere ve zımpara işlemlerinden geçirilir. Bütün bunların ardından ortaya

bin bir çeşit, birbirinden güzel takı ve ürün çıkar. Yüzük, küpe, gerdanlık, kolge, bilezik, kravat iğnesi, kol düğmesi, ağızlık, tespih, pipo, maskot, anahtarlık vs.... Bu ürünler çoğunlukla Rüstem Paşa Bedesteninde satılır. Taşhan olarak da adlandırılan bedesten, Kanuni Sultan Süleyman'ın sadrazamı Rüstem

Paşa tarafından yaptırılmıştır. Osmanlı mimarisinin özelliklerini taşıyan iki katlı bina, halen çarşı olarak kullanılmaktadır.

Opal Yeşil Oltu Zümrütü

Kentin son yıllarda keşfedilen madenlerinden biri de süs ni-

teligi taşıyan ve Oltu-Turnalı yakınlarında çıkan opaldir. Yoğun olarak zümrüt yeşili ve tonlarının hâkim olduğu opalden, çeşitli takılar ve süs eşyaları yapılır. Opalde yeşilin yanı sıra mavi, mor, kahverengi, kiremit kırmızısı, turuncu, sarı, gri ve beyaz renkler bulunur.

Dokumacılık

Erzurum'da çok eskiden beri yapılır ve geçmişinde önemli bir gelir kaynağı olmuştur. Eski adı "Kah-Kala" yani halı şehri olan Erzurum halıcılıkta zengin örnekler sergiler. Pazırık Halısı'ndan beri süregelen Asya Türk Halı geleneğinin desen, malzeme, teknik, renk ve kompozisyon anlayışının devam ettirildiği tarihi Erzurum halıcılığı, son yıllarda Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü ve Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı

Atölyesi'nde yaşatılmaya çalışılıyor. Kök boya kullanılarak, renk açısından son derece canlı halı örnekleri üretiliyor. Bu halılarda Türk düğümü (Gördes) kullanılıyor. Genellikle geometrik kompozisyonda dokunan halılarda, çengel, Türkmen gülü, yıldız, ejder, oğ damgası ve küpe motiflerine yer veriliyor. Malzemesi tamamen yün olan halılarda lacivert, kırmızı, kahverengi, krem ve mavi renkler daha çok görülüyor.

nellikle siyahtır. Bununla birlikte kırmızı veya bordo, mavi, doğal bej, doğal gri renkler az da olsa tercih edilmektedir. Kilim desenlerini doğal ve stilize edilmiş bitkisel motiflerle hayvan motifleri oluşturduğu için renklerin birden fazla tonları kullanılmaktadır. Bu kilimlerin ilginç birde öyküsü vardır. Özellikle 1914-1918 yılları arasındaki tarihi olaylar, kufi yazılarıyla Bardız kilimine dokunur. Kilimin ortasına 12 mısralık kahramanlık şiiri işleyen dokumacı genç kızlar, duygularını böyle ölümsüzleştirirlermiş. Bardız kilimleri de tarihi belge niteliği kazanır. Kilimlerdeki renkler için yine zorlu bir uğraşa ihtiyaç vardır. Ceviz kabuğu kaynatılarak siyah, mavi çiçek açan ve putot otu kaynatılarak da bordo renk elde edilir. Kökboyasını, kızamık kökü, limon ve portakal kabuğu ile kaynatıp tuz ile şap atıldıktan sonra ipler kaynatılmış su ile karıştırılır. İki gün bekletilir. Bu karışımdan elde edilen boyalar ile elde edilen boyalarla boyanan kilimler, yıllarca bu özelliğini korur.

Bardız Kilimleri

Erzurum el sanatları tarihinde Bardız kilimleri de özel bir yer tutar. Osmanlı İmparatorluğu döneminde saray kilimi olarak tercih edilen Bardız kilimleri yaklaşık 600 yıl dayanması ile ünlüdür.

Bardız kilimi dokunurken, atkı ipliklerini çözgü iplikleri arasına yerleştirmek için sık sık kırkittenmesi nedeniyle dokuması sık ve düzgündür. Osmanlı saray sanatındaki bitkisel motifler, saray kilimlerinde olduğu gibi Bardız kilimlerinde de yansımaktadır. Kilimde zemin renkleri, Osmanlı saray kilimlerinde olduğu gibi ge-

Bardız kilimi dokunurken, atkı ipliklerini çözgü iplikleri arasına yerleştirmek için sık sık kırkittenmesi nedeniyle dokuması sık ve düzgündür.

Ehram

Erzurum'da ehram denince tamamıyla koyun yününden örülmüş, kadınların dış giysisi olarak kullandıkları ve tek parça örttükleri sokak giysileri akla gelir.

Eski Erzurum'da ehramlar, çulfalar tarafından dokunurdu.

Çulfalar, sokağa diktikleri 80-90 santimetre boyundaki tezgâha, ellerindeki iplik yumağı-

nı gerer ve ehramı dokurlardı.

Ehram dokumacılığında iplerin büküm işleri herhangi bir makine kullanmadan yapıldı ve ipler ne kadar ince bükülmüşse o kadar kıymetli olurdu. Koyunun üzerindeki doğal renler tercih edildiği için renk olarak siyah, beyaz, kırmızı, boz ve kahverengi yaygındır.

Bakırcılık

M.Ö. I. binde Erzurum, Erzincan, Bayburt ve Çoruh Vadisi'nde Urartuların bakır madeni elde ettikleri ve bu madenden zengin bir maden sanatı geliştirdikleri anlaşılmıştır. Selçuklular döneminde bakır sanatı büyük bir gelişme gösterir ve bu dönemde Erzurum, Bakırcılığın merkezi olur. Osmanlı dönemine gelindiğinde, malzeme, teknik, form ve süsleme açısından oldukça ilerler ve zengin bir çeşitliliğe kavuşur. Özellikle 16, 17 ve 18. Yüzyıllar, Erzurum'da bakır işçiliğinin altın dönemidir.

Erzurum'un coğrafi konumu, bakırcılık sanatının gelişimini olumlu etkiler. Dövme ve döküm tekniğinin yaygın olarak kullanıldığı Erzurum'da bakır işçiliğinde; tornada çekme, preste basma yöntemleri de tercih edilir. Bu tekniklerle kazan, bakraç, sahan, sini, ibrik, güğüm ve kıldan gibi birçok eşya üretilir. Bitkisel ve geometrik motiflerle yazının süsleme unsuru olarak tercih edildiği bakır kaplar, kazıma ve kabartma teknikleri ile dekore edilir.

Bugün Ayazpaşa Camii ile Taş mağazalar ve Gürcü Kapı Mahallesi arasında kalan bölge bakırcıların yoğun olarak faaliyet gösterdiği Bakırcılar Çarşısı olarak bilinir. Maden işçiliğinde dövme, telkari, kazıma (kalem-kâr), çekme işi kakma, küftgani, savatlama, ajır kesme tekniklerinin kullanıldığı Erzurum'da, bakırın yanı sıra pirinç, altın, gümüş gibi metaller ile yapılan el sanatları, günümüzde değerli işçilik ve çeşitli tasarımlarla yaşatılmaya çalışılıyor.

Cecim (Cicim)

Çözgü, atkı iplikleri arasına renkli desen iplikleri atılarak, sıkıştırılmak suretiyle meydana getirilen dokuma türüdür. Önemli özelliği ise tersten yapılan dokuma türü oluşudur. Atkısı kıl olanları da çok yaygındır. Dokumanın yüzeyinde, sonradan iğne ile işlenmiş gibi kabank desenler vardır. Bu desenler, ipliğin kalınlığına, inceliğine, serpmeye motifler halinde oluşuna göre değişmektedir. Cicim dokuma ile heybe, sofranın altı, gelin çuvalı, hurç, minder, divan örtüsü, tandır örtüsü, seccade, yaygı ve yastık yapılmaktadır.

Saraçlık

Erzurum'da bir başka el sanatı olan saraçlık ise binek ve çeki atı takımları, eyer, semer gibi bütün takımların deri ve meşinden olan kısımlarını yapma ve tamir etme zanaatıdır. Meşin ve deriden çeşitli eşyalar yapanlara saraç, bu

sanata ve ise saraçlık, bu şekilde sanat sahiplerinin toplu halde buldukları yerlere ise saraçhane denilir. Çok eski çağlarda Lidyalılar tarafından ortaya çıkarılan saraçlık, hayatlarını at sırtında geçiren Orta Asya Türklerinde zirve-

ye ulaşır. Türklerin işlemeli olarak yaptıkları at takımları, ayaklarına giydikleri yanları potlu ve süslü yumuşak çizimleri de tarihe geçmiştir. Saraçlıkta, kösele, deri, ağaç, demir, saç, bez, kaya, kıl ve kıtık gibi çeşitli malzemeler

kullanılmaktadır. Erzurum'da Gürcü Kapı bölgesinde bulunan saraçhanede günümüzde yalnızca birkaç tane saraç bulunmaktadır.

Kevelcilik

Soğuktan korunmak için çoğunlukla çobanların ve arabacıların giydiği kürklerin yapıldığı el sanatına verilen isimdir. Erzurum'da 1950'lere kadar en itibarlı mesleklerden olan kevelcilik, bugün değişen alışkanlıklar ve seri üretim sonucunda kaybolmaya yüz tutmuş meslekler arasındadır. Uzun yıllar kevelcilerin rekabette kıyasıya yarıştığı Kevelciler Çarşısı ise bugün sadece adını taşıyan bir caddeye dönüşmüştür.

Kuyumculuk

Erzurum'da kuyumculuk sanatı, altın, gümüş, bakır, platin, kurşun, tunç ve pirinç gibi malzemeler işlenerek gelişti-

rilmıştır. Erzurum kuyumculuk sanatının en çok bilinen ürünü ise Erzurum burmasıdır.

Doğal Güzellikler

Tortum Gölü / Tortum Şelalesi

Erzurum'un doğal alanlarından olan Tortum Gölü, şehir merkezine 105 km, Uzundere İlçesine yaklaşık 7 km mesafededir. 1700'li yıllarda Bahıklı Köyü batısında bulunan dağın heyelan sonucu bugünkü Tortum Çayının önünü kapatmasıyla Tortum Gölü oluşmuştur. Yaklaşık 10 km uzunluğunda 100 metre genişliğindedir ve en derin noktası 100 metredir. Etrafı yüksek ve kayalık dağlarla çevrili olan Tortum Gölü'nün batı kısmından Erzurum-Artvin yolu geçmektedir. Yol kenarında, gölü yukarıdan izleyebileceğiniz alanlar mevcuttur. Dağların ve bulutların göle yansımaları muhteşem bir manzara oluşturmaktadır. Gölün karşısında elma ve kayısı bahçeleri vardır ve bu bahçelere yalnızca sandal ile ulaşılabilir. Aynı zamanda gölde alabalık, sazan vb. Tatlısu balıkları bulunmaktadır. Turistlerin önemli uğrak yerlerinden olan gölün üzerinde sandalla gezinti yapmak mümkündür. Gölde çeşitli kuşlar bulunmaktadır. Ayrıca dört akbaba türünü de görmek mümkündür. Gölün fazla suları 50 m yükseklikten Tev vadisine döküldüğü yerde Tortum Şelalesi'ni oluşturmaktadır. Oluşum şekli dolayısıyla bir doğal baraj ve bir göl çanağı oluşmuştur.

Tortum Şelalesi, Erzurum'un Uzundere İlçesi'nde, Tortum Gölü'nün kuzey kenarında bulunmaktadır. 21 metre genişlik ve 48 metre yüksekliğe sahip olan şelale, oluşumu

bakımından dünyanın ikinci, yüksekliği açısından üçüncü şelalesidir. Erzurum'un doğal güzelliklerinden biri olan Tortum Şelalesi, Tortum Gölü'nün Tev Vadisi'ndeki heyelan kütlelerini aşarak dökülmesi sonucu oluşmuştur. Şelale su

yoğunluğunun arttığı ilkbahar aylarında yüksekten suların alt kısımda meydana getirdiği dev kazan ve genellikle gökyüzünde oluşturduğu gökkuşağı ile ziyaretçilere ve doğa tutkunlarına eşsiz bir görsel şölen sunmaktadır.

Hınıs Kanyonu

Hınıs kanyonu tekne tipi kanyon olma özelliğine sahiptir. Bozulmamış doğa harikası kanyonda 1734 yılında Muş Beylerinden Aladdin Bey tarafından yapılmış Hınıs Ulu Cami (Dere Camii)'de bulunmaktadır.

İspir Yedigöller

Erzurum'un doğal güzelliklerinden biri olan İspir Yedigöller, Ovit Dağı zirvesi ile Kaçkar Dağlarının güneyinde olan volkanik göllerdir. Dağcılar gözde mekânı olan bu bölge, 3 bin 200 metre yüksekliktedir. Zirveden bakıldığında, göllerin manzarası akıllardan silinmeyecek kadar güzeldir. Yedigöller, Kamp Turizmi için elverişli bir bölgedir. İspir İlçesinde "Saklı Cennet" olarak da adlandırılan Kaçkar Dağları üzerindeki Yedigöller toplam 11 gölden oluşmaktadır. Göllerin iki tanesinde alabalık yaşamaktadır. Aynı zamanda çeşit çeşit çiçeğin bulunduğu Yedigöller, ziyaretçilerin ve fotoğrafçıların vazgeçilmez alanlarından biridir.

Narman Peri Bacaları

Narman Peri Bacaları, rüzgâr ve su erozyonunun yıllar içinde kumlu toprağı aşındırmasıyla meydana gelmiştir. Kayalarda bulunan demir elementinin oksijenle tepkimeye girmesi sonucu Narman Peri Bacaları kırmızı renktedir. İlginç yeryüzü şekilleri ile dikkat çeken Narman Peri Bacaları, 2,5-3 milyon yıl önce, akarsuların bir çökeltme havzasına taşıdıkları malzemelerin zamanla aşındırılması sonucu oluşmuştur. "Kırmızı periler diyarı" olarak da adlandırılan ve tamamen doğal yollarla oluşan Narman peribacalarına yerli ve yabancı turistlerin ilgisi her geçen gün artmaktadır.

Narman Beş Göller

Değişik büyüklüklerde beş gölden oluşur. Eşsiz doğal güzellikleri ile keşfedilmesi gereken, bakir bir alan olan bölge, Narman İlçesinin güneyinde Otlutepe mahallesi (köyü) yaylasına 2 km mesafede bulunmaktadır. Ormanı ve bitki örtüsü ile Narman Beş Göllerin eşsiz güzelliği doğaseverlerin ve fotoğrafçıların ilgisini çekmektedir. Kamp ve Trekking için uygun olan doğa harikası Beş Göller'e gitmek için en uygun mevsim ise yaz aylarıdır.

Elmalı Mağarası

Elmalı mağarası Jura Kretase kireçtaşları içinde oluşmuş, fosil bir mağaradır. Sadece girişten itibaren yaklaşık 400 metrelik bölümüne ulaşılan mağaranın diğer bölümlerine donanım yetersizliği, yarasa yoğunluğu, zifiri karanlık, çökme tehlikesi gibi nedenlerden dolayı girilememiş. Mağara 5 bin kişiyi rahatça barındırabilecek büyüklükte ve yazın sıcak günlerinde serindir. Sarkıt ve dikitlerle dolu olan Elmalı mağarasının solunum rahatsızlıklarına iyi geldiği söylenmektedir.

Yıldızkaya Mağarası

Mağara yüksek dağ ve kayalıklar altında yer alır. Mağara iki bölümden oluşmaktadır. İçerisinde doğa harikası sarkıt ve dikitlere rastlanılan Yıldızkaya Mağarasına ulaşım ilçeden köyün servisi ile sağlanmaktadır.

Çoruh Nehri

Erzurum'un İspir İlçesinden geçen Çoruh Nehri, kaynağını Mescit Dağları'nın batı yamaçlarından almaktadır. Önce batı doğrultusunda ilerleyen Çoruh Nehri, Bayburt'u ve İspir'i geçtikten sonra Artvin il sınırına girer. Oltu suyu ve Yusufeli yakınlarında Berhal Deresi'yle birleşen Çoruh, kuzeybatı yönüne doğru ilerler. Kuzeydoğuya

yönelerken Muratlı'yı geçtikten sonra Gürcistan sınırları içerisine girer ve Batum'un güneyinden Karadeniz'e dökülür. Çoruh Nehri 376 kilometre uzunluğundadır. 354 kilometresi ülke sınırları, 260 kilometresi Erzurum sınırları içerisinde kalmaktadır. Çoruh Nehri'nin geçtiği yatak oldukça dar ve derindir. Çoruh Nehri, dünyanın en

hızlı akan nehirlerinden biri ve en derinidir. Çoruh Nehri birçok turizm aktivitesine olanak sağlamaktadır. Çoruh Nehri ülkemizin önemli su sporlarının yapıldığı nehirlerinden bir tanesidir. Özellikle rafting ve kano gibi su sporları için çok uygun bir nehir olup, çok zorlu parkurları bulunmaktadır.

Erzurum Yemekleri

Cağ Kebabı

Düğün yemeğidir. Kırsal bölgelerde kalabalık misafir ağırlama ve şölenlerde sıkça yapılan, ünü bütün Türkiye'ye yayılmış, Erzurum'un meşhur kebabıdır. Kuzu ve koyun eti kemiğinden ayrılır. Sınırları ve sert yerleri ayıklanarak parmak kalınlığında parçalara ayrılır. Tuz, karabiber ve yemeklik doğranmış soğan karıştırılarak hazırlanır. Terbiye edilen etler, bir silindir oluşturacak şekilde özel büyük bir şişe tek tek geçirilerek iyice sıkıştırılır. Ocakta, odun ateşinin karşısına yatık halde konulur. Çevire çevire kızartılır. İnce özel şişlere (cağlara) ince bir şekilde geçirilerek kesilir.

Kadayıf Dolması

Tel kadayıfların içerisine ceviz içi konularak fazla sıkmayacak şekilde sarılır. Hazırlanan dolmalar yumurtaya batırıp kızartılır ve soğuk şerbetle bekletilip balım iyice çekince servis edilir.

Tarihî Mekanlar

Erzurum Tabyaları

Erzurum kuzeyde Dumlu dağı, kuzeydoğuda Kargapazan dağları ve güneyde Palandöken dağlarıyla çevrili, kuzeydoğu ve güneybatı arası uzaklığı 47 kilometre olan Erzurum ovasına hakim bir konumda kurulmuştur. Erzurum'un doğusunda bulunan Deveboynu Geçidi, kuzeyinde bulunan

Gürcüboğazı, güneyinde bulunan Palandöken geçidini gelebilecek Rus ve İran saldırılarına karşı koruyabilmek için 21 tabya inşa edilmiştir. Bunların 7 adedi 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı'ndan önce yapılmış, diğerleri ise daha sonra inşa edilmiştir.

Erzurum Kongresi ve Kongre Binası

Erzurum Kongresi, bölgesel müdafaa cemiyetlerinin katılımıyla 21 Temmuz-7 Ağustos 1919 tarihleri arasında Erzurum'da toplanan bölgesel nitelikli bir kongredir. Erzurum Kongresi'ne çoğunluğu ittifak devletleri tarafından işgal edilmiş olan 5 doğu ili Trabzon, Erzurum, Sivas, Bitlis ve Van'dan gelen 62 delege katılmıştır. İki hafta süren Erzurum Kongresi'nde alınan ka-

rarlar, Türk milletinin kurtuluş mücadelesinde izlenen yolda önemli ölçüde belirleyici olmuştur. Kongreyi geçici başkan olarak Erzurum delegelelerinden olan Hoca Raif Efendi açmış ve yoklamanın ardından yapılan oylamayla Mustafa Kemal Paşa kongrenin başkanlığına seçilmiştir. Kongre, Eski İdadî Mektep olarak kullanılan binanın birinci katındaki bir salonda yapılmıştır.

Atatürk Müze Evi

Günümüzde Atatürk Evi olarak adlandırılan konak Erzurumlu bir zengin tarafından 19.yy'ın sonlarında yaptırılmıştır. Milli Mücadele gerçekleşirken Erzurum'a gelen Gazi Mustafa Kemal

Atatürk ve arkadaşları, geldiklerinde bu konağa yerleşmiş bunun üzerine konak tarihsel bir önem kazanmıştır. Atatürk ve arkadaşları 52 gün süren dönemde Erzurum Kongresi çalışmalarının büyük

kismini ve en önemli toplantıları burada gerçekleştirmiştir. Konak 1984 yılında müzeye çevrilmiş ve Atatürk Evi Müzesi olarak halka açık hale getirilmiştir.

Hoca Cemalettin Yakut Kümbeti

Yakutiye Medresesinin ucuna bitişik olarak inşa edilmiştir. Medresenin üzerine bulunan kitabeye göre 1320 yılına aittir

Kurşunlu Medresesi, Şeyhler Medresesi, Ahmediye Medresesi, Pervizoğlu Medresesi Erzurum'daki diğer medreseler arasındadır.

Erzurum Kalesi

Erzurum'un merkez ilçelerinden Yakutiye sınırları içinde yer alan Kale; 415 yılında Bizans İmparatoru Theodosius tarafından inşa edilmiştir.

İç ve dış kale olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. İç kale 8 burca sahiptir ve avlusunda tuğladan yapılmış eski bir hamam bulunmaktadır.

Yakutiye Medresesi

Anadolu'daki kapalı medreselerin son ve en büyük örneklerinden birisidir. Yakutiye Medresesi. Taç kapı üzerinde yer alan kitabesine göre İlhanlı Hükümdarı Sultan Olcayto döneminde Hoca Yakut Gazani tarafından yaptırılmıştır. Yapı aynı zamanda tek katlı medreselerin en güzel örneklerinden biridir.

Rüstem Paşa Bedesteni (Taşhan)

Erzurum'un eski yapıları arasında olan ve Taşhan adı ile bilinen Rüstem Paşa Bedesteni yapıldığı dönemin muazzam güzelliği, heybeti ile ayakta durmakta, Erzurum'a has Oltu Taşı'na ev sahipliği yapmaktadır. İki katlı olarak inşa edilmiş yapının Kitabesi yıpranmış

olduğundan yapım tarihi hakkında kesin bilgi yoktur. Alt kat büyük bir avludan oluşmaktadır; etrafı odalar ile çevrilidir. İkinci kat dar bir şekilde örülmüştür ve avluya bakan hiç bir kapı ve penceresi bulunmamaktadır. Bedesten mimari yönüyle şehirde eşi olmayan bir yapıdır.

Çarşı olarak kullanılmakta ve gerek satılan Oltu taşı ürünler gerekse eşsiz mimarisi ile ziyaret edenleri kendisine hayran bırakmaktadır.

Kış Turizmi

Palandöken

Erzurum'un güneyini bir yay gibi kuşatan Palandöken dağlarının en yüksek noktası 3 bin 176 m yükseklikte olan Ejder Tepesi'dir. Şehir merkezine 5 km ve havaalanına 15 km uzaklıktadır. Türkiye'nin en uzun ve doğal kayak pistlerine sahip olan Palandöken, gerek kar kalitesi gerekse uzun süren kış sezonu ile Türkiye'nin en popüler kayak mer-

kezlerinden birisidir. Palandöken kayak merkezinin toplam pist uzunluğu 57 km'dir. En uzun pist 12 kilometreye ulaşır. Toplam 22 adet pist bulunmakta olup Ejder ve Kapıkaya pistleri FIS tarafından tescilli olimpik pist ilan edilmiştir. Türkiye'nin en yüksek rakımlı pisti 3 bin 125 metre ile palandökende bulunmaktadır, pistlerin başlangıç ve

bitiş katları arasındaki fark 1100 metredir. Kalınlığı 2-3 metreyi bulan kar yoğunluğu birçok snowboard ve kayak severin Palandöken'i tercih etmesini sağlamaktadır. Palandöken kayak merkezinde konaklama tesisleri, günübirlik tesisler ve restoranlar bulunmaktadır.

Çifte Minareli Medrese

Yakutiye Medresesinin ucuna bitişik olarak inşa edilmiştir. Medresenin üzerine bulunan kitabeye göre 1320 yılına aittir

Kurşunlu Medresesi, Şeyhler Medresesi, Ahmediye Medresesi, Pervizoğlu Medresesi Erzurum'daki diğer medreseler arasındadır.

Lalapaşa Camii

Cami; saray, mektep, hamam, muvakkithane ve şadırvandan oluşan bir Osmanlı külliyesinin parçasıdır. Külliye günümüze cami kısmı ulaşmıştır. Mihrap üzerinde yer alan 3 satırlık kitabeye göre 1562 yılında yaptırılmış olan Lalapaşa Camii Erzurum'da

Osmanlı Devleti döneminde yapılan ilk camidir. Mimarisi Mimar Sinan'a aittir ve Kanuni Sultan Süleyman'ın Hocası Lala Mustafa Paşa tarafından yaptırılmıştır. İstanbul camilerine uygulanan plan tipine uygun olarak inşa edilmiştir.

Ulu Cami (Atabey Camii)

Erzurum'un en eski camilerinden biri olan Ulu Camii konum olarak Çifte Minareli Medrese'nin batısındadır. Bazı kaynaklarda varolduğu söylenen kitabesine göre Saltuklu Emiri Nasreddin Aslan Mehmed tarafından 1179 yılında yaptırılmıştır. Saltuklular'ın "Atabey" ünvanından dolayı camiiye Atabey Camii'de denmektedir. Erzurum'un en önemli ve en eski camisi olma özelliğine sahiptir.

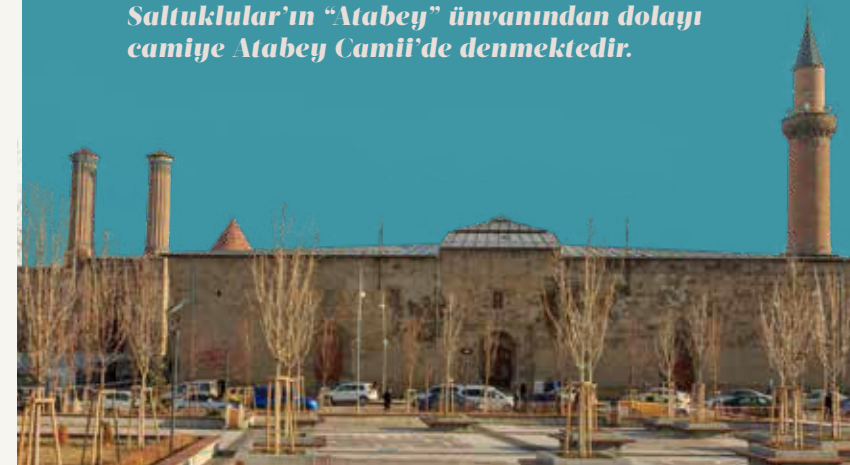
Narmanlı Camii, Caferiye Camii, Murat Paşa Camii, Kur-

şunlu Camii, Gürcükapı Camii, Dervişağa Camii, İbrahim Paşa Camii, Şeyhler Camii Esat Paşa Camii şehrin diğer önemli camileridir.

Öte yandan; Erzurum'da çok sayıda türbede bulunmaktadır.

Abdurrahman Gazi Türbesi, Hasan-İ Basri Türbesi, Kümbetli Ahmet Baba Türbesi, Ane Hatun Türbesi, Derviş Ağa Türbesi bunlardan sadece birkaçıdır.

Bazı kaynaklarda varolduğu söylenen kitabesine göre Saltuklu Emiri Nasreddin Aslan Mehmed tarafından 1179 yılında yaptırılmıştır. Saltuklular'ın "Atabey" ünvanından dolayı camiiye Atabey Camii'de denmektedir.

Erzurum Evleri

Kendine has konut kültürü ile Erzurum Evleri; dış görünüş itibarıyla oldukça sade olmasına karşın iç yapısında işlenen süslemeler ile Anadolu Coğrafyasında tarihi eser hükmündedir.

Yapımında taş, tuğla, ahşap, maden ve toprak malzeme kullanılan evler, genellikle iki katlı olarak inşa edilmiştir. Zemin kata genellikle ahır kiler, samanlık gibi evin yardımcı hizmet bölümleri; üst katta oturma ve yatma odaları yer almaktadır. Binaların konumlandırılmasında iklim şartları önemli olmuştur.

Tandır Evi

Yemek pişirme, oturma gibi günlük birçok ihtiyacın giderildiği tandır evi oldukça ince işçilikle inşa edilmiştir. Üzeri kılengaç örtü ile kaplıdır. Tandır evinin iç duvarları raflar ile dekore edilmiştir. Türk ahşap oymacılığının en güzel örneklerini tandır evinde görmek mümkündür.

Cirit

Orta Asya Kavimlerinin hayatlarını devam ettirebilmek için ihtiyaç duyduğu en önemli iki materyal mızrak ve at idi. Bu sebepten coğrafyada yaşayan her insan ata binmeyi ve mızrak kullanmayı iyi derecede biliyor. böylelikle savaşa her daim hazır oluyordu. Daha iyi savaşçılar yetiştirmek için ata en iyi binene ve mızrak kullanana ödülleri verilmiş; bir süre sonra bu durum oyun haline almıştır. Özünde bir merhamet oyunu olan Ciritte; ata ve savaşçıya zarar vermeden rakip yakalanır. Bu oyun, atın, Türk Kavimleri hayatındaki önemini vurgular. Ata sporu olarak halen sürdürülmektedir.

Çay Kültürü

Türk mutfağının en önemli içecekleri arasında yer alan çay, Erzurum'da en çok tüketilen ürünlerin başında gelir.

1895 yılında yaşanan kolera salgınında bölge valisi, şehrin kavşak noktalarına koydurduğu dev kazanlarda demlettiği çayı halka içirerek mikropların kınılmasını sağlamış ve hastalığın yayılmasını önlemiştir. Erzurum'da açık ve bol çay içme kültürü bu salgın sonrasında başlamış ve yaygınlaşmıştır.

Erzurum'da sebze ve meyve çok fazla olmadığı için vücudun su ihtiyacı, hastalıkla başa çıkılmaya çalışılırken alışkanlık haline gelen çayla

karşılanmıştır. Demiryolu ulaşımının yaygınlaşması üretim merkezlerinin yakınlaşmasıyla önemini kaybetmiş olmasına rağmen çay tüketimi azalmamış. Çayın kendine has kokusunu duyup burukluğun damakta hissederek içmeye alışmış eski kervan güzergâhındaki şehirlerin halkları alıştıkları bu tattan vazgeçememişler.

Erzurum çay kültüründe önemli bir yeri olan 'kıtlama' usulü de yoklukla birlikte gelişmiştir. Şeker çok uzak ülkelerden üretilip geldiği için son derece kıt ve kıymetli bir gıda maddesiydi. Bu nedenle kıtlama çay aynı zamanda şekeri ekonomik kullanmak anlamına gelmekteydi. Bu kültür günümüzde de devam etmektedir.

Âşıklık Geleneği

Erzurum kültüründe çok önemli bir yeri olan Âşıklık; teknolojik gelişmelere ve kültür değişikliğine rağmen varlığını halen devam ettirmektedir. Âşıkların ilki olan Dede Korkut'tan günümüze kadar gelen bu köklü gelenek

çeşitli dallara ayrılmaktadır; Muamma, taşlama, murabba, mukannes ve şegi. Bu dallardan Şegi Erzurum'a özgüdür. Erzurum, Türkiye'nin en değerli âşıklarını yetiştirmiştir. Âşık Reyhani ile bilinmektedir. Sümmani Baba, Âşık Ge-

zici İmam da Erzurum'un önde gelen Âşıklarındandır. Günümüzde büyük bir özveri ile korunan ve devam ettirilen Âşıklık Geleneği gelecek nesillere taşınmakta ve kültürümüz açısından önemli bir yer tutmaktadır.

Erzurum Barı

Bar oyununun birçok tanımı mevcuttur. Bunlar arasında en çok kabul görmüş olanı "dadaşın oyun şekli" tanımlamasıdır. Toplu olarak oynanan bar; Anadolu'nun kuzey ve doğu bölgelerinde el ele tutuşarak oynanır. Genellikle davul eşliğinde oynanan oyunlar kazanılan savaşların kutlanması ile yapıldığı anlatılır. Dik duruşla oynanan oyun kahramanlığın göstergesidir. Erzurum barları açık ve kapalı olmak üzere iki çeşittir. Açık barda oyuncular birbirine tutunmadan karşılıklı oynar, kapalı bar da ise birbirlerine tutunur ve yaslanırlar. Erzurum barlarında dik duruş ve ağır başlılık dikkat çeker. Hırçın figürlerin yer almadığı oyunlar yavaştan başlanarak hızlanır.

Erzurum'da Ahilik: Ahi Toman Baba

Prof. Dr. Turan ÖNDEŞ

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İşletme Bölümü

Ahilik teşkilatı, 13. ve 14. Yüzyıllarda Anadolu'da üzerinde önemle durulması gereken bir unsurdur. Sosyal, ekonomik, dini, ahlaki ve siyasi açılardan bakıldığında Ahi teşkilatı, içinde bulunduğu toplumdaki etkilenmiş ve içinde bulunduğu toplumu da etkilemiştir. Ahilik teşkilatı, devlet yönetiminde ve toplum içinde hemen pek çok açıdan zannedildiğinden çok daha etkili ve yönlendirici olmuştur!

Ahilik, Selçuklular zamanında Anadolu'da kurulmuş Türk fütüvvet hareketi diye tanımlanabilecek bir organizasyondur. Ahilik, Anadolu'da bulunan Türklerin, İslam Dünyasında görülmemiş bir şekilde gelişme göstererek içinde hem dürüst esnaflığı hem Allaha iyi bir kul olmayı hedefleyen diğer boyutuyla da topluma yararlı olmayı amaç edinen bir esnaf ve sanatkarlar teşkilatı idi.

Ahiliğin özünde, Fütüvvet vardır. Fütüvvet, -asil insan- idealinin karakterleri olan konukseverlik, cömertlik ve yiğitlik gibi değerleri ifade etmektedir.² Ahilikte eğitim daima ön planda olup, mesleki eğitim

olarak çırak, kalfa ve ustaların iyi çok yetiştirilmesine de önem verildiğini görürüz. O dönemlerde Anadolu'da eğitim rolünü üstlenen en önemli oluşum Ahilik teşkilatıdır. Ahilik, İslam Dininin eğitime verdiği önem çerçevesinde iş dışı ve iş başı eğitim faaliyetleriyle mensuplarının her iki dünya hayatını kazanabilecek "iyi insan" olmalarına dönük faaliyetler bütünüdür.

Ahilik, fütüvvet Teşkilatından farklı olarak Anadolu'da sınaî ve ticari bir hüviyet kazanmış, bu kuruluşa mensup olanların iş yeri, atölye, tekke ve zaviyelerinde mesleki eğitim ve öğretimin ile toplumda kendine yer bulmuştur. Bir işin nasıl yapılacağı, ne şekilde yapılacağı ve ne oranda yapılacağı teşkilat tarafından ayarlanarak toplumsal fayda gözetilerek bir arz-talep dengesi içinde yürütülürdü.

Ahi teşkilatı, mensuplarına uyulması gereken ahlaki kuralları sıralamış öğretmiştir. Bu sayede, mensupların Ahi misyonu yüklenmelerini ve ahlaki değerlere sahip olmalarını sağlayıp, onları topluma

“

Ahiliğin özünde, Fütüvvet vardır. Fütüvvet, -asil insan- idealinin karakterleri olan konukseverlik, cömertlik ve yiğitlik gibi değerleri ifade etmektedir.

”

sunmuş, onları toplumsal ahlaka kolay uyum sağlayan bir hale getirmiştir.

Ahi teşkilatının kişi üzerindeki etkisini üç ana başlığa ayırabiliriz:

1. Dürüst, namuslu, üretken bireyler yetiştirmek,
2. Meslek ve sanat becerisi olan bireyler yetiştirmek,
3. Kültür ve sanat erbabı yetiştirmek³

Ahilik yapılanmasına tarihi açısından bakıldığında Erzurum, Anadolu'daki önemli merkezlerden birisi olmuştur. Bilindiği üzere Erzurum, Anadolu'nun eski yerleşim merkezlerinden birisidir. Dolayısıyla Erzurum'un, Anadolu'da yaygınlaşan Ahilik kültüründen uzak olması beklenemez. Bu bağlamda "Erzurum'un Değerleri" adlı kitapta Erzurum'da Ahi Baba hakkında ve Prof. Dr. Osman Turan'ın Ötüken Neşriyat'ta yayınlanan Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi adlı eserinde Erzurum ve Ahilik konusuna yer verilmiş olup, bu bilgiler burada aynen alıntı ile paylaşılmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığının, <https://erzurum.ktb.gov.tr/TR-177392/erzurum39un--degerleri.html> adresinde yayınlanan Erzurum'un Değerleri adlı kitapta Ahilik hakkında şu ibarelere rastlamaktayız:

"Şehrimizde (Erzurum) Ahilik Teşkilatı 1300'lü yıllarda, Ahi Toman Baba tarafından kurulmuştur. İbni Batuta 1331'de Erzurum'a uğradığı zaman Ahi Toman Ba-

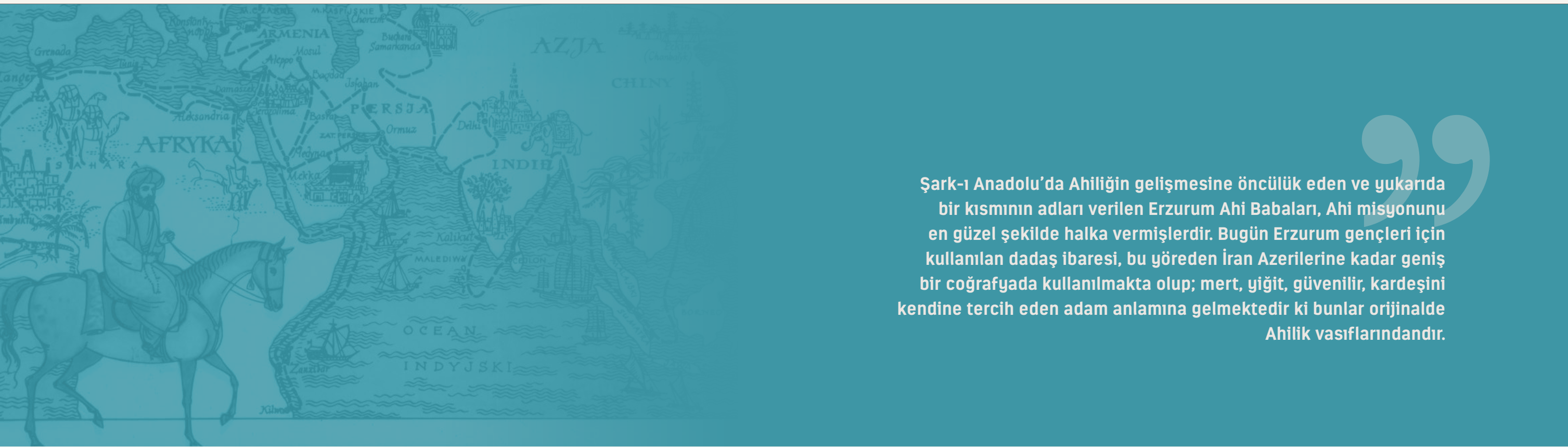
“

Şehrimizde (Erzurum) Ahilik Teşkilatı 1300'lü yıllarda, Ahi Toman Baba tarafından kurulmuştur. İbni Batuta 1331'de Erzurum'a uğradığı zaman Ahi Toman Baba'nın tekkesinde konaklamıştır.

”

ba'nın tekkesinde konaklamıştır. Batuta, seyahatnamesinde 'Bu şahıs pek yaşlı olup 130 yaşını aştığı söylendiği halde hâlâ bir değneye dayanarak yürümekte, hafızası yerinde durmakta, beş vakit namazını kılmakta idi. Yemekte bize şahsen hizmette bulundu. İkinci gün yola çıkmak istediğimizde ise bize gücenerek buna razı olmadı' der. Toman Babanın türbesi, Narmanlı Mahallesi Dere Sokakta bir evin bahçesinde dir."

Osman Turan'ın, (e kitap) Doğu Anadolu Türk Devletleri kitabı, Kültür ve Abideler bölümünde Erzurum'daki Ahilere yer verildiğini görüyoruz. Adı geçen eserde geçen ibareler şöyledir: (Kültür banalığı yayınında adı geçen Ahi Toman Babanın, bu eserde Ahi Toman olarak tanımlanmaktadır.)

Şark-ı Anadolu'da Ahiliğin gelişmesine öncülük eden ve yukarıda bir kısmının adları verilen Erzurum Ahi Babaları, Ahi misyonunu en güzel şekilde halka vermişlerdir. Bugün Erzurum gençleri için kullanılan dadaş ibaresi, bu yöreden İran Azerilerine kadar geniş bir coğrafyada kullanılmakta olup; mert, yiğit, güvenilir, kardeşini kendine tercih eden adam anlamına gelmektedir ki bunlar orijinalde Ahilik vasıflarındandır.

Ahi Toman Baba'nın türbesi, Erzurum Merkez, Narmanlı mahallesi, Dere sokak, 9 numaralı, Veysel Kullabi'ni evinin bahçesinde.

“ Anadolu şehirlerinde ticari faaliyetleri ve içtimai nizamı, dini ve ahlaki esaslara göre, teşkilatlandırılan Ahilik, Erzurum ve Bayburt'ta da çok kuvvetli idi.

“Anadolu şehirlerinde ticari faaliyetleri ve içtimai nizamı, dini ve ahlaki esaslara göre, teşkilatlandırılan Ahilik, Erzurum ve Bayburt'ta da çok kuvvetli idi. İbn Batuta Erzurum'da 130 yaşında bulunan Ahi Tuman'ın zaviyesinde misafir kalmıştı. Ahi Fahreddin bin Muhammed Şah'a aid 736 tarihli mezar kitabesi onu “gazi ve şehid” sıfatları ile gösterir ve ayak taşında da

Farsça “Genç kahraman, sipehsâlâr ve günahsız” olarak sıfatlandırır. Bu ifade devlet otoritesinin kalmaması dolayısıyla şehrin uğradığı taarruz karşısında, diğer Anadolu şehirlerinde görüldüğü gibi, Erzurum'da da Ahilerin müdafaya geçtiklerini ve Ahi Fahreddin adlı gencin de bu savaşta öldüğünü meydana koymaktadır ki bu hususta elimizde başka

bir kayıt yoktur.

Osmanlı tahrir defterlerine göre Erzurum'a yakın köylerde XIII. Asra aid eski birçok Ahi zaviye ve türbelerine rastlamamız da dikkate şâyandır. Bunlar;

- Ahi Muhammed bin Abdürrahman, Ahi Yusuf, Ahi Pir Mahmud zaviye, türbe ve mezarları olup kitabeleri 661 (1263), 670 ve 690 tarihlerini taşır.
- Tebriz yolu üzerinde büyük bir eser olan Çoban köprüsü üstünde Çoban Abdal mezarı ve vakıf kayıtlarına göre de bu isimle bir zaviye,
- Çoban köprüsü ilerisinde Yağan Paşa zaviyesi,
- Horasan'da Horasan Baba zaviyesi,
- Micingerd kalesinde Saltuk ve Veli Baba türbeleri, kadınlara aid bazı zaviyeler Ortaçağ Erzurum'undan kalmış başlıca ecdâd yâdigârlarıdır.”⁴

Tarihten bu yana Doğu Anadolu'da çevresindeki illerin tüm ihtiyaçlarının karşılanmasında bir merkez olma hüviyetine bürünmüş olan Erzurum, aynı zamanda da ticaret merkezi idi. Bu açıdan Ahilik teşkilatı ile de çevreye örnek teşkil etmiştir. Şark-ı Anadolu'da Ahiliğin gelişmesine öncülük eden ve yukarıda bir kısmının adları verilen Erzurum Ahi Babaları, Ahi misyonunu en güzel şekilde halka vermişlerdir. Bugün Erzurum gençleri için kullanılan dadaş ibaresi, bu yöreden İran Azerilerine kadar geniş bir coğrafyada kullanılmakta olup; mert, yiğit, güvenilir, kardeşini kendine tercih eden adam anlamına gelmektedir ki bunlar orijinalde Ahilik vasıflarındandır.

Referans

¹ M. Bayram, Ahi Evren ve Ahi Teşkilatı'nın Kuruluşu; Damla Matbaacılık, Konya 1991

² S.Güllülü, Ahi Birlikleri, Ötüken Yayınları, İstanbul 1992

³ M. Şimşek, TKY ve Tarihteki Bir Uygulaması, Ahilik, Hayat Yayınları, İstanbul: 2002

⁴ [https://books.google.com.tr/books?id=fG7P-DAAAQBAJ&pg=PA85&dq=do%C4%9Fu+ana-](https://books.google.com.tr/books?id=fG7P-DAAAQBAJ&pg=PA85&dq=do%C4%9Fu+ana-dolu+ahilik+erzurum+bayburt&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwjg4yZh-rnAhVQzqQKHeE5BJMQ6AEIKDAA#v=onepage&q=do%C4%9Fu+anadolu%20ahilik%20erzurum%20bayburt&f=false)

“ Tarihten bu yana Doğu Anadolu'da çevresindeki illerin tüm ihtiyaçlarının karşılanmasında bir merkez olma hüviyetine bürünmüş olan Erzurum, aynı zamanda da ticaret merkezi idi. Bu açıdan Ahilik teşkilatı ile de çevreye örnek teşkil etmiştir.

dolu+ahilik+erzurum+bayburt&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwjg4yZh-rnAhVQzqQKHeE5BJMQ6AEIKDAA#v=onepage&q=do%C4%9Fu+anadolu%20ahilik%20erzurum%20bayburt&f=false erişim tarihi: 24.02.2020) (Osman Turan; (e kitap) Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi; Ötüken Neşriyat, 10. Basım, İstanbul 2013

• M. Bayram, Ahi Evren ve Ahi Teşkilatı'nın Kuruluşu; Damla Matbaacılık, Konya 1991

• M. Şimşek, TKY ve Tarihteki Bir Uygulaması, Ahilik, Hayat Yayınları, İstanbul: 2002

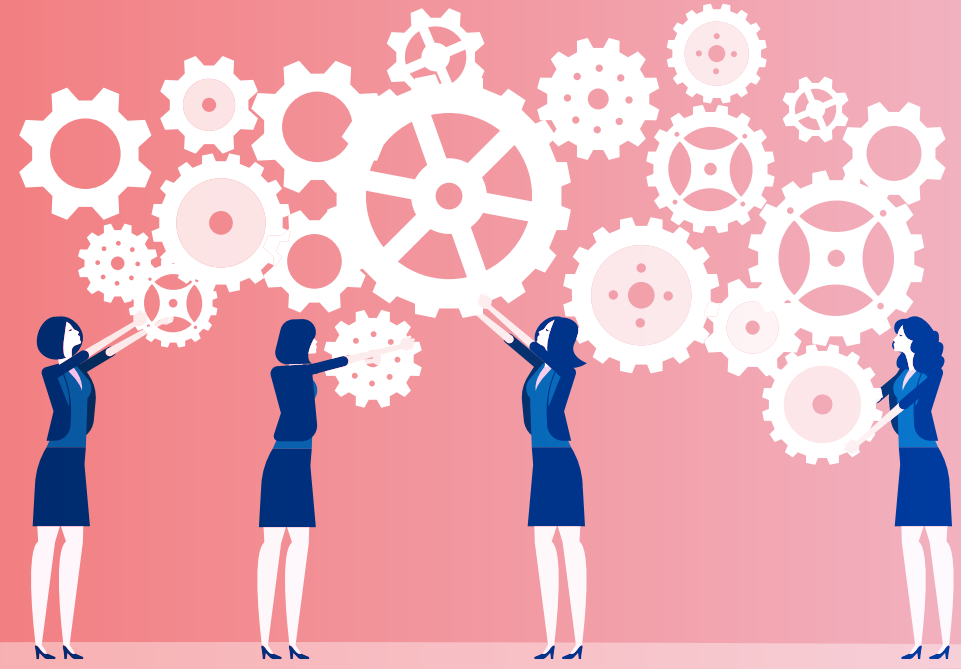
• S.Güllülü, Ahi Birlikleri, Ötüken Yayınları, İstanbul 1992

• <https://books.google.com.tr/books?id=fG7PDAQAQBAJ&pg=PA85&dq=do%C4%9Fu+anadolu+ahilik+erzurum+bayburt&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwjg4yZh-rnAhVQzqQKHeE5BJMQ6AEIKDAA#v=onepage&q=do%C4%9Fu+anadolu%20ahilik%20erzurum%20bayburt&f=false> erişim tarihi: 24.02.2020) (Osman Turan; (e kitap) Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi; Ötüken Neşriyat, 10. Basım, İstanbul 2013

• <https://erzurum.ktb.gov.tr/TR-177392/erzurum39un--degerleri.html> erişim tarihi: 24.02.2020

Türkiye’de Kadın Kooperatifleri Hareketi

Melike DAVASLI OKÇU
Ticaret Uzmanı

Bu yazı, Türkiye’de çoğunluğu kadınlar tarafından kurulan ve işletilen kooperatiflerin ülkemizdeki ortaya çıkış koşulları ile kadın kooperatiflerinin Türk kooperatifçilik hareketi içindeki yeri ve önemini anlatmasının yanı sıra kadınların çalışma hayatında ve sosyal alanda kooperatifler aracılığıyla sürdürülebilir ve kalıcı bir şekilde var olabilmesi için gerekli önerileri sunmayı hedeflemektedir. Ülkemizde istihdam yaratmada ve yoksullukla mücadelede özellikle düzenli bir geliri ve sosyal güvencesi olmayan kadınların oluşturduğu kadın kooperatifleri büyük önem arz etmektedir. Bu öneme binaen ülkemizdeki kadın istihdamı sorunu çerçevesinde kadın kooperatiflerinin iyileştirici ve bütünleştirici uygulamaları sayesinde kadın kooperatifçiliği Türk kooperatifçilik hareketinde ayrıcalıklı bir konuma sahip olmuştur.

Tarih boyunca ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların ücret karşılığında bir çalışan olarak çalışma hayatına dahil olmasının Sanayi Devrimi ile gerçekleştiği kabul edilen bir gerçektir. 20.yüzyılda kadın

“
Kadın emeği, kadın istihdamı, kadınların sosyal ve ekonomik hayata katılımı tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de cinsiyet eşitliği ve kalkınma ekseninde gündemde olan en önemli meselelerden birisidir.
”

işgücünün pembe yakalı meslekler olarak da adlandırılan hasta, yaşlı ve çocuk bakıcılığı, sekreterlik, anasınıfı öğretmenliği, tezgahçılık kütüphanecilik hemşirelik gibi hizmet sektöründe dahil olduğunu

görmekteyiz. 1970’li yıllara gelindiğinde ise artan kadın hareketleri ve küreselleşme kadın istihdamını da olumlu yönde etkileyerek kadının emek piyasasında daha fazla yer almasına neden olmuştur. Bunun yanında küreselleşmenin bir sonucu olarak esnek çalışma modelleriyle kayıt dışı istihdamın arttığı da gözlemlenmiştir. Günümüze gelindiğinde ise kadınların çalışma ve sosyal yaşamındaki haklarına dair düzenlenen yasalara rağmen kadınların sosyal, ekonomi ve siyasal hayata katılımlarının önünde hala ciddi engeller ve eşitsizlikler bulunmaktadır.

Kadın emeği, kadın istihdamı, kadınların sosyal ve ekonomik hayata katılımı tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de cinsiyet eşitliği ve kalkınma ekseninde gündemde olan en önemli meselelerden birisidir. Kadınların işgücüne aktif katılımına, iş hayatında kadın-erkek eşitliğine, kadınların kendi nam ve hesabına işyeri açabilmesi ve işletebilmesine kadınların karar alma süreçlerinde etkin olmasına, kadınların çalışma yaşamında karşılaştıkları engellerin belirlenmesine ve kaldırılmasına,

bu konuda farkındalık oluşturulmasına yönelik sayısız hükümet politikasına, kalkınma stratejilerine, akademik çalışmaya, küresel ve yerel ölçekte projelere, kampanyalara rastlamak mümkündür. Kadın emeği ve istihdamının bu kadar gündemde olması ve ülke politikalarında önemli yer tutmasındaki sebep ise kadınların çalışma yaşamında maruz kaldığı eşitsizlik, kayıt dışılık ve adil olmayan çalışma koşullarıdır. Zaten kadınlar çalışma yaşamında ayrımcılığa maruz kalmayıp bu yazının konusu olan kadın kooperatifleri hareketi yerine bir başka konunun tartışılacağı su götürmez bir gerçektir.

Ülkemizde toplumsal olarak dezavantajlı gruplardan biri olan kadınlar iş yaşamına katılımının az olduğu pek çok ulusal ve uluslararası raporda yer almaktadır. OECD ülkeleri arasında, Türkiye, Meksika ile birlikte, kadınların işgücüne katılım oranı boyutunda halen görece düşük olduğu ülke konumunda yer almaktadır. TÜİK verilerine göre 2019 yılı Eylül ayı itibarıyla Türkiye genelinde, kadınların işgücüne katılım oranı % 34,9 olarak gerçekleşmiş-

ti. Son TÜİK verilerine göre ise Türkiye’nin nüfusu 83 milyon; nüfusun %50,2’sini erkekler, %49,8’ini ise kadınlar oluşturuyor. Bu oransal dengenin konuya istihdam açısından bakıldığında erkekler lehine bir durum olduğu ortaya çıkmaktadır. Kadınların çeşitli sektörlerde istihdama katılım oranları tanımda % 28,3 sanayide %14,8, inşaatta %0,6, hizmette %56,3 dolayısıyla seyretmektedir. Yine, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu kayıtlarını incelediğinde ise ülkemizde yaklaşık 292 bin civarında kadın esnaf ve sanatkar bulunmaktadır. Bu sayı ülkemizde kayıtlı toplam esnaf ve sanatkarların % 16,5’lik kısmına karşılık gelmektedir. Kadınların ülke istihdamındaki yerini gösteren bu veriler, kadınların ekonomide mutlaka daha fazla yer alması gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla, istihdam ve yoksullukla mücadele noktasında özellikle ekonomik yönden güçsüz kadınların oluşturduğu kadın kooperatifleri kadın istihdamı probleminde bir yara bandı olarak kabul edilmektedir.

Ülkemizde kadın kooperatifçiliği hareke-

ti, 2000’li yılların başında şekillenmeye başlamıştır. Düzce’de 1990’ların sonunda meydana gelen sel ve deprem felaketleri, kadınların bir araya gelerek, kendi sorunları etrafında örgütlenebilecekleri, her kadının eşit söz hakkına sahip olabileceği, sorunlarına çözüm üretebileceği, 0-6 yaş arası çocuklarının bakım ve eğitimine katkıda bulunabileceği kurumsal bir kimlik ihtiyacı doğrultusunda kadınlar tarafından kurulmuştur. Kooperatifin ticari unvanı ise Nilüfer Kadın Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi’dir.

Demokratik olarak yönetilen, sorumluluk, eşitlik, adalet, yardımlaşma ve dayanışma gibi değerlerin kılavuzluk ettiği girişimler olarak diğer işletmelerden ayrılan kooperatif işletmeler, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nda

“Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel

TİCARET BAKANLIĞI, KOOPERATİF KURMAK İSTEYEN KADIN GİRİŞİMCİLERE HUKUKİ DANIŞMANLIK HİZMETİ VE KOOPERATİFÇİLİK EĞİTİMLERİ VEREREK DESTEK OLMAKTADIR.

Kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklar" olarak tanımlandığı gibi ortakların ihtiyaçlarına karşılık için kurulan işletmelerdir. Başka bir deyişle ülkemizde kadın kooperatifi hareketinin ortaya çıkmasındaki en temel sebebin de kadınların düzenli gelir ve sosyal güvenceye ve istihdama olan ihtiyaçları olarak gösterilebilir. Nitekim modern anlamda ilk kooperatif örgütlenmesi olarak kabul edilen Rochdale Öncüleri'nin hikâyesi de bir ihtiyacın karşılanması üzerine kuruludur. 28 doküman işçisinin bir araya gelerek kurduğu kooperatifte yağ, şeker, un, sabun, mum gibi en temel ihtiyaçlarının giderilmesi amaçlanmıştır. Bundan hareketle ülkemizdeki kadın kooperatifleri hareketine baktığımızda kadın girişimcilerin talepleri doğrultusunda tabandan gelen bir hareketle kurulmaya başlanan kadın kooperatifleri bulunduğu bölgenin gelişimine hem sosyal hem de ekonomik açıdan katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, sosyal kalkınma anlamında çözüm geliştirmekle kalmayıp, kadınların sosyal ve ekonomik yaşamda daha fazla yer almasına imkân sağlamakta; kadın işgücünün

ekonomiye kazandırılması, kadınların sosyal ve kültürel faaliyetlerinin geliştirilmesi, korunması, desteklenmesi ile sağlıklı ve gelişmiş bir çevrede yaşamalarına imkan tanınması amaçlanmaktadır.

Türkiye'deki kadın kooperatifleri faaliyetlerine bakıldığında ise kırsal ve kentte kadın kooperatifleri faaliyetlerinin farklılaştığı gözlemlenmektedir. Kırsalda kadın kooperatifleri

- Geleneksel gıda ürünlerinin üretimi ve pazarlanması, (Kırmızı pul biber, salça, tarhana, reçel, marmelat, yöresel pastalar ve ekmekler vb.)
- Kadınların el emeği ile ürettikleri giyim, süs eşyaları, takılar, hediyelik eşya vb. ürünlerin pazarlanması
- Hayvansal ve tarımsal üretim
- Turistik lokantacılık
- Ekolojik turizm faaliyetleri gerçekleştirilen; kentlerde kadın kooperatifleri
- Gündelik temizlik,
- Yaşlı ve engelli bakımı
- Çocuk bakımı,

- El emeği ile üretilen giyim, süs eşyaları, takılar, hediyelik eşya
- Catering(yemek ve içecek sağlama) hizmetleri,
- Turistik lokantacılık

gibi faaliyetlerde bulunmaktadır.

Ticaret Bakanlığı tarafından kuruluşuna izin verilen kadın kooperatifi sayısı son yıllarda hızlı bir artış göstermiştir. Ticaret Bakanlığı, kooperatif kurmak isteyen kadın girişimcilere hukuki danışmanlık hizmeti ve kooperatifçilik eğitimleri vererek destek olmaktadır. 2019 yılında 16 ilde yaklaşık 2 bin kadına kooperatifçilik hakkında eğitim verilmiş, ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşları ile işbirliği çalışmalarında bulunulmuştur.

Kooperatif kuruluşu için gelen talepler incelendiğinde, taleplerin kadınların ekonomik ve kültürel ihtiyaçlarını giderme amacıyla taşıdığı gözlemlenmiştir. Bu amaçla, hem kadınların bu ihtiyaçlarını karşılamak hem de kadın kooperatiflerinin kuruluşunu kolaylaştırmak amacıyla Ticaret Bakanlığı'nca "Kadın Girişimi Üretim ve

İşletme Kooperatifi" başlıklı tek tip örnek anasözleşme hazırlanmış ve 2013 yılından itibaren uygulamaya koyulmuştur. Kadın kooperatifi ana sözleşmesinde

"Kooperatifin amacı ortaklarının ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçları ile ekonomik faaliyetleri kapsamında yer alan mal ve hizmet üretimi ile bunların pazarlanmasına yönelik ihtiyaçlarını karşılamak, girişimlerini desteklemek, üretim becerilerini geliştirmek, böylece ortaklarının ekonomik menfaatlerini koruyarak sağlıklı ve gelişmiş bir çevrede yaşamalarını sağlamaktır" denilmektedir.

Diğer kooperatiflerden farklı olarak kadın kooperatiflerinde, üretim becerisini geliştirmeye vurgu yapılmıştır. Yurt çapından gelen talepler arttıkça kuruluş izinlerinin verilmesinin yerinden sağlanması amacıyla Ticaret İl Müdürlükleri de yetkilendirilmiştir. Kadın kooperatifi kurmak isteyen girişimciler, 81 ilde teşkilatlanmış Ticaret İl Müdürlükleri'ne başvurarak söz konusu örnek anasözleşmeye göre kooperatiflerini kurabilmektedir.

Tablo 1'de görüleceği üzere kadın kooperatifleri fonksiyonel olarak sekiz tür altında sınıflandırılmaktadır. Sekiz farklı türde kurulan kadın kooperatiflerinin sayısı 2020 yılı itibarıyla 287'ye ulaşmıştır. En fazla sayıda kurulan kooperatif türü kadın girişimi üretim ve işletme kooperatifidir.

Türkiye'de kadın kooperatifleri sayısı her

geçen gün artmaktadır. Kadın kooperatifleri kuruluşu çok kısa bir sürede gerçekleştirilebilir; fakat piyasa koşullarına ayak uydurabilmesi ve kadın kooperatiflerin sürdürülebilir bir yapıya kavuşması için ortaklık kültürü, kooperatifçilik, girişimcilik, pazarlama ve muhasebe alanlarında kadın girişimcilerin bir dizi eğitim programından geçmesi gerekmektedir. Bahse konu eğitimleri alabilmek için valilik ve kaymakamlıklarla, yerel yönetimlerle, sivil toplum kuruluşlarıyla, kalkınma ajanslarıyla, meslek kuruluşlarıyla ve ticaret odalarıyla işbirliğine gidilmesi kadın kooperatifçiliği hareketinin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi için kritik bir öneme sahiptir. Başarılı bir kadın kooperatifi için;

- Piyasa talebini gözeterek ürün üretmeleri,
- Kooperatifçilik ilkelerini doğru ve anlamlı bir şekilde uygulayabilmeleri,
- Yenilikçi ve gelişmelere açık işletme olabilmeleri,
- Rekabet edebilir olmaları,
- Ortakların arasında iletişimlerinin güçlü olması,
- Birbirleriyle başı içinde çalışmaları,
- Yalnızca hibe ve destek odaklı kurulmuş olmamaları

gerekmektedir.

Sonuç olarak, düşük sermayeli kadın girişimcileri bir araya getiren, emeğini tek elden pazarlayamayan kadınlar için iş olanağı sağlayan topluca ürün ya da hizmet

arzi sunan, uygun fiyata ham madde ve girdi temini sağlayan kadın kooperatifleri elde edilen gelirlerin ortakların muameleleri oranında dağıtılması ile ortaklarına ekonomik menfaat sağlar ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunan bir araya gelme biçimi olarak ülke kooperatifçilik hareketinde giderek büyümeye ve etkinliğini arttırmaya devam etmektedir.

KAYNAKÇA

- Kadın Emeği ve İstihdam Girişimi (KEİG). (2018) "Kadın Kooperatiflerinin Çıkması: Az Kazanç Çok Vergi" 22.02. 2020 tarihinde <http://www.keig.org/kadin-kooperatiflerinin-cikmazi-az-kazanc-cok-vergi/> adresinden erişildi.
- Sosyal Ekonomi (2018) "Türkiye'de Kadın Kooperatifleri" 22.02.2020 tarihinde <https://sosyalekonomi.org/turkiyede-kadin-kooperatifleri/> adresinden erişildi.
- TAŞ, H. , KAZAR,E. (2019) "İstanbul'daki Kadın Kooperatiflerinin Kadın Yoksulluğuna Etkisi" 22.02. 2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/815290> adresinden erişildi.
- AKSOY A. , GÜNAY G. (2018) "Türkiye'de Kadın Kooperatifçiliği" 22.02. 2020 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/324156108_TURKIYE'DE_KADIN_KOOPERATIFCILIGI adresinden erişildi.
- ÖZTÜRK, U. (2016) "Mobbingin Şafağında Yakalanan Savaş Pembe Ve Gökkuşluğu Yakalıların Mobbing Algıları" 22.02.2020 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/322250981_Mobbingin_Safaginda_Yakalarin_Savasi_Pembe_Ve_Gokkusagi_Yakalilarin_Mobbing_Algilari adresinden erişildi.
- SKD Türkiye (2018) "1857'de başlayan bir yolculuk: Çalışma Hayatını Değiştiren Kadınlar" 22.02.2020 tarihinde <http://www.skdturkiye.org/blog/1857de-baslayan-bir-yolculuk-calisma-hayatini-degistiren-kadınlar> adresinden erişildi.
- Kadın Emeği ve İstihdam Girişimi (KEİG). (2015) "Türkiye'de Kadın Kooperatifleşmesi: Eğilimler Ve İdeal Tipler" 22.02.2020 tarihinde <http://www.keig.org/wp-content/uploads/2016/03/koopweb.pdf> adresinden erişildi.
- SAĞLIK, B. , ÇELİK, H. (2018) "Küreselleşen Çalışma Hayatında Kadının Rolü" 22.02.2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/602415> adresinden erişildi.
- YILMAZ,M. ZOĞAL, Y. (2015) "Kadının İşgücüne Katılımının Tarihsel Gelişimi ve Kadın İstihdamını Etkileyen Faktörler: Türkiye ve Avrupa Örneği" 22.02.2020 tarihinde https://torino2015.econworld.org/assets/zogal_yilmaz.pdf adresinden erişildi.

Kooperatif Türü	Faal Kooperatif Sayısı	Faal Olmayan Kooperatif Sayısı	Toplam
Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi	186	11	197
İşletme Kooperatifi	56	18	74
Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Kooperatifi	1	-	1
Üretim ve Pazarlama Kooperatifi	5	1	6
Kalkınma kooperatifi	2	-	2
Yardımlaşma Kooperatifi	1	-	1
Küçük Sanat Kooperatifi	1	3	4
Tüketim Kooperatifi	1	1	2
TOPLAM	253	34	287

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

İnsani Değerler Düzleminde Ahilik

Prof. Dr. Fehim BAKIRCI

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Giriş

Bireysel ve toplumsal olarak yapılan önemli yanlışlardan birisi de olayları, bireyleri ve toplumları dün, bugün ve yarın düzleminde değerlendirememektir. Bu nedenle günümüzdeki sosyo-ekonomik yapıyı, çalışma hayatını, işçi-işveren ilişkilerini değerlendirirken veya bunlar hakkında konuşurken geçmişimizde kurulmuş, ekonomik ve sosyal planda toplum hayatımızda etkili olmuş kurumları mutlaka incelemek ve bu kurumlarda var olan özelliklerle insani değerleri gün ışığına çıkarmak en elzem yaklaşımlardan biri olmalıdır. Çünkü bahsi geçen alanlarda aslolan insanın bizzat kendisidir. Mevcut ekonomik hayatta fiziki bir varlık olarak bile insan aradan çıkmış, cansız madde yığını haline dönüştürülmüştür. Oysa ekonomik ve sosyal analizlerin fiziki, duygusal ve ruhsal bir varlık olan insandan başlaması gerekir.

Ahilik, fütüvvet prensip ve esasları dahilinde XI. Yüzyılda Orta Asyadan, Anadolu'ya kadar uzanan bölgelerde, özellikle ticaret ve sanayi merkezlerinde daha çok esnaf

ve sanatkarları bünyesinde toplayan ve onlara destek olan insani temelli bir teşkilattir.

Çalışmayı, ibadeti ve dürüstlüğü bir bütün olarak değerlendiren, ahlaki değerlere önem veren esnaf ve sanatkarlığın gelişmesini amaçlayan bir sistem olarak ahilik, önemli bir sivil örgütlenme, toplumsal ve insani yaşam yapısıdır. Osmanlı Devleti'nin sosyal ve ekonomik istikrarına büyük katkıda bulunmuş olan bu yapının çalışma hayatı, iktisadi ve sosyal yapıyla ilgili pek çok görüşü ve uygulaması bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı bunu ortaya koymaktır.

A- İnsan İktisat ve Ahilik

Ahilik; Anadolu şehir, kasaba ve hatta köylerindeki esnaf ve sanatkar kuruluşlarının eleman yetiştirme, işleyiş ve kontrollerini düzenleyen bir kurumdur. Anadolu'da sosyal ve ekonomik alanlarda faaliyet gösteren, küçük ve sistemli olarak hayatîyetlerini sürdüren topluluklara, benimsediği ilke ve görüşler doğrultusunda belirli bir düzen ve dayanışma katarak, güç ve statü

kazandırmış ve haklı rekabet tarzını ortaya koymuştur.

Bu oluşumda, sosyo-ekonomik prensipler ve ahlaki kurallar kaynaşmış, teori ve pratik birlikte algılanarak uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Çünkü aslında iktisadi hayat sadece mal ve eşya yığınlarının bir araya gelmesinden ibaret bir madde dünyası değildir. Bütün o yığınların altında ve gerisinde kendine has tavır ve davranışları ile insan gerçeği yatmakta olduğundan ahilik, sadece mal ve servet uğruna çalışmayı reddetmiştir.

Para sadece bir araçtır, amaç değildir. Dolayısıyla da Ortaçağ Avrupa'sındaki benzer teşkilatlardan farklı olarak spekülasyon, serbest rekabet ve aşırı kazanç yerine; sosyal yardım ve dayanışma hedeflenmiş ve buna bağlı olarak da sosyal adalet, din ve ahlak kuralları ile sistematize edilmiş uyumlu bir düzen meydana getirilmiştir.

Ahilikte insan-insan, insan-eşya, insan-tabiat ilişkilerinin ana eksenini, insanın dünya ve ahiret mutluluğuna göre düzenlenmiştir. Bu yaklaşım, Ahilerin dünya için ahiret-

tini, ahiret için dünyasını terk etmeyen dengeli bir hayat anlayışı geliştirmelerini sağlamıştır.

Ahilik felsefesine göre bütün insanlar, eşya, tabiat ve dünya, Allah'ın bütün insanlığa bahsettiği emanet konumundadır. Dolayısıyla emek gücünün, tüketicinin kısaca insanın ve tabiatın sömürülmesi, aralarında adalet ve denge ilkeleri korunarak bireysel ve toplumsal refah ve huzurun sağlanması esastır. Ahilikte insan, dayanışmacı bir ruh yapısına sahiptir. Birlik ve beraberlik içinde büyük hedeflere yürümek mantığına dayanır.

Zengin ile fakir, üretici ile tüketici, emek ile sermaye, millet ile devlet yani toplumun bütün fert ve kurumları arasında iyi ilişkiler ve denge kurarak herkesin huzur içerisinde yaşaması hedeflenmiştir. Dolayısıyla Ahilik, üretmeden tüketmeye, ihtiyaçtan fazlasını tüketmeye, haksız rekabete, güçlünün zayıfı sömürmesine, haksız kazanç sağlamaya, insanları kandırmaya kısaca, ahlaki olmayan her türlü davranışa karşıdır.

Günümüzde müşteri odaklılık kavramı

"kaliteyi müşteri belirler" ifadesi ile açıklanmaktadır. Her türlü ekonomik faaliyetin odak noktasını müşteri odaklılık oluşturmaktadır. Toplam kalite yönetimi gibi yaklaşımlarda müşterilerin teknolojik, ekonomik ve diğer nedenlerle değişen istek ve ihtiyaçlarının takip edilerek bunların fiyat, kalite ve teslim biçimlerine bağlı olarak karşılanması esastır.

“

Ahilik, üretmeden tüketmeye, ihtiyaçtan fazlasını tüketmeye, haksız rekabete, güçlünün zayıfı sömürmesine, haksız kazanç sağlamaya, insanları kandırmaya kısaca, ahlaki olmayan her türlü davranışa karşıdır.

”

Günümüz TKY anlayışında müşteri, sadece şirketin ürettiği ürün ve hizmetleri satın alan ve kullanan dış müşterilerden ibaret değildir. Aynı zamanda ilgili şirket çalışanları ve bölümleri de iç müşteri olarak adlandırılmaktadır. Ahilikte de hem dış hem de iç müşteri istek ve ihtiyaçlarının belirlenerek en üst düzeyde karşılanması esastır. Ahilikte kaliteli ve standart üretim yapabilmek için geliştirilen yöntem ve kuralları, günümüz TKY ve otokontrol sistemini hayata geçirilmiş ilk halidir.

Ahilikte rekabet daha çok üretmek anlayışına değil müşteriye daha kaliteli mal ve hizmet sunmak anlayışına dayanır. Ahi birliklerinde işyerindeki iş disiplini ve iş ahlakı, usta, kalfa, çıрак arasındaki sevgi ve saygı temelli ilişkiler, üretimde sanatın ön planda tutulması vb. ilkeler ilgili işyerinde ürüne yansıtılarak onun kaliteli ve en iyi şekilde üretilmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla tüketiciler kendiliğinden korunmaktadır.

Ahilikte müşteriye "velinimet" bilmek esastır. Günümüz müşteri odaklılık anlayışında

tüketicie daha fazla tüketim yaptırma isteği vardır. Oysa Ahilikte sadece ihtiyacı kadar tüketmek, ihtiyaç fazlasını diğerleriyle paylaşmak vardır. Ahilik sisteminde tüketicinin ihtiyacı olan birçok ürün, aracı kullanılmadan doğrudan doğruya üretim yapan işyerlerinde pazarlanmaktadır. İşyerleri ise, aynı sanat dallarında faaliyet gösteren esnafların oluşturduğu çarşılarından oluşmaktadır. Dolayısıyla tüketici ihtiyaç duyduğu ürünü buralarda daha çabuk bulmakta ve aynı cins ve kalitedeki ürünleri aynı fiyata temin edebilmektedir.

Pazarda esnaf dükkânları arasında müşterinin kalite seçimi ve zevkine uygun bir rekabet anlayışı oluşturulmuştur. Satın aldığı bir üründe aldatılan bir kimsenin, en üst Ahilik kurumuna kadar şikâyet hakkı vardır. Günümüzde tüketici şikâyetlerini değerlendiren ve tüketici haklarını koruyan bazı dernekler ve sivil toplum kuruluşları gibi bir takım başvuru ve şikâyet merkezlerinin o dönemlerde olması dikkat çekicidir.

Ahi örgütlerinde, dayanıklı tüketim malları cinsindeki çeşitli demir, bakır gibi madeni eşyalar üzerine üreticinin bir işareti (marka, logo gibi) kazanılmaktadır. Bu amblem adeta ilgili ürünün kalite belgesiydi. Çünkü bu ürün onu yapan ustanın, çalışanların ve işyerinin övünç kaynağı ve kimliği idi. Üretim sırasında çırağın ya da kalfanın bir hatası olursa derhal ustasına bildirilerek yapılan hata düzeltilirdi. Ahilikte meslektaşının ürünlerini kötülemek, taklit etmek ve bir diğerinin elinden pazar kapma yarışması söz konusu değildi.

Günümüzde ISO 9000 standardı ürünlerde bulunması gereken özellikler değil, ürünlerin üretildiği sistemin sağlaması gereken şartları tanımlamaktadır. Bu kapsamda ISO 9000 kalite güvence sistemi Ahilikte yazılı

hale getirilen nizamlar olarak kendini göstermektedir. Bir ürün ya da hizmetin kalitesi olabildiği ve hatasız üretilebilmesi için hangi mal ve hizmetleri, hangi kalitede, hangi bölgede, hangi fiyattan kimlerin satın alacağı ve üretme hakkına sahip olduğu belirlenmektedir. Ayrıca mal ve hizmet üretimi ile ilgili esnaf nizamları üretimin nasıl yapılacağını, diğer bir ifadeyle üretim standardını belirlemektedir.

Tüketicieyi korumaya yönelik olarak II. Beyazid döneminde 1502-1507 yılları arasında hazırlanan ve 100'den fazla maddede içeren Bursa, İzmir ve Edirne İhtisab (belediye) Kanunnameleri, ilk tüketiciyi koruma kanunu, ilk çevre nizamnamesi, ilk standartlar kanunu ve ilk gıda nizam-

namesi olarak kabul edilmektedir. Bu kanunnamelerde fırıncı, kuyumcu, bakkal ve berberden doktorlara kadar pek çok meslek sahibinin mal ve hizmet üretiminde uyulması gerekli standartları belirtilerek müşteriler korunmaktadır. Bu usul ve kuralları bugünkü Toplam Kalite Yönetimi ve oto kontrol sisteminin ve bir bakıma TSE kurumunun o tarihlerdeki uygulamasıdır.

Son olarak; Ahilik'te iş bölümüne önem verilirdi. Birlik mensupları kabiliyetlerine en uygun bir işte çalışır, ikinci bir iş peşinde koşmazlardı. İnsanların iş değiştirmeleri veya birden fazla işle uğraşmaları hoş karşılanmazdı. Ahi birliklerinde iş bölümü ekonomik olduğu kadar bir ahlak problemi olarak da ele alınmıştı. Ahilik iş değiş-

tirmeme, sanatkarın bütün düşünce ve gayretiyle kendisini işlerine vermelerini sağlamıştır.

B- İnsan, Toplum ve Ahilik

Ahi teşkilatı göçmen Türkmen kitlelerini iş ve meslek sahibi yaparak onların yerleşik hayata geçmelerinde önemli bir rol oynamıştır. Hatta bu teşkilatın kuruluş amaçlarından birisi bu rolün ifası olmuştur. Böylece bir yandan sanat topluma benimsenirken, diğer yandan sanat nimetlerinden toplumun istifadesi sağlanmıştır. Öte yandan ahi birlikleri, Doğu Türk illerinden göçmenler arasındaki kültürece yüksek ve sanatında mahir insanların korunmasını ve sanatlarını icra etme imkanlarının sağlanmasını temin ederek dönemin Türk sosyal ve kültür hayatına önemli bir katkı sağlamıştır.

Böylece ahi birliklerinin sosyal yaşama katkılarının ilki, yeni fetih ve iskan alanlarında Türkmen kitlelerinin iskanlarını sosyal dokuya zarar vermeden sağlanmasında karşımıza çıkmaktadır. Birlikler farklı kültür değerlerine sahip kitlelerin karşı karşıya geldikleri bir dönemde, bir birlerine karşı çatışmacı bir tavır içinde bulunan grupları uzlaştırmada, zayıflayan aşiret bağlarının yerlerine yerleşik hayat değerlerini ikame etmede ve Bizanslılara karşı Türklerin çıkarlarını korumada yerine getirdikleri roller ile Anadolu'nun sosyal nizamının korunmasını sağlamışlardır.

İş eğitimi teorik ve pratik olarak "yaparak öğrenme" ve "beceri geliştirme" tekniğine dayanmaktadır. Bu teşkilatlarda eğitim sadece bireysel ve işe yönelik değil aynı zamanda toplumsal kalkınmayı ve gelişmeyi sağlayacak şekilde bütünsel içeriklidir. Bu

“

Ahiler, sosyal yapıyı oluşturan unsurlardan soylular, burjuvalar, bürokratlar ve din adamları gibi, egemen ve sömürücü vasıflara sahip bir sınıf yapısı oluşturmak yerine, üreticiliği esas alan, farklı sosyal katmanlara dayalı bir yapıyı öne çıkarmıştır.

”

nedenle Ahilik Teşkilatında bireylere sadece mesleki bilgiler değil aynı zamanda dini, ahlaki, askerî, sanatsal ve toplumsal bilgiler de verilmiştir. Ahilikte bilinçli insan yetiştirilmeye özel bir önem verilmiştir.

Ahiler, sosyal yapıyı oluşturan unsurlardan soylular, burjuvalar, bürokratlar ve din adamları gibi, egemen ve sömürücü vasıflara sahip bir sınıf yapısı oluşturmak yerine, üreticiliği esas alan, farklı sosyal katmanlara dayalı bir yapıyı öne çıkarmıştır. Böylece, ticari ve ekonomik kalkınmayı temin eden, sayıca çok olmaları ve örgütlü yapılarından kaynaklanan güçleriyle şehre nizam veren esnaf ve sanatkarlar arasında gerçekleştirdikleri yardımlaşma ve dayanışma ile toplumsal dengeyi tesis ve muhafaza etmişlerdir.

Özellikle modern toplumlar için gençlerin zararlı ve yanlış akım ve alışkanlıklardan korunması, onların gençlik enerjilerinin toplum ve kendi menfaatleri doğrultusunda kanalize edilip, üretken ve sorumluluk sahibi kişiler olarak yetiştirilmeleri önemli bir toplumsal problemdir. Ahilik, gençlik

enerjisini yapıcı, üretici hatta yönetici kılmak konusunda müstesna tecrübeler sunmaktadır. Ahi teşkilatlanmalarıyla gençler, üretici birlikler halinde organize edilerek, duygu, düşünce ve enerjileri yüksek gayelerin tahakkukuna kanalize edilmiştir. Kişilerin meslek ve sanat sahibi olması, kendi kendine yeterliliğini netice vermiş, bu yeterlilik de, onun şahsiyet sahibi bir toplumda bir yer almasını sağlamıştır. Ahilikteki "beyler kapısından içtinap" düsturu, kişinin tebaiyetten şahsiyete yükselişini ifade etmektedir.

Ahi birlikleri, orta sandıklar vasıtasıyla kişiye sosyal güvenlik imkanı da temin etmişlerdir. Birlikler; sandıklar aracılığıyla kişiye maluliyet, ölüm, doğal afet hallerinde, iş kurma, malzeme sağlama ve işi öğrenmede karşılaştığı sıkıntılarda maddi ve manevi destekte bulunarak, kişiyi yalnızlıktan kurtarmış, dayanışma ortamıyla moral destek sağlamış, böylece kişinin ve toplumun refah düzeyine katkı sağlayan bir sosyal hizmet görevi üstlenmişlerdir.

Ahi birliklerinin orta sandığından ihtiyaç

sahibi "Hariciler" ve "Dahililer" olarak adlandırılan üyelerine yardım yapılırdı. Haricileri temsil edenler, emekliler, düşkünler, sakatlar ve fiilen çalışmayanlardı. Dahililer ise iş yerlerinde fiili olarak çalışan çırak, kalfa ve ustalardan oluşmaktaydı.

Ahi birliklerinin hazinesi olarak bilinen orta sandığına altı kese (torba) bulunurdu.

Bunlardan;

Atlas kesede, sandığa ait her türlü yazışma evrakı saklanır.

Yeşil kesede, esnafa ait vakıf gelirleri, senetler ve mülklerin tapulan topları.

Kırmızı kesede, gelir getiren senetler ve evraklar saklanır.

Örme kesede, sandığın nakit paraları saklanır.

Ak kesede, her türlü giderlere ait senetler ve vesikalarla, geçmiş yıllara ait hesaplar muhafaza edilir.

Kara kesede, vadesinde tahsil edilmemiş alacaklara ait senetler ve bunlarla ilgili diğer evraklar saklanırdı. Bu kese sandığın diğer keselerine göre en az işlem gören kısmıydı. Çünkü esnaf borcuna sadıktı.

Birliklerin sosyal alandaki bir diğer katkılan ise, özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nda küçük yerleşim merkezleriyle hükümet merkezi arasında sağladıkları iletişim imkanlarında görülmektedir.

Ahilik anlayışında insan bir bütün olarak ele alınmış, bütün yönleriyle eğitilip geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda yamak ve çırakların eğitilmesinde yalnızca mesleki bilgilerin verilmesiyle yetinilmemiş, dini, ahlaki ve toplumsal bilgi de verilmiştir. Fakat, bütün bu eğitim faaliyetlerinin genel niteliği, belirli bir uzmanlaşma ve derinleşmeye müsait olmayan yaygın eğitim görünümü arz ediyordu. Bu nedenle, ahi teşkilatlanca, kabiliyetli çırak, kalfa ve ustaların elinden tutularak medreselerde eğitim görmeleri sağlanmış, kendilerine orta sandığından maddi destekte bulunulmuştur.

Ahiliğin temel felsefesi; doğru insan olma bağlamında insanın eline, diline, beline sahip olmasıdır. Ahilik modelinin temelinde insanların birbirini sevmesi, sayması, yardım etmesi fakir ve yoksulu gözetmesi, iş hayatında ahlaki kuralları esas alması

“
**Ahilik anlayışında
insan bir bütün
olarak ele alınmış,
bütün yönleriyle
eğitilip geliştirilmeye
çalışılmıştır.**

vardır. Hilesiz iş, sağlam mal, belli oranda kâr, ölçülü kazanç, adil bir kalite kontrol sistemi bu yapının sosyal hayatının vazgeçilmez esaslarıdır.

Tek bir sosyo-ekonomik ve kurumsal sivil örgüt özelliğine sahip olan Ahiliğin kaldırılmasından sonra günümüzde benzer fonksiyonları karşılamak üzere oluşturulan çok sayıda kurum vardır. Ticaret ve Sanayi Odaları, Sendikalar, Aile Çalışma ve Sosyal

Güvenlik Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği (TOBB), Türkiye Esnaf ve Küçük Sanatkarlar Konfederasyonu, Vakıflar ve Mesleki Yeterlilik Kurumu gibi kurumlar bunlardan bir kaçıdır.

C- İnsan Çalışma Hayatı ve Ahilik

21. yüzyılda ön plana çıkan, yönetimde ve çalışma hayatında etik, sosyal sorumluluk, kalite, müşteri memnuniyeti, şeffaflık, işyerinde yönetime katılma, gibi olgulardır. Günümüz modern çalışma hayatında müşteri odaklılık ve bireyi ön planda tutma önemli bir rekabet aracı haline gelmiştir. Ahilikte ise, müşteriye veli nimet bilme ve üretici, tüketici ve yönetilen ve yönetici olarak "insan merkezli" yaklaşım vardır.

Ahilik teşkilatında verilen eğitimle bugünkü batı literatüründe yeni bir kavram olarak yer alan mentörlük arasında birtakım benzerlikler söz konusudur. Mentörlük ilgili bir yönetici tarafından çalışanların somut bir şekilde yetiştirilmesi ve ona kılavuzluk yapılmasıdır. Böylece mentörlük yöneti-

cilerin çalışanlarının eğitimi, geliştirilmesi, yetiştirilmesi çevreye uyumlu hale getirilmesi, sosyalleştirilmesi, doğrudan desteklenmesi ve korunması ile belirli değer yargılarının benimsetilmesi işlemlerini kapsamaktadır. Mentörlüğün hem mesleki bilgi, norm ve davranışlar hem de rol model olmak, danışmanlık yapmak ve sosyalleştirmek gibi psiko-sosyal fonksiyonları vardır. Ahilik teşkilatında ise usta ve kalfanın çıraklara rehberlik edici, eğitici, yol gösterici, motive edici, destekleyici, öğüt verici, kolaylaştırıcı, pozitif geri besleyici, işbirliğini teşvik edici özellikleri vardır.

Ahilikte tecrübeli ustalar çırakları için rehber, eğitici ve rol model olmakta, usta-çırak ilişkisi öğrenci-öğretmen ilişkisine benzemektedir. Eski Türk geleneğinin önemli bir kültür kolu olan Kağan'ın halkını bir baba gibi gözetmesi ilkesi, Ahilik içinde saygınlığı olan bir otoriteye dönüşmüştür. Ahilikte esnaf başkanı ve ustalar bütün üyeleri bir baba şefkatiyle koruyan ve kollayan mesleki, siyasi, ahlaki ve dini lider konumundadır. Bu liderlik anlayışı her kademedeki (usta-kalfa-çırak-yamak) çalışanlar arasında baba-oğul arasındakine benzer candan ilişkiler kurulmasını sağlamıştır.

Bir taraftan toplumun inanç ve geleneklerinin diğer taraftan ise, çalışma ahlakının ve bilginin erdemi gibi iki kaynağın birleşmesi olarak şekillenen Ahiliğin sembolik ve törensel izleri, (azalarak da olsa) günümüze kadar gelebilmektedir. Örneğin, Denizli'de "Ahi Sinan Sofrası" adı altında esnafın her yıl bahar ayında on binlerce kişiye yemek vermesi, demirci kalfasının ustalığa terfisini canlandıran sembolik peştamal bağlama törenlerinin yapılması, halk pazarlarının sabahları dua ile açılması gibi. Yine Denizli'de Babadağlılar iş hanının girişinde yer alan;

*Besmele çek gir çarşıya, selamı da unutma ha
Kiloyu eksik çekme ha, metreji kısa tutma ha
Halka hizmet eylemektir Hakka hizmet eylemek
İyi belle sen bu sözü, sakın yabana atma ha
Aış derken veriş derken, ölçü tartı satış derken
Paraya, pula tapma ha, insanlığı unutma ha*

gibi Ahiliğin ilkelerini içeren güzel nasihatlerle esnafın işyerlerini donatmaları, Ahi-

liğin Türk çalışma hayatında günümüze yansımalarının bir başka örneğidir. Ahilik töresinden gelen esnaf ve zanaatkarların birbirine olan güvenleri ve dayanışmalarını konu alan örnek uygulamalar kısmen de olsa devam etmektedir.

Günümüz modern dünyasında bu standartlar, üretim standartları (ISO 9000), sosyal sorumluluk standardı (SA 8000) ve çevre yönetim standartları (ISO 14000 serisi) vb. standartlarla ifade edilmektedir. Ahilikte kaliteli bir üretim ve kaliteli mal için geliştirilen yöntem ve kurallar bugünkü Toplam Kalite Yönetimi ve oto kontrol sisteminin ilk hayata geçiriliş örneklerini oluşturmaktadır.

Ahilikte rekabet çok üretmek değil, üreti-

len şeyi daha kaliteli üretmek müşterilerin beğenisine sunmak biçimindedir. Ahilik sisteminde, belli malları üreten veya belli hizmetleri sunan firmalar aynı çarşıda veya yakın yerlerde faaliyette bulunurlardı. Yani günümüzdeki "market usulü" alışveriş yerine "çarşı usulü" alışveriş merkezleri hizmet vermekteydi. Böylece üreticiler ve satıcılar açısından esnafın birbirini kontrol edebilme imkânı ortaya çıkmakta, satıcılar arasında tam rekabet ortamı oluşturularak kalite ve standart korunmakta, esnafın kendi aralarında birbirinin eksiklerini giderebilme imkânı sağlanmaktaydı.

Tüketiciler açısından ise, tüketicinin istediği mali optimum bir zamanda, daha ucuz ve daha kaliteli olarak alabilme imkânı oluşturulmaktaydı. Günümüzdeki modern

alış-veriş merkezlerinin geleneksel 'çarşı usulü' yönteminin yeni tarz uygulama biçimi olduğu söylenebilir.

Ahi liderleri zaman zaman çarşıları kontrol eder, malların ve hizmetlerin kalitesinin ve standartlarının değişip değişmediğine bakar ve tüketici haklarının ihlal edilip edilmediğini yerinde denetlerdi. Bu denetimlerde pabucun dama atılması uygulaması örnek bir cezalandırma yöntemi idi.

Yine o dönemde müşteri şikâyet merkezlerinin olması ve müşterilerin şikâyetlerinin değerlendirilmesi kaliteli üretim ve tüketicileri koruma yönünden dikkat çekicidir. Ayrıca Ahilik kurumunun iş ve çalışma düzenine ait düzenlemeleri ile Anayasamızın Sosyal Güvenlik ve İş Hukuku'na dair düzenlemeleri arasında çok yakın benzerlikler vardır. Örneğin;

- Kıdem tazminatı
- İşverenin sorumluluğu
- Yeni iş arama izni
- Çalışma belgesi
- İşverenin ödeme sorumluluğu
- Asgari ücret ve Fazla çalışma ücreti
- Sigorta primi gibi konular ahilikte benzer yönleriyle ele alınmış ve uygulanmaya çalışılmıştır.

Ahilik, kişinin alınterini değerlendirmiş, ticaret ve üretim alanında kaliteyi amaçlamıştır. İşçi, ürettiği meta ile neredeyse özdeşleşmiş onunla kaynaşmıştır. Kalitesiz ve bozuk mal üretimi yasaklanmıştır. İş alanı, üretim, insanın kişiliğinin bir aynası haline getirilmiştir. Ahiliğin temel çalışma ilkeleriyle Türk İş Hukuku düzenlemeleri arasında çok yakın benzerlikler bulunmaktadır.

D- SONUÇ

Ahiliği; insanlara bir meslek dalında uzman olmalarını sağlayan, çalışma yaşamında bir mevki elde etmelerini hedefleyen, sanatkârın ahlaki düzeyini yükselten ve böylece iş dünyasına insancıl boyutlar kazandıran bir sosyo-ekonomik kuruluş olarak görmek gerekir. İyiliği, doğruluğu, kardeşliği, yardımı kısacası bütün güzel değerleri yapısında içselleştiren Ahilik, yaşadığı dönemde ahlak, eğitim, bilim,

“**Ahiliği; insanlara bir meslek dalında uzman olmalarını sağlayan, çalışma yaşamında bir mevki elde etmelerini hedefleyen, sanatkârın ahlaki düzeyini yükselten ve böylece iş dünyasına insancıl boyutlar kazandıran bir sosyo-ekonomik kuruluş olarak görmek gerekir.**”

kalite-standart, üretici-tüketici, denetim konularında toplumsal işleyişlere nüfuz etmiştir. Böylece insanın bir bütün olarak ele alındığı Ahi Birliklerinde mükemmel insan ve mükemmel toplum hedeflenmiştir.

Ahi Birlikleri geliştirmiş oldukları ahlaki, sosyal ve ekonomik ilke ve erdemlerle günümüzün çeşitli örgütlerine, sendikalarına, gençlik ve meslek kuruluşlarına, eğitim kurumlarına, pek çok yönden örnek olabilecek bir yapıya sahiptir. Günümüzde üretici ile tüketici, devlet ile millet, emek ile sermayenin başlık olduğu bir iş ortamının sağlanması, güçlü bir ekonomik yapı ve toplumsal bütünlük için son derece önemlidir.

Sağlam bir iş ahlakının ve çalışma koşullarının geçerli olduğu bir sistem ekonomik kalkınmanın ön şartıdır. Günümüz dünyasında iş yaşamında, siyasette ve toplumsal yaşamda ahlaki ilke ve değerlerin önemi ve bunlara duyulan ihtiyaç gittikçe artmaktadır. Yine günümüz küreselleşme sürecinde kalite, standart, müşteri odaklılık, insana değer verme gibi rekabet araçları ön plana çıkmakta, "insan merkezli" ve "müşteri odaklı" yaklaşımlar büyük önem kazanmaktadır.

Ahilik kurumunun mesleki, ticari ve toplumsal ahlaki ön planda tutulan gelenekleri hatırlanarak ihtiyaç duyulan alanlarda modern sentezlerin yapılarak günümüz şartlarına uyarlanması son derece önemlidir. Yıllık geleneksel Ahilik kutlamalarının

ötesinde, günümüzde gerek iş dünyası ve gerekse sosyal yaşamla ilgili düzenlemeler yapılırken Ahilik ilke ve kurallarından yararlanılması, okul müfredatlarında yer alması, kaliteli insan ve kaliteli toplum olma konusunda önemli katkılar sağlayacaktır. Zira günümüzde, 'eline, diline ve beline sahip' insan modeline her zamankinden daha fazla ihtiyaç vardır.

Sonuç olarak insan-insan, insan-toplum ve insan-çevre ilişkilerini düzenleyen ahlaki davranış ve değerleri içselleştirip yaygınlaştıran, davranışsal bozuklukları ve gayri ahlaki olguları yok etmeye çalışan, insanın doğasında var olan "en şerefli mahluk" vasfını koruyan, kötü yönünü baskı altına alan ve böylece huzurlu, mutlu ve sağlıklı bir toplum oluşturmak amacıyla kurallar koymaya çalışan beşeri değerler sistemidir ahilik. Buradan hareketle; insanın üretim- tüketim-tasarruf eylemlerini sergilediği günlük iktisadi hayatında, iş yaşamında da iyi davranışları sergileyen insanların var olması beklenen, ideal bir durumdur. Son zamanlarda adını sıkça duyduğumuz iş etiği ve dürüst bir iş dünyası oluşturmada; işletmelerin, yöneticilerin, kurumların işlerini yaparken, eleman çalıştırırken, tüketiciye, topluma ve çevreye zarar vermeyecek şekilde, sosyal ve bireysel sorumluluk merkezinde faydasını maksimize etmeye çalışmalıdır. Bu hedef toplumsal katkı ve katılımla güç kazanır ve yaygınlaşır. İş dünyasına yönelik olumlu, örnek tutum ve davranışlar belirlenmeli ve teşvik edilmelidir. Etkin, verimli ve kaliteli hizmet sunabilmek için konusunu iyi bilen, gelişime açık, yenilikçi, kendisi ve çevresiyle başlık, üretken ve çalışkan, insan haklarına saygılı, çevreye ve doğaya duyarlı insan kaynağına sahip olmak önemsenmelidir.

Bu nedenle "Ahilik" üzerinde durularak insanın tüm oluşumlarda paranteze değil, merkeze alınması kaydıyla, konunun yeniden ve insani anlamda incelenmesi gerekir. Aksi takdirde insani olmayan, toplumsal sorumluluk anlayışı taşımayan kontrolsüz ve baskı içeren bir güç, ister işçide, ister işverende, ister başka bir kişi veya kurumda olsun; haksızlığı, yanlış ve zulmü beraberinde getirecektir.

“**Ahilik" üzerinde durularak insanın tüm oluşumlarda paranteze değil, merkeze alınması kaydıyla, konunun yeniden ve insani anlamda incelenmesi gerekir. Aksi takdirde insani olmayan, toplumsal sorumluluk anlayışı taşımayan kontrolsüz ve baskı içeren bir güç, ister işçide, ister işverende, ister başka bir kişi veya kurumda olsun; haksızlığı, yanlış ve zulmü beraberinde getirecektir.**”

KAYNAKÇA

Abuşoğlu, Ö., "Bütün Yönleriyle Ahilik ve Loncalar", Ankara Ticaret Odası Dergisi, S:12, 1972.

Anadol, C., Ahilik Kültürü ve Fütüvvetnameler, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1999.

Bayram, M., Ahi Evren ve Ahi Teşkilatının Kuruluşu, Konya 1991.

Bayram, Sadi, "Türkler'de Esnaf Teşkilatı Ahilik ve Loncalar", Millî Kültür Dergisi,

Çağatay, N., Ahilik; Ankara,1974.

Çalışkan, Y., İkiz, M.L., Kültür ve Sanat Medeniyetimizde Ahilik, Kültür

Debbağoğlu, A., "Esnaf Birliklerinin Bünyesi", Fikir ve Sanatta HAREKET Dergisi, S:97, 1974.

Demir Galip, "Ahilik ve Yükselen Değerler", Görüş, Ocak, 2001.

Ekinci Y., Ahilik ve Meslek Eğitimi, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları:862, Millî Eğitim Basımevi, Ankara, 1989.

Ekinci Y., Ahilik, Sistem Ofset, 2.Baskı, Ankara 1989.

Ekinci, Y., "Ahilik ve Esnaf Ahlakı", Standart Dergisi, S:351, 1991.

Erdem E., Ahilik, Ahlakla Kalitenin Buluştuğu Bir Örgütlenme Modeli, Kayseri Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği, 2.B. Kayseri, Ekim-2004. Gelenek-Görenek ve İnançlar Dizisi:15, Ankara, 1993, s.98.

Gülerman, A., Taşteki, S., Ahi Teşkilatının Türk Toplumunun Sosyal ve Ekonomik Yapısı Üze-

rindeki Etkileri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993, s. 7 ve 11.

Gürsoy, İ., (2002) ; Sivil Toplum ve Osmanlı'da Sivil Toplum Örgütleri; İzmir.

Hülagü, M., "Ahi Teşkilatının İcra Ettiği Fonksiyonlar ve Cemiyet Üzerindeki Etkileri" Türk Dünyası Araştırmaları, S:101, 1996

İnalçık, H., "Ahilik, Toplum, Devlet" II. Uluslararası Ahilik Kültürü Sempozyumu Bildirileri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1999.

İrmiş, A., "Bir Örgüt Kültürü Örneği Olarak Türk Millî Kültüründe Ahilik", Türk Yurdu, Cilt:18, Sayı: 126, 1998.

Kallımcı, H., Denizli Ahileri, AHİYAD (Ahi Sinan Esnaf Tüccar ve Sanayiciler Yardımlaşma Derneği) Fazilet Neşriyat, 2.Baskı, İstanbul, 2008.

Kantarci, Z., 2014, An Ethical Business for Social Responsibility and Total Quality Management: Ahi Community Case, Route Educational and Social Science Journal Volume 1(2), July 2014, pp. 177-190.

Kızılcık, S., "Küreselleşme, Beden ve Şizofreni", Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi Dergisi 25 (4), 2003 Özel Eki.

Koçel, T., İşletme Yöneticiliği, Ankar Yayınları, İstanbul, 2007.

Özdevecioğlu, M., Ahilik Teşkilatından Günümüz İşletmelerine İş Ahlakı ve Sosyal Sorumluluk Anlayışı, Kayseri Ticaret Odası Yayınları, Kayseri.

Pitt, C. A., "Ortaçağ Esnaf Birlikleri ve Bilgi İletişimi" Mason Dergisi, (The New Age Kasım 1980

den), 1981.

Sanal, M., Güçlü, M., "Bir Toplumsallaştırma Aracı Olarak Ahilik", Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 23, 2007.

Sandemir, S.S., "Buldan Dokumacılarının Örgütlenmesi; Kooperatifleşme", Buldan Sempozyumu Bildirileri, Cilt:2, 23-24 Kasım 2006.

Solak, F., 2010, Ahilik Kuruluşu, İlkeleri ve Fonksiyonları, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No: 2009-56, İstanbul.

Şimşek, M., TKY ve Tarihteki Bir Uygulaması, Ahilik, Hayat Yayınları: 134, Yönetim Dizisi:21, İstanbul, Ekim 2002.

Tabakoğlu, A., "Ahilik ve Gençlik" Ahilik ve Esnaf, Yayıncılık Matbaası, İstanbul 1986.

Torun, A., Türk Edebiyatında Türkçe Fütüvvetnameler, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998.

Tüzen H., (2007); "Sendikacılık, Ahilik Ve Teori Z" TSA / Yıl: 11, S: 2, ss. 85-104.

Ulusoy, A., "Devlet Ana Romanında Ahilik Teşkilatı", Millî Folklor Dergisi, C:5, S:36, 1997.

Ülgener,S.F., (1983); Zihniyet, Aydınlar ve İzm'ler; Ankara.

Ülger, B., Ülger, G., "Akhism as a Non-Governmental Association Model in the History of the Turkish Nation and Assessment of Today's Business Ethics: A Relationship or a Contradiction?", Journal of Human Values,11:1; 2005.,

Ulaşım Sektöründe Taşıma Kooperatiflerinin Yeri

Oğuz METE
Ticaret Uzmanı

Temelinde birlikte iş yapma, çalışma ve üretme amacıyla yola çıkan kooperatiflerin ekonomiye katkısı oldukça fazladır. Dünya üzerinde gelişmiş ülkelerde, diğer ekonomik faaliyetlerde olduğu gibi, kooperatif ortaklıklarında da devletin direkt müdahalesi bulunmamaktadır. Fakat serbest piyasa ekonomisi içerisinde bu gelişmiş ülkeler, dolaylı yoldan devlet teşvikleri, vergi muafiyetleri vb. yollarla kooperatiflerin kendi güçleriyle faaliyetlerini sürdürebilmelerini sağlayacak biçimde kooperatiflerin yapılarını güçlendirmek amacıyla gerekli düzenlemeler yapmaktadır.

Gerçek ve tüzel kişilerin oluşturduğu değişir sermayeli bir ticaret şirketi olan kooperatifler birçok alanda faaliyet göstermektedir. Ulaşım sektöründe faaliyet gösteren kişilerin kurduğu yolcu ve yük taşıyan kooperatifler; ortaklarına iş bulma, sözleşme yapma, yükleme istasyonları kurma, yakıt/yedek parça alma, bakım onarım gibi konularda

Ulaşım sektöründe faaliyet gösteren kişilerin kurduğu yolcu ve yük taşıyan kooperatifler; ortaklarına iş bulma, sözleşme yapma, yükleme istasyonları kurma, yakıt/yedek parça alma, bakım onarım gibi konularda kolaylık sağlamaktadır.

kolaylık sağlamaktadır. Ülkemizde bu alanda özellikle de motorlu taşıyıcılar adı altında çok sayıda kooperatif bulunmaktadır.

TAŞIMA KOOPERATİFLERİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ

Ülkemizde tüketicilere doğrudan hizmet sunan en önemli kooperatif türlerinden biri olan taşıma/ulaştırma kooperatifleri 2020 yılı verilerine göre yolcu ve yük taşımacılığı alanında faaliyet gösteren 4.000'in üzerinde aktif motorlu taşıma kooperatifi, karayolu yolcu taşıma kooperatifi, karayolu yük taşıma kooperatifi, deniz yolcu taşıma kooperatifi ile deniz yük taşıma kooperatifi olmak üzere beş¹ farklı türde yolcu veya yük taşıma hizmeti sağlayan kooperatif bulunmaktadır.

Tüm bu kooperatiflere ilave olarak, 27 birlik ve 1 merkez birliği ile üst örgütlenmeye de sahiptir. Söz konusu taşıma kooperatifleri ülkemizin hemen hemen her noktasına yayılmış durumdadır.

Taşıma Kooperatifleri Tür ve Sayıları

Kooperatif Türleri	Kooperatif Sayısı
Motorlu Taşıyıcı Kooperatifleri	3.771
Karayolu Yolcu Taşıma Kooperatifleri	484
Karayolu Yük Taşıma Kooperatifleri	124
Deniz Yolcu Taşıma Kooperatifleri	30
Deniz Yük Taşıma Kooperatifleri	1
Toplam	4.410

Kaynak: Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOP-BİS) Verileri

TAŞIMA KOOPERATİFLERİNİN SORUNLARI

Her sektörde olduğu gibi ulaşım sektöründe de belli başlı sorunlar mevcuttur. Bu sorunların bir kısmı var olan yasal mevzuattan veya bu mevzuatın tam olarak uygulanamamasından kaynaklanmaktadır. Taşıma kooperatifleri ise yetki belgesi, artan maliyetler, diğer lojistik kooperatifleriyle birleşme ve çalışma yönetmeliği eksikliği gibi ciddi sorunlar yaşamaktadır. Bu çalışmada özellikle, ulaşım sektöründe

kooperatifleşme hareketinde yaşanan sorunlardan olan; kooperatiflerin birleşmesi, çalışma sistemleri ile yetki belgeleri sorunları ve bunlara ilişkin çözüm önerileri üzerinde durulacaktır.

Ulaşım sektöründeki en büyük sorunlardan biri mecburi tutulan yetki belgelerinin kapsamı, süresi ve ücreti uygulamalarının neden olduğu maliyet sorunudur. Karayolu Taşıma Yönetmeliği A1, B1, B2, D1, L1, T1 gibi isimlerle çeşitli türlere ayrılan yetki belgeleri; taşımacılık, acentelik, komis-

yonculuk ile nakliyat ambar, lojistik, kargo, dağıtım ve terminal işletmeciliklerini düzenlemektedir. Yurtiçi ve/veya yurtdışı yolcu ile yük taşımacılığında kullanılan bu belgelerin ücretleri ve yeterlilik şartları çoğu zaman kooperatifleri zorlayabilmektedir. Özellikle yük veya yolcu sayısında istenilen özmal taşıt² şartının kooperatifler tarafından sağlanması oldukça güçtür. Çünkü kooperatifler yapı olarak esnaf veya küçük sermaye şirketlerinin bir araya gelmesi ile oluşmuş ortaklardır. Dolayısıyla kooperatif ortakları kendilerine ait olan araçlarla kooperatif için çalışmaktadır. Mevcut durumda kooperatiflerin kendilerine kayıtlı ticari araçları olmadıkları için Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından istenen şartlar sağlanamamaktadır. Bu nedenle bazı kooperatif ortakları araçlarının mülkiyetini kooperatife devretmekte ve bu da daha sonra başka sorunlara yol açmaktadır.

Ulaşım sektöründe taşımacılık hizmeti sunan araçların, akaryakıt ve yedek parça fiyatlarının enflasyona bağlı olarak artması bu alanda faaliyette bulunan kooperatif-

Teknolojinin getirdiği yenilikçi fırsatlardan yararlanılması ile birlikte kaynak kullanımı maliyeti düşecek ve müşteri memnuniyeti de artacaktır.

leri olumsuz etkilemektedir. Son yıllarda döviz kurunda yaşanan artışlar nedeniyle ulaşım sektöründe kullanılan girdilerin fiyatları da aşırı biçimde yükselmiştir. Bu maliyet artışı sebebiyle sektörde fiyat istikrarını sağlamak güçleşmektedir.

Kooperatifçilik hareketi açısından değerlendirildiğinde geçmişten kaynaklanan ciddi bir sorun ise üst birlik faaliyetlerindeki yetersizliktir. Üst birlikler, kooperatiflerin ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamamaktadır. Buna bağlı olarak kooperatiflerin, üst birliklere ortak/üye olarak katılımı düşük seviyelerde kalmaktadır.

Bir diğer sorun ise yolcu taşımacılığı hizmeti sunan taşıma kooperatiflerinin birleşme ve bölünme işlemlerinde yaşanmaktadır. Son zamanlarda şehir merkezlerinde ve ilçelerde yolcu taşımacılığı ile iştigal eden kooperatifler çalışılan hattın belediyeler tarafından yeniden düzenlenmesi sonucu bölünmekte veya çoğunlukla birleşmektedir. Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 17 ile 18. maddeleri doğrultusunda Ulaşım Koordinasyon Merkezi

(UKOME) kurularak görev ve yetkileri tanımlanmıştır. UKOME, büyükşehirlerdeki ulaşımı organize ederken kooperatiflerin de yol güzergâhlarını tekrar (hatlarını) düzenlemektedir. Bu nedenle hat birleşmelerinden dolayı bazı küçük ölçekli kooperatifler büyük ölçekli kooperatiflerle birleşmeye/devredilmeye zorlanmakta ve bu birleşme işleminden dolayı kooperatiflerin sermaye yapısı bozularak büyük sorunlar yaşanmaktadır. Kooperatif ortaklarının, pay/ortaklık hakları zarar görmekte ve önemli ölçüde hak kayıpları yaşanmaktadır. Öte yandan, UKOME kararları doğrultusunda belirli yaşın üzerinde olan eski araçların yenilenmesi gerekmektedir. Bu da kooperatif ortağı olan esnaflara ayrı bir maliyet getirmektedir.

Diğer şirket türlerinden farklı olarak taşıma kooperatiflerinin karşılaştığı en temel sorun çalışma yönetmeliği (iç tüzük/yönerge) eksikliğidir. Yük ya da yolcu taşımacılığıyla iştigal eden birçok kooperatifte taşıma konularının tür ve niteliğine göre işleri düzenleyen bir çalışma yönetmeliği bulunmamakta olup, az sayıda koopera-

tifte ise çalışma yönetmeliği bulunmakta ancak yetersiz kalmaktadır. Oysaki, kooperatif tip anasözleşmelerinde yönetim kurulunun görev ve yetkileri başlığı altında düzenlenen "Taşıma konularının tür ve niteliği ile önemi göz önüne alınmak suretiyle taşıma işlerinin bir sıra ve düzen içinde yapılması" konusundaki genel esasları kapsayan bir yönetmelik hazırlayarak genel kurulun onayına sunmak, bu yönetmelikte yapılacak değişiklikler konusunda da genel kurula teklif götürmek" ile genel kurulun görev ve yetkileri başlığı altında düzenlenen "Taşıma konularının tür ve niteliği ile önemi göz önüne alınmak suretiyle taşıma işlerinin bir sıra ve düzen içinde yapılması" konusundaki genel esasları ile ilgili Yönetmeliği tasdik etmek ve bu yönetmelikte yapılacak değişiklikleri karara bağlamak," hükümleri doğrultusunda yönetim kurulunun hazırlayacağı çalışma yönetmeliğinin genel kurulca kabul edilebileceği hususu bulunmaktadır. Bu çalışma yönetmeliğinde, kooperatifin iştigal konusuna (yolcu veya yük taşımaya) ilişkin olarak iş planı, günlük çalışma düzeni-seferler, araçların sahip olması gere-

ken özellikler ve bu kurallara uyulmaması durumunda uygulanacak olan yaptırımlar (para cezası, seferden men etme vb.) somut biçimde belirtilmelidir. Bu kapsamda, ortaya çıkan karışıklıkları çözmek adına piyasanın ve tüketicinin ihtiyacına cevap verebilecek kapsamlı bir çalışma yönetmeliği hazırlanması önem arz etmektedir.

SONUÇ

Taşıma kooperatifleri için yararlı olacak çalışma yönetmeliğinin, kurumsal yönetim ilkelerine bağlı kalan profesyonel yöneticiler tarafından günün şartları da gözetenek hazırlanması gerekmektedir. Bu yönetmeliğin alanında uzman denetim kurulu üyeleri tarafından incelenmesi yönetmeliğin daha işlevsel hale gelmesini sağlayacaktır. Nitekim denetim kurulu üyelerinin çalışma yönetmeliğinin uygulanmasına ilişkin olarak vereceği talimatlar kooperatiflerin müşteri memnuniyetine yönelik olarak belirledikleri politikaların uygulanmasına da katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte ortakların haklarını gözeterek tüm ortaklara eşit ve adil bir biçimde uygulanması da kooperatif içerisinde

uyumlu çalışmayı sağlayarak etkinliği arttıracaktır. Ayrıca, kamu ve üst birliklerce uzaktan veya yerinde sunulan sertifikalı eğitimler sonrası profesyonel yönetim ve etkili denetim sistemi oluşması sağlanmalıdır.

Teknolojinin getirdiği yenilikçi fırsatlardan yararlanılması ile birlikte kaynak kullanımı maliyeti düşecek ve müşteri memnuniyeti de artacaktır. Bu kapsamda, taşıma kooperatiflerine yönelik olarak geliştirilecek olan yerli mobil uygulama sayesinde kooperatiflerin diğer taşıma şirketleri ile rekabet edilebilirliği ivme kazanacaktır.

Kooperatif üst örgütlenmesinin güçlendirilmesi ve kooperatiflerin, üst birliklere ortak/üye olarak katılımının artırılması gerekmektedir. Eğitim ve denetim gibi çoğunlukla kamunun sunduğu hizmetlerin kooperatif birliklerine devredilmesiyle birlikler daha etkin, verimli ve yerinde hizmet sunabilecektir. Bunu sağlamak için de üst birliğe katılımın vergi avantajı, muafiyet gibi teşviklerle cazip hale getirilmesi faydalı olacaktır.

Son olarak taşıma kooperatiflerinin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla bağlı olduğu Ticaret Bakanlığı haricinde Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına da önemli görevler düşmektedir. Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, diğer şirket türlerinden farklı olarak kooperatiflere yönelik mevzuat açısından makul düzenlemeler yapmalıdır. Bunlara ek olarak; Belediyeler, aldıkları kararlarda daha dikkatli davranarak kooperatiflerin mevcut sermaye ve yönetim yapısını bozmamalıdır. Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 17. maddesinin üçüncü fıkrası değiştirilerek, UKOME toplantılarına ilde faaliyette bulunan taşıma kooperatifi temsilcilerinin de görev alanlarına giren konularda, oy hakkı olmaksızın görüşleri alınmak üzere toplantılara davet edilmesi hükmü eklenmelidir. Bu sayede, taşıma kooperatiflerinin ulaşım sektöründeki payı büyük ölçüde artacaktır.

Kaynakça

1 Bu çalışmada motorlu araçlarla hizmet sunan taşıma kooperatifleri incelenmiştir. Bu nedenle, hamal taşımacılığı kooperatifleri hariç tutulmuştur.

2 Araç tescil belgesinde yetki belgesi sahibi adına kayıtlı taşıtı ifade etmekte olup, yetki belgesinin türüne göre yolcu veya yük kapasitesi ile araç sayısına göre değişmektedir.

08.01.2018 tarihli ve 30295 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Karayolları Taşıma Yönetmeliği

15.06.2006 tarihli ve 26199 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği

Karayolu Yolcu Taşıma Kooperatifi Anasözleşmesi Örneği

Mete, O. (2017). Kooperatiflerde İç ve Dış Denetim, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Uzmanlık Tezi, Ankara.

Özgül, N. (2008). "Hizmet Pazarlamasında Müşteri Memnuniyeti ve Ulaştırma Sektörü Üzerine Bir Uygulama", Ege Akademik Bakış Dergisi, 8,(2).

Bacıyan-ı Rum (Anadolu Kadınlar Birliği)

Seda CAN

Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

Temelleri 13. yüzyılda Kırşehir’de atılmış olan Ahilikte, ilime, sanata ve ahlaka önem verilmesinin yanı sıra kadının da sosyal ve ekonomik hayatta çok önemli bir yeri vardı. Bunun bir göstergesi olarak kadınlar tarafından, dünyanın ilk kadın teşkilatı olan “Bacıyan-ı Rum” teşkilatı yani “Anadolu Kadınlar Birliği” kurulmuştur.

1071 Malazgirt zaferinden sonra Anadolu’ya birçok Türk boyu göç etmeye başlar ve Anadolu’ya gelen bu göçler içerisinde zamanla Ahiyan-ı Rum, Abdalan-ı Rum, Gazıyan-ı Rum ve Bacıyan-ı Rum adı altında zanaat ve tasavvufi düşünce dünyası merkezli teşkilatlar oluşturulmuştur. İlk göç dalgasıyla gelen Türkler Anadolu’yu “Rum ülkesi” olarak isimlendirmiş orada yaşayan kişilere de Rumi demişlerdir. Hz. Mevlana’ya Anadolu’ya Mevlana anlamını taşıyan “Rumi” denilmesi buna iyi bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ahi Teşkilatının bir kolu olan Ahi Bacılar Teşkilatının kurucusu, Kirmani’nin kızı ve Ahi Evran’ın eşi Fatma Hatun idi. Ahi Evran, 1205’te yerleştiği Kayseri’de, Kirmani’nin kızı Fatma Hatun ile evlenmişti. Ahi Teşkilatının kurucu-

su Ahi Evran, eşi Fatma Hatun vasıtası ile de Ahi Bacılar Teşkilatı’nı (Bacıyan-ı Rum) kurdu. Fatma Hatun halk arasında “Fatma Ana”, “Kadın Ana”, “Kadın Ana” diye de tanınmıştır.

Ahi teşkilatı içerisinde kadın odaklı grubun adı Bacıyan-ı Rum olup, Ahi Evran’ın eşi Fatma Hatun’un da bu örgütün ilk yöneticisi olduğu kabul edilmiştir. Anadolu’da yüzyıllar boyunca önemli bir teşkilat olan Bacıyan-ı Rum geleneği usta çırak ilişkisi ile süreklilik göstermiştir. Anadolu’da Türkmen ailelerindeki kahraman hanımlar olarak ifade edilen Türk kadını her türlü fedakârlığı ile tarihin her döneminde vatani ve milleti için çok çalışmıştır. Bacıyan-ı Rum kadın teşkilatı olası bir savaş ortamında silah bakım ve onanımı, iaşe temini, ulaşım gibi vazifeleri üstlenmiştir. Kurtuluş Savaşı mücadelemizde Kastamonu’da Şerife Bacı, Erzurum’da Nene Hatun, Bursa’da Onbaşı Fatma bu geleneğin son temsilcileri olarak değerlendirilmelidir.

Fatma Bacı önderliğinde; ustalar, mesleğe yeni başlayanlar dürüst ve mesleğin gereklerini bilen yeni ustalar olarak eğitirdi. Kadınlar; örgü, halı-kilim ve kumaş dokumacı-

lığı yaparken aynı zamanda okuma-yazma, silah kullanma, ata binme, misafir ağırlama gibi farklı alanlarda da eğitim olarak evinde, atölyesinde en iyi ip eğiren kadının eğirdiği ip pazara çıkabilirdi. Yani iyi iş çıkaran kişinin ipi pazarda müşteriye sunulurdu. Aksi halde eğirilen ipler düşük kalitede olursa pazara çıkarılmazdı. “İpliği pazara çıktı” deyiminin kökeni Bacıyan-ı Rum teşkilatının disiplin ve kalitesinden kaynaklanır.

Dokumacılık ve örgü dışında Bacıyan-ı Rum üyelerine verilen eğitimlerden birisi de misafir ağırlamaktır. Anadolu’ya yoğun olarak göçlerin olduğu bu dönemde gelen kişilerin bannması, göçün yarattığı toplumsal sorunlara çözüm bulma konusunda ahilerin çabaları göz ardı edilemez. Türkmenlerin bu göçler sırasında yeni geldikleri topraklara uyum sağlaması, kısa süreli de olsa bannma sorunlarının çözülmesi için ahilere ait tekke ve zaviyeler çok önemli bir işlev üstlenmiştir.

Bacı Teşkilatı’nın bir diğer faaliyet alanı da askeri eğitimlerdir. İslamiyet’in kabulünden önce kadınlar at binme ve savaş teknikleri konusunda ustalaşmıştır. Bu becerileri-

ni Bacıyan-ı Rum örgütünde genç kızlara aktarmaya devam eden bacılar, özellikle Moğolların Kayseri’yi kuşattıkları dönemde erkek ahiler ile birlikte kenti savunmak için kahramanca savaşmışlardır.

“Bacıyan-ı Rum örgütü görüldüğü üzere sadece bir meslek örgütü olmanın çok ötesindedir.”

Ahilerin, herhangi bir zanaatın bir usta tarafından öğrenilmediğinde hayırsız olacağına dair besledikleri inanç, Anadolu Bacıları için de geçerlidir. Yani bu hanımlar sanatlarını elden ele, nesilden nesile aktarmışlardır. Önceleri şehirlerde varlık gösteren teşkilat, Moğol istilaları sonucu uç bölgelere taşınırken el sanatları da köylerde yaygınlaşmaya başlamış, kuşaktan kuşağa aktararak etkileri günümüze kadar ulaşmıştır. Halı, kilim ve giyim sanayi Anadolu Bacıları’nın en yoğun çalıştığı alanlardır. Öyle ki, bugün Anadolu’da kendine has özellikleriyle bilinen çoğu halı türünün (Başara Halısı vb.) kökeni Bacılar’a kadar uzanır. O dönem İstanbul ve diğer Hristiyan beldeleri Bacılar’ın halı ve kumaşlarını kullanmıştır. Osmanlı’nın kuruluş yıllarında

“

Yolcu ve kimsesizlerin yedirilip, içirilmesi ve temizliklerinin karşılanması Bacılar tarafından yapılmıştır. Seyyah İbn-i Batuta da Türkmen kadınların bu hizmetinden övgüyle ve hayranlıkla bahseder.

”

sahip olduğu askeri uniformalar da yine bu topluluğun ürünüdür ama askeri hayata katkılar yalnız giyimle sınırlı değildir. Ahi Evran’ın Kayseri’de kurduğu dericilik atölyesi sebebiyle Debbâğ (dericilik) Çarşısı olarak bilinen yerde Ahiler Moğol ordusuna karşı şehri müdafaa ederken, bu örgüte mensup kadınlar da direnişe fiilen destek vermişlerdir. Uç bölgelerde Türkmenler arasında bulunan savaşçı kadınlar, Dulkadiroğulları Beyliği döneminde de faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Bu kadınlar şüphesiz Anadolu Bacıları’dır.

Dokumacılık ve askeri alandaki katkılar haricinde bu örgütün belki de asıl değeri misafir ağırlama işlerinin üzerlerinde bulunmasıyla

alakalıdır. Ahiler, Anadolu’yu İslamlaştıracak olan kitlelerin, buraya göçtükleri zaman belli bir süre için bannınlanması ve ağırlanması hususunda çok titiz davranmışlardır. Tekke ve zaviyeler bu amaç uğrunda kullanılmıştır. Hatta Fatma Hatun’un babası Kirmani, Ahiliği kişinin servetini yolcuya, yoksula ve muhtaca harcamayı amaçlaması olarak tarif etmiştir. Yolcu ve kimsesizlerin yedirilip, içirilmesi ve temizliklerinin karşılanması Bacılar tarafından yapılmıştır. Seyyah İbn-i Batuta da Türkmen kadınların bu hizmetinden övgüyle ve hayranlıkla bahseder. Anadolu’ya göç eden kitlelere gösterilen bu hürmet, yalnız yeme-içme-bannmayla da sınırlı kalmamış, dinlerini bilmeyenlere ve henüz

“Anadolu Bacı Teşkilatı, aynı Ahilik teşkilatı gibi, mesleğe intisap konusuna önem vermiş, bir üstattan el almayı ve rehberliğinde sanat sahibi olmayı tavsiye etmiş, bu geleneğin dışında sanat öğrenmeye müsaade etmemiştir. Bacılık müessesesi aynı zamanda bir eğitim ve öğretim ocağıdır.”

Müslüman olmayanlara din eğitimi verilmiş bu sayede Anadolu'nun Müslüman yurdu olmasında önemli adımlar atılmıştır. Bacıların, Anadolu'nun yerli halkı olan Rumlarla kurduğu iyi ilişki sonucu din değiştirenlerin sayısı da azımsanmayacak orandadır. Türk ve İslam tarihine yaptıkları bu değerli katkılar yanında örgüt, eğitim-öğretime sarfettiği emeği geriplanda tutmamış, topluma mal, hizmet üretme ve iktisadî hayatı düzenleme görevlerini başarıyla gerçekleştirmişti.

Ahilikte erkeklere “Eline-Beline-Diline Sahip Ol” öğüdü verilirken, Bacıyan-ı Rum Teşkilatı da kadınlara “Aşına-İşine-Eşine Sahip Ol” öğüdü verilmiştir. Böylece Anadolu’da aile temeline dayalı, ekonomik açıdan da güçlü ve müreffeh bir toplum hayatının kurulduğu söylenebilir.

Anadolu Bacı Teşkilatı, Ahilik Teşkilatı gibi Türklerin gelenek, örf, adet ve ahlaki kurallarının uygun bir şekilde yeniden yorumlanarak, demokratik bir sosyal zümre olarak kurulmuştur. 5 Aralık 1934 yılında kadının siyasal ve sosyal haklarına kavuşmalarındaki temel etken olarak tarihten günümüze ulaşan bu

kültür hareketinin etkisinden söz etmek yerinde olacaktır. Öyle ki; Cumhuriyet döneminin siyasal partilerinin kadın kollarının yeniden kurulması, demokratik zeminli faaliyet gösteren bu kadın örgütünün sağladığı tarihten gelen bir motivasyondur.

Anadolu Bacı Teşkilatı aynı zamanda el sanatları icra eden kadın sanatçıların örgütlenmesidir. Ahilik Teşkilatı kadar olmasa Anadolu'nun başlıca yerleşim yerlerinde Ahilik teşkilatının bir nevi kadın kolu olarak çalışmaları yapmıştır. Bu kadın organizasyonu kadınları iş ve sanat alanına yönlendirmiş, yaşadıkları dönemde toplumun ihtiyaçlarına uygun bir şekilde çalışarak ekonomik, siyasal ve kültürel anlamda kadınların da katkı sunmalarına olanak sağlamışlardır. Ahilik ve Bektaşilik'teki “Bir elmanın yansı erkekse yansı da kadındır” temel ilkesindeki bu düşünce, Bacıyan-ı Rum teşkilatının kurulmasıyla fiili bir hal almıştır. İlk kez Konya, Kırşehir ve Kayseri’de kurulan Anadolu Bacılar Teşkilatı ile Türk kadınları da Anadolu’da yerleşik hayata daha çabuk geçip, göçebelikten uzaklaşmalarını sağlayacak faaliyetlerde bulunulmuştur.

“ Anadolu Bacı Teşkilatı aynı zamanda el sanatları icra eden kadın sanatçıların örgütlenmesidir. ”

Yerleşik hayata geçmenin en önemli şartlarından birisi olan iş ve sanat sahibi olma gerçekliğinden yola çıkarak, ulaşabildikleri herkesi kadın erkek ayrımı yapmadan, iyi bir eğitimden geçirerek, sanat sahibi yapmak, dönemin sosyal ve ticarî açıdan da ihtiyacına cevap verecek en önemli adımdır. Nitekim böyle bir adım atılmış ve topyekün bir eğitim ve çalışma seferberliği başlatılmıştır. Bu seferberlik dönemin önemli bir yerleşim yeri olan Kayseri’den başlamış ve Anadolu’ya yayılmıştır. Ahilerin birçok hizmet alanında, kadın sanatçılara gereksinim duyduğu görülmüştür. Bunun yansıması olarak ise Bacılar ile Ahiler ticarî ve ahlaki eğitim sürecinden neredeyse aynı şekilde geçmişler ve ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda kadın

ile erkeğin mükemmel bir dayanışmasını tarihte göstermişlerdir.

“Anadolu Bacı Teşkilatı, aynı Ahilik teşkilatı gibi, mesleğe intisap konusuna önem vermiş, bir üstattan el almayı ve rehberliğinde sanat sahibi olmayı tavsiye etmiş, bu geleneğin dışında sanat öğrenmeye müsaade etmemiştir. Bacılık müessesesi aynı zamanda bir eğitim ve öğretim ocağıdır.”

Bacıyan-ı Rum (Anadolu Bacılar Teşkilatı)’u kuran Fatma Bacı yaşadığı asrın II. ve III. çeyreğinde çok önemli faaliyetlerde bulunmuştur. Ömrünün sonuna doğru Kırşehir’e gelmiş ve XIII. yüzyılın son çeyreğine doğru burada vefat etmiştir. Ankara’nın Polatlı ilçesinin kuzeydoğusundaki Bacı köyüne defnedilmiş ve kabri burada bulunmaktadır.

Bilim, sanat ve ahlakın sentezini yapmayı temel felsefe haline getirmiş olan Ahi Evran’ın kurduğu Ahilik Teşkilatı ve bu teşkilatın kadın kolu olan Bacıyan-ı Rum toplumda kadın erkek ayrımı yapmadan alanında usta sanatçılar yetiştirmiştir ve tıp sanatını icra edenlerin geçtiği mesleki süreçten çok benzer bir şekilde geçmişlerdir. Mesleki ve kültürel

faaliyetlerini gerçekleştirirken ahlaki ilkelere bağlı kalmışlardır. Bu sayede Anadolu’nun bir kültür ve sanat merkezi haline gelmesine ciddi katkılar sağlamışlardır.

Kadının tarihte maruz kaldığı olumsuz tutum ve davranışlar karşısında ezber bozan bir teşkilat olan Bacıyan-ı Rum, özellikle kurulduğu dönem itibarıyla kadına verilen değerlerin bir göstergesi, üretken bir kadının ise toplum ve tüm insanlık için ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. Günümüzde ise sosyal ve iş alanında kadınların maruz kaldıkları cinsiyetçi tutum ve davranışlar aslında geçmişten gelen kültürümüzle tamamen zıt düşmektedir. Bu açıdan daha müreffeh bir millet olarak varlığımızı yükseltmek için, geçmişimizden aldığımız bilimsel, ahlaki ve sanatsal değerleri Bacıyan-ı Rum (Anadolu Bacılar Teşkilatı) özelinde tekrar gözden geçirmekte fayda olacaktır.

Anadolu’ya 13. yüzyılda göç etmiş Türkmen kadınların o dönemlerde faaliyetlerinin günümüze oranla çok daha yoğun olduğu, özellikle Anadolu’nun Türkleşmesi ve İslamlaşması yönünde büyük hizmet eden

Bacıların vakıf kayıtları ile zaviyeler kurup buralarda görev alarak ne denli önemli hizmetlerde buldukları kanıtlanmaktadır.

KAYNAKÇA

blog.milliyet.com
Bacıyan-ı Rum Geleneği-Ali Canip OLGUNLU-milliyet.com
BAYRAM (2002), s.374
Roman Kahramanları/Bacıyan-ı Rum:Anadolu Bacıları
Efsaneler Arasında Bir Kadın Teşkilatı/tarih.haber ERDEM, Yasemin Tümer – Yiğit, Halime (2010), Bacıyan-ı Rum’dan Günümüze Türk Kadınının İktisadî Hayattaki Yeri, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
Bayram M. Fatma Bacı ve Bacıyan-ı Rum (Anadolu Bacılar Teşkilatı), Çizgi Kitabevi, Haziran 2016, Konya
Bayram M. Bacıyan-ı Rum (Anadolu Bacılar) ve Fatma Bacı, Türkler, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, c. 6, s. 365-379.
Bayram M. Fatma Bacı ve Bacıyan-ı Rum (Anadolu Bacılar Teşkilatı), Nüve Kültür Merkezi Yayınları, Ocak 2008;3: 62- 63
Gülhaboğlu A. Sosyal Güvenlik Öncüsü Ahi Evran Veli ve Ahilik, Memleket Yayınları, Kasım 1991, Yenişehir, Ankara.
Varinli İ, Akgül D. Günümüzde Uygulanan Kadınlara Yönelik İstihdam Projeleri ve Bacıyan-ı Rumlarda Kadın, II. Uluslararası Ahilik Sempozyumu Kitabı, 19-20 Eylül 2012;75-86.

Otonom Araçların Ulaştırma Sektörü İstihdamına Etkileri Üzerine Kısa Bir Değerlendirme

Melih TOPRAK
Ticaret Uzmanı

Ulaştırma sektörü ürünlerin ve insanların taşınması hususunda önemli bir role sahiptir. Sadece üretim faktörlerinden olan hammadde, ara mal ve mamul mallar ve iş gücünün bir noktadan diğerine naklini kişisel ve iş odaklı seyahatlerin gerçekleştirilmesini sağlayan bir hizmet ağını da içine alacak geniş bir etki alanına sahiptir. Bu nedenle ulaştırma sektörü ekonomide ve günlük hayatta önde gelen bir role sahiptir. Sanayi Devrimiyle birlikte buhar gücünün kullanıma sunulması ve üretim araçlarının dışında ulaştırmada trenler ve gemilerde de kullanılmaya başlanması ile ekonomik faaliyetleri hızlandırdı ve kolaylaştırdı bir etki yaratmıştır. Gözlemlenen bu gelişme 20. yüzyılın ilk yılları itibarıyla motorize araçların hizmete girmesi ve yaygınlaşması ile bir üst seviyeye çıkmıştır. Motorlu araçların kullanıma sunulması ulaştırma sektöründe devrimsel değişikliklere yol açmış, bir nevi bildiğimiz dünyanın boyutlarını küçültmüş ve daha büyük boyutlardaki yüklerin taşınmasına, daha fazla sayıda insanın seyahat edebilmesine olanak sağlamıştır. Uçak, gemi, tren, otobüs, kamyon, otomobil vb. araçların günlük hayatımızda kişisel ve iş amaçlı kullanıma girmesi ile motorlu taşıtlar

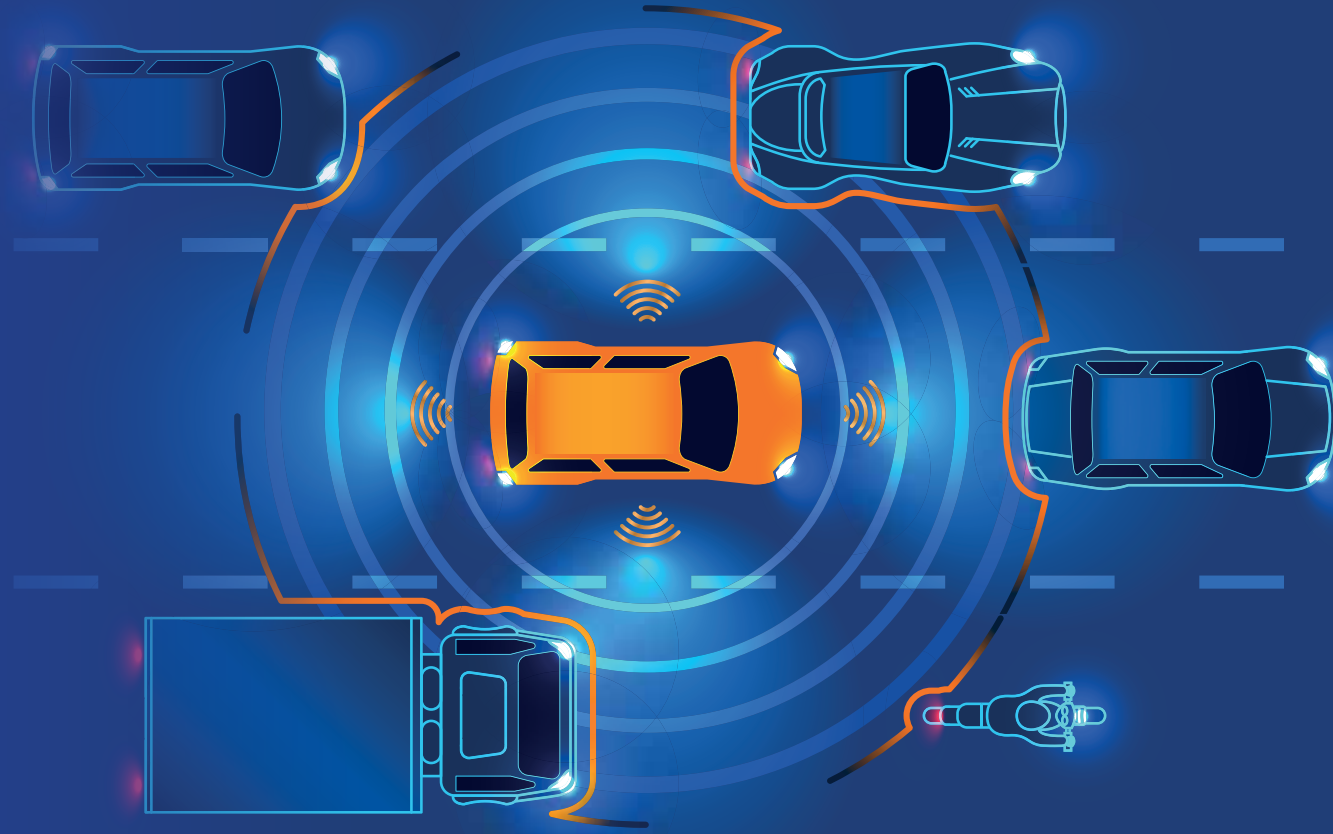
ticari hayattaki önemi göz ardı edilemez bir seviye gelmiştir.

Günümüzde ulaştırma sektöründe araç çeşitliliği ve hava, deniz, demiryolları gibi alternatifler olsa da karayolları yük ve yolcu taşımacılığında tercih edilmeye devam etmekte ve diğer seçenekler karşısında geçmişten itibaren var olan üstünlüğü korumaktadır. Bunu ulaştırma istatistiklerinde açıkça görebilmekteyiz. OECD'nin Uluslararası Taşımacılık İstatistikleri (International Transport Statistics) 2019 yılı raporunda yer alan verilere bakıldığında dünya genelinde yük ve yolcu taşımacılığında karayolunun baskın şekilde tercih edildiği görülebilmektedir. Türkiye özelinde de dünya genelindeki karayoluna olan eğilimi gözlemleyebilmekteyiz. Anılan raporun 2018 yılı verileri Türkiye'de yapılan 319.630 milyon ton kilometrelik ülke içi yük taşımacılığının % 83,3 oranına tekabül eden (hava taşımacılığı hariç) 266.502 milyon ton-kilometrelik bölümü karayolunda işleyen vasıtalar ile yapıldığını bize göstermektedir. Yolcu taşımacılığında da tercih karayolu üzerinde ağır basmaktadır. OECD 2018 istatistikleri (denizyolu ve havayolu taşıma-

clığı hariç olmak üzere) Türkiye'de 329.363 milyon yolcu-kilometre² ile karayolunun yolcu taşımadaki payının %97 olduğunu işaret etmektedir.

Ulaştırma sektörünün genel bir değerlendirmeye tabi tutabilmek için hizmetler ana sektörünün bu dalının istihdam alanındaki ağırlığına, girişim evrenindeki yerine ayrıca değinmek gerekmektedir. 2018 yılında OECD'nin yayımladığı rakamlara göre 28 milyon 733 bin kişinin aktif çalışan olduğu Türkiye'de, istihdamdaki en büyük pay 15 milyon 776 bin ile hizmetler sektörünü aittir. Hizmetler ana sektörünün altında yer alan ulaştırma sektöründe ise 1 milyon 256 bin kişinin istihdam edildiği bilgisi anılan raporda yer almaktadır. Girişim temelli bir yaklaşımla ulaştırma sektörüne bakacak olursak, TÜİK verilerine göre 2018 yılında hizmetler ana sektöründe 3 milyon 845 bin 951 girişim bulunmaktadır. Bunların 522 bini ulaştırma alt sektöründe faaliyet göstermekte olup, 480 bin 566 adedi karayolu odaklı çalışan ulaştırma teşebbüslerinden oluşmaktadır.

Teknolojik gelişmeler özellikle iletişim ve

robotik teknoloji alanındaki günlük hayatımızda önemli etkilerden ulaştırma sektörünün dışarıda kalması beklenemez. Geçtiğimiz on yıllarda yapay zeka çalışmaları ve otonom araç teknolojilerinde kaydedilen ilerlemeler ile ulaştırma sektörünün organizasyon ve istihdam yapısında değişimler yaşanacağı beklenmektedir. Motorlu araçların otonom seviyeleri arttıkça, bir sürücüye ihtiyaç olmaksızın taşıtlar belirlenen rotada

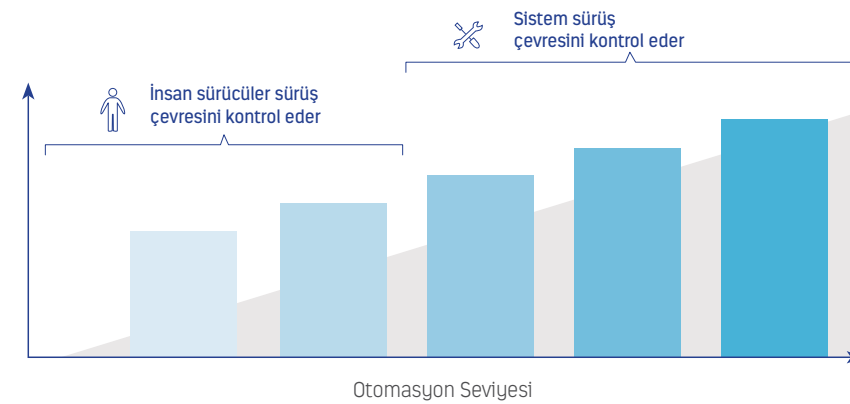
gidebilme kabiliyeti kazanacaktır. Sürücünün tam kontrolindeki araç teknolojilerinden otonom araçlara geçiş 5 aşamada gerçekleşmektedir.

- Seviye 0: Sürücü taşıtın fren, gaz, direksiyon gibi bütün fonksiyonlarını kontrol tamamen kontrol edebilmektedir. Ayrıca sürücü yol durumunun gözlemlenmesinden ve aracın güvenli seyirinden sorumludur. Bu seviyede sadece hız

limiti ve kör nokta uyarı güvenlik yardımıyla yer almaktadır.

- Seviye 1 (Sürücü Asistanı): Birinci seviyede araç sürücüsü güvenli seyire ilişkin kontrolde sahip olsa da uyarılabilir seyir kontrolü, çarpışma önleyici frenleme ve park asistanı gibi birbirinden ayrı çalışan sınırlı otonom yardımcı araçta bulunmaktadır.
- Seviye 2 (Kısmi Otomasyon): Taşıtlarda en az iki birleriyle müşerekle çalışan ana kontrol işlevi bulunmaktadır. Uyarılabilir seyir kontrolü ve şerit takip sistemi bahsi geçen ana kontrol işlevlerine örnek gösterilebilir. Sürücü hala yolun gözlemlenmesi ve seyir güvenliğinden sorumlu olsada konvoy veya sıkışık trafikte yakın seyirden araçların seyir güvenliği bu özelliklerle arttırılmaktadır.
- Seviye 3 (Koşullu Otomasyon): Üçüncü seviye sürücünün otonom araç yardımcılarının gösterdiği manevraları yapması beklenmektedir. Sürüş esnasındaki operasyonel kararlar otonom araç tarafından alınmakta ve sürücü otonom aracın talimatları doğrultusunda ya da sistem hatası durumunda ta-

Grafik: Otonom Sürüş Gelişim Seviyeleri

Kaynak: Autonomous Driving in the Logistics Industry, Jönköping Üniversitesi

2030 yılı itibariyle otonom sürürlü araçların yaygınlaşması ile bedensel ve el becerisine dayalı işlerde 2016 yılındaki A.B.D.'de 90 milyar çalışma saatinde %11 düşüş, Batı Avrupa 'da 2016 yılındaki 113 milyar çalışma saatinde %16 düşüş beklenmektedir.

şıtın seyrine müdahale edebilmektedir.

- Seviye 4 (Yüksek Otomasyon): Sürücünün aracın bütün kontrollerinden feragat etmiş ve taşıt kontrolü tamamen kendisinde olarak yön düzeltmeleri yapmakta ve çevre gözlemlerinde bulunmaktadır. Bu aşamada araç yolcu dahi olmadan rotasında ilerleyebilmektedir. Sistem hatası ile karşılaşıldığında sürücü varsa otonom araç yardım isteyebilmektedir. Ancak sürücü bulunmaması veya sürücünün müdahalesi olmasa da gerekli rota düzeltmeleri ile araç seyre devam etmekte ya güvenli bir şekilde durmaktadır.
- Seviye 5 (Tam Otomasyon) : 5. Seviye otonom araçlar her tür yol ve iklim koşulunda sürücüyü müdahalesi olmaksızın tam performans ile taşıtın idaresini yürütebilmektedir. Zaman ve yer sınırlaması olmaksızın gerekli kararları alan otonom araç, kar fırtınası, buzlanma, sel gibi riski koşulları hesap ederek tehlike arz eden etkenin değişmesi için güvenli bir konumda aracı belletebilmektedir.

Bahsi geçen 5 aşamalı süreç ile beraber sürücüyü ihtiyacı bulunmayan motorlu araçların yollarda olması çok uzak bir gelecek olarak görülmemelidir. Günümüzde yaygın olarak birinci seviyede otonom özelliklere sahip araçlar kullanımda olmakla beraber, yollara yakın zamanda çıkan bazı elektrikli otomobil modellerinde ikinci seviye otonom sürüş özellikleri de bulunmakta ve kullanılmaktadır. Bu teknolojik araçlar sadece otomobil bu teknolojik ağır vasıtalar ve şehir içi yolcu taşıtları prototiplerinde ikinci ve üçüncü seviye otonom sürüş özellikleri ile gün yüzüne çıkmaktadır.

Otonom sürüş teknolojilerinde yaşanan ve gelecekte yaşanacak ilerlemeler ile ulaştırma sektöründeki istihdam yapısında değişimler beklenmektedir. Sürücüsüz kara taşıtlarının ulaştırma sektöründe kullanılması ile sektör emek yoğun yapıdan sermaye yoğun bir yapıya dönüşme potansiyeli taşımaktadır. Bu dönüşüm ulaştırma sektöründeki istihdam edilen ve edilecek iş gücünde azalmaya ve istihdam edilen kişilerde aranan yeteneklerde değişikliğe yol açacaktır. 18. Yüzyıl sonunda buhar gücüyle çalışan

makinelere üretim sektöründe kullanılması ve 20. Yüzyılda tarım üretiminde makineleşme ile bu alanlarda istihdam edilen insanların sayısının azalmasına ve iş gücünde aranan niteliklerin değişmesine yol açmıştır. Sanayi devrimin gerçekleştiği süreçte makineleşen tekstil sektöründe el ile üretim şekli bırakılmış, insan gücünün yerini makinelerin alması ile yeni teknoloji karşısında eski kalan üretim yöntemlerine uygun iş gücüne talep azalmıştır. Literatürde dışlama etkisi olarak anılan bu durum, otonom araçların gelişmesi ve yaygınlaşması ile ulaştırma sektöründe de beklenmektedir.

Dışlama etkisinin görülmesi beklenen ulaştırma sektörü iş gücü piyasasındaki yetenek gereksinimlerinde yaşanacak değişiklik ile ulaştırma sektöründeki istihdam sayısının otonom araçların gelişme seyrine göre azalacaktır. Tablo-1'de görüldüğü üzere yetenek ve çalışma saati temelli yapılan araştırma ile istihdam piyasasında meslek ve yetenek bazlı ayrımlara gidilmiştir. Araştırmanın kapsamında Amerika Birleşik Devletleri (A.B.D.) ve Batı Avrupa'nın gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri yer almaktadır. Ulaştırma sek-

törünü ilgilendiren yetenek bedensel ve el becerisi ana yetenek kategorisinin altında yer almaktadır.

2030 yılı itibariyle otonom sürürlü araçların yaygınlaşması ile bedensel ve el becerisine dayalı işlerde 2016 yılındaki A.B.D.'de 90 milyar çalışma saatinde %11 düşüş, Batı Avrupa 'da 2016 yılındaki 113 milyar çalışma saatinde %16 düşüş beklenmektedir. Yıllık 2080 saatlik çalışma süresini temel aldığımızda, bahsi geçen saatlik değişim A.B.D.'de 4,75 milyon kişiye, Batı Avrupa'da ise 8,7 milyon kişiye eşit bir iş kaybı tahminini bize göstermektedir. Bu tahmin iş gücü piyasasındaki eğilim değişikliğini göstermesi açısından önem arz etmektedir.

Geçmişte tekstil ve tarım sektörlerinde yaşanan dışlama etkisine benzer olarak değişimin yaşandığı sektörlerde istihdam azalması olsa da; teknolojik gelişmelerin etkisiyle üretim faktöründeki (iş gücü) maliyet azalması ve üretim miktarlarının artması ile yaratılan refah seviyesindeki artış; ulaşım sektöründe beklenen otonom sürürlü araçlar kaynaklı istihdam azalması dengeleme potansiyelini barındırmak.

İş gücü piyasasının kas gücüne, kaba motor becerilere (Bedensel ve El Becerisi) ve temel okuma, yazma, matematik ve iletişim bece-

lerine (Basit Bilişsel Beceriler) gerek duyan mesleklerden teknolojik sosyal ve karar alma becerileri gerektiren mesleklere yönelimi; otonom sürürlü araçların yaygınlaşması ile tecrübe edecek olan ulaştırma sektöründe, Türkiye'deki yolcu ve yük taşıyan 414 bin esnafın³ ve toplamda 175 bin ortak sayısına ulaşan 6 binden fazla kooperatifin⁴ etkilenmemesi düşünülemez.

Sektörde yaşanacak teknolojik gelişme ile istihdam yapısının değişimi, talebinin azalması dışında emek yoğun bir girişim yapısından sermaye yoğun bir girişim modeline doğru bir dönüşümde beklenmektedir. Çünkü sürücüsüz araçların piyasada yaygınlaşması ve bu araçların alternatif yakıtları⁵ kullanabilen araçlar olması nedeniyle ulaştırma bir maliyetlerindeki düşüş ile navlun fiyatlarına yansıtacaktır. İnsan şoför çalıştırma maliyetleri karşısında, otonom sürürlü taşımacılığın oluşturacağı fiyat rekabeti ile günümüz küçük sermayeli işletme yapısının büyük sermayeli girişimler karşısında rekabetçi olabilmelerinin zorlaşacağı öngörülmektedir.

Bu beklenen değişim ışığında sektördeki küçük sermayeli işletmeler ve esnaf işletmeler gelecekteki piyasa koşullarında rekabet edebilmek ve uyum sağlayabilmek için istihdam ve girişim temelli olarak dönüşüme

muhtaçtır. Tam otonom sürürlü taşıtların 2030 yılı ve sonrasında yaygınlaşmaya başlayacağı varsayımı karşısında bahse konu sektör aktörlerinin gerekli değişim ve dönüşümü gerçekleştirecek zamanları olduğu düşünülebilir. Burada yapılması gereken ilk başta işletmelerin ve iş gücünün değişim kültürüne uyum sağlamaları, yetenek bazlı değişime yönelik çalışmalar yürütmeleri gerekmektedir. Organizasyonların ve işletmelerin değişmesi, dönüşmesi ve bunu yönetebilmeleri zorlayıcı bir süreç olmakla birlikte sürdürülebilirlikleri açısından önem taşıyan teşkil etmektedir.

KAYNAKÇA

- 1 Bir ton yükün bir kilometre mesafeye taşınmasıyla elde edilen trafik ölçü birimidir.
  - 2 Bir yolcunun bir kilometre mesafeye taşınmasıyla elde edilen trafik ölçü birimidir.
  - 3 Karayoluyla yolcu ve yük taşıyan esnaf sayısı 2019, Esnaf Bilgi Sistemi
  - 4 Karayoluyla yolcu ve yük taşıyan kooperatif ve kooperatif ortağı 2019, Kooperatif Bilgi Sistemi
  - 5 Elektrik, Hidrojen
- ACEMOĞLU D., RESTREPO P. (2019) "Automation and New Tasks". The Journal of Economic Perspectives , Vol. 33, No. 2 s: 3-30. <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26621237>
- ACEMOĞLU D., RESTREPO P. (2018) " Artificial Intelligence, Automation and Work". National Bureau Of Economic Research. <http://www.nber.org/papers/w24196>
- BUGHIN J., DAHLSTRÖM P., HAZAN E., LUND S., SUBRAMANIAN A., WIESINGER A. (2018) "Skill Shift Automation and the Future of the Workforce". McKinsey Global Institute.
- LITTMAN T. (2020) "Autonomous Vehicle Implementation Prediction". Victoria Transport Policy Institute.
- NEUWEILR L., REIDEL V.P. (2017) "Autonomous Driving in the Logistic Industry" (Master Thesis, Jönköping University International Business School)
- Makridakis S. (2017) "The Forthcoming Artificial Intelligence (AI) Revolution: Its Impact on Society and Firms" Neapolis University School of Economic Sciences and Business. <http://hdl.handle.net/11728/9254>
- ITF (2020), "Yük Taşımacılığı", ITF Transport Statistics (database), <https://doi.org/10.1787/g2g5557-den> (Erişim Tarihi 05 Mart 2020).
- ITF (2020), "Yolcu Taşımacılığı", ITF Transport Statistics (database), <https://doi.org/10.1787/g2g5557f-en> (Erişim Tarihi 05 Mart 2020).
- Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri.(2018) Türkiye İstatistik Kurumu. (Erişim Tarihi 12 Mart 2020) <https://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Root/SSS/TrafikSayimi.aspx>
- Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOPBİS)
- Esnaf Bilgi Sistemi (ESBİS)

Tablo 1: McKinsey Küresel Enstitüsü İş Gücü Yetenek Modeli

Yetenekler	Amerika Birleşik Devletleri Bütün Sektörler		Batı Avrupa, Bütün Sektörler	
	Çalışma Saati 2016 Milyar	Çalışma Saatindeki Değişim 2030 İtibariyle %	Çalışma Saati 2016 Milyar	Çalışma Saatindeki Değişim 2030 İtibariyle %
 Bedensel ve El Becerisi	90	-11	113	-16
 Basit Bilişsel Beceriler	53	-14	62	-17
 Yüksek Bilişsel Beceriler	62	9	78	7
 Sosyal ve Duygusal Beceriler	52	26	67	22
 Teknolojik Beceriler	31	60	42	52
Toplam	287		363	

Not: Batı Avrupa: Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İtalya, Hollanda, Norveç, İspanya, İsveç, İsviçre ve Birleşik Krallık

Kaynak: McKinsey Global Institute workforce skills model; McKinsey Global Institute analysis

Ahilik Kutlamaları Merkez Yürütme Kurulu Toplantısı Gerçekleştirildi

Ahilik Kutlamaları Merkez Yürütme Kurulu 2020 yılı olağan toplantılarının ilki 26 Şubat 2020 tarihinde Ticaret Bakanlığında Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin ERKAN'ın başkanlığında yapıldı.

Ahilik Kutlamaları Merkez Yürütme Kurulu; Ahilik Haftası Kutlamaları Yönetmeliği gereğince her yıl Şubat, Mayıs, Ağustos ve Ekim aylarında olmak üzere yılda dört defa toplanmaktadır. Toplantıya, Genel Müdür Yardımcısı Ekrem Alper Bozkurt, Daire Başkanı Çağatay Yasin Karaboğa ile MYK üyesi kurum ve kuruluşların temsilcileri katıldı.

Toplantıda; 2020 yılında Kırşehir merkez olmak üzere 81 ilde çeşitli etkinlikler ile gerçekleştirilecek olan 33. Ahilik Haftası Kutlamalarının tarihi belirlendi. Buna göre, 33. Ahilik Haftası Kutlama-

larının 14 – 20 Eylül 2020 tarihlerinde tüm yurttaki kutlanması kararlaştırıldı. Toplantının devamında Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Çağatay Yasin Karaboğa tarafından Ahilik Haftası programının etkinliğinin artırılmasına yönelik kurum ve kuruluşlardan gelen görüş ve öneriler hakkında sunum gerçekleştirildi. Sunum ardından gelen görüş ve önerilerin değerlendirilmesi yapıldı.

Son olarak dilek ve temennilerin ardından toplantı sona erdi.

Araç Alım Satımında “Güvenli Ödeme Sistemi”

Ticaret Bakanlığı tarafından taşıt alım satımında Güvenli Ödeme Sistemi'nin kuruluşu ve işletilmesi konusunda Türkiye Noterler Birliğinin yetkilendirilmesine yönelik protokol imzalandı.

İmza töreninde konuşan Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, konuşmasında ticaretin kolaylaştırılması için sürekli yeni projeler ürettiklerini ifade etti.

Türkiye'de günde ortalama 30 bin, yılda ise yaklaşık 8 milyon taşıtın ticaretinin yapıldığını, bu pazarın çok dinamik ve aktif olduğunu belirten Pekcan, vatandaşların alım satım ve devir işlemlerinde birtakım sıkıntılar yaşayabildiğini kaydetti.

Noterlerde ödeme işlemlerinin belgelendirilmesi için daha önce ödeme yapılabildiğini, bunun da çeşitli suistimallere yol açtığını dile getiren Pekcan, vatandaşın yanında nakit taşımak zorunda kaldığını, bunun da çalınma riski taşıdığını anlattı.

Pekcan, bütün bu olumsuzlukların önüne geçmek için çalışma başlattıklarını ve protokol hazırladıklarını dile getirerek, şöyle konuştu:

“Türkiye Noterler Birliğini ikinci el araç satışında Güvenli Ödeme Sistemi'nin kuruluşu ve işletilmesi konusunda yetkilendiriyoruz. Bu yetkilendirme ile Noterler Birliği ile müşterek Bakanlığımız ve yetkili arkadaşlarımız beraber çalıştılar ve sistemin kuruluşu ve işletilmesi konusundaki usul ve esasları belirledik. Noterler Birliği 6 ay içerisinde bu sistemin kuruluşunu ve işletilmesini gerçekleştirecek.”

“Türkiye Noterler Birliğini ikinci el araç satışında Güvenli Ödeme Sistemi'nin kuruluşu ve işletilmesi konusunda yetkilendiriyoruz. Bu yetkilendirme ile Noterler Birliği ile müşterek Bakanlığımız ve yetkili arkadaşlarımız beraber çalıştılar ve sistemin kuruluşu ve işletilmesi konusundaki usul ve esasları belirledik. Noterler Birliği 6 ay içerisinde bu sistemin kuruluşunu ve işletilmesini gerçekleştirecek. Bunun için de vatandaşımız sistemi kullanmasına dair sembolik bir para ödeyecek. Bunu bugün için 20 lira olarak belirledik, her sene bu rakam yeniden değerlendirilerek artacak. Bu sistem-

le satış bedeli ile aracın mülkiyeti eş zamanlı olarak devredilecek. Sistem sayesinde artık vatandaşımız, daha güvenli, daha hızlı ve daha az maliyetli bir ödeme sistemi ile taşıt alım satım işlemlerini gerçekleştirecek. Hem de sistem kayıtsız ticaretin azaltılması ve önlenmesi yönünde de önemli bir adım olacak.”

Pekcan, sistem ile hem aracın devir işleminin hem de paranın transfer işleminin aynı anda noter huzurunda yapılacağını belirtti.

Pazarıcı Esnafı Eğitimleri Devam Ediyor

Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğünce yürütülen Pazarıcı Esnafı Eğitimlerinin dördüncüsü 23 Aralık 2019 tarihinde Bursa, beşincisi ise 16 Ocak 2020 tarihinde Mersin ilinde gerçekleştirildi.

Bursa'da düzenlenen Pazarıcı Esnafı Eğitim Toplantısına Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan'ın yanı sıra Sebzeçiler, Meyveciler ve Seyyar Pazarıcılar Federasyonu Başkanı Ali Karaca, Bursa Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği Başkanı Arif Tak, Bursa Seyyar Pazarıcılar Esnaf Odası Başkanı Ahmet Refik Aksu ve iki yılın üzerinde pazarıcı esnafı katıldı.

Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan gerçekleştirdiği açılış konuşmasında Bakanlık olarak pazarıcı esnafına yönelik yaptıkları çalışmalardan bahsetti.

Genel Müdür Erkan, pazarıcı esnafının kendileri için ayrı bir yeri olduğunu

ifade ederek, pazarıcı esnafının sorunlarını adım adım takip ettiklerini dile getirdi. Erkan, konuşmasının devamında şunları söyledi;

"Cumhurbaşkanımızla yaptığımız ilk toplantıda sizlerin sorunlarını kendilerine ilettik. 8 üniversite ile esnafların sorunlarını çözmek adına çalışmalar gerçekleştirdik. Yurtdışındaki örnekleri inceledik. Oda başkanları bu çalışmalarda bizlerin adeta çalışma arkadaşları oldu. Meselelerimizi bir araya gelerek konuşabilmek önemlidir, eksiklerimizi görmemizi sağlar, bizi daha iyi noktalara taşır."

Programda Ticaret Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı Bursa Vergi Dairesi Başkanlığı temsilcileri pazarıcıları ilgilendiren Hal Yasası, Pazar Yerleri Hakkında Yönetmelik, Vergilendirme ve e-ticaret konularında bilgilendirme yaparak katılımcılardan gelen sorulara yanıtladı. Toplantının son bölümünde ise eğitici-yazar Burak Yılmaz pazarıcı esnafına müşteri ilişkileri, stres ve öfke yönetimi konulu bir seminer gerçekleştirdi.

Mersin'de düzenlenen Pazarıcı Esnafı Eğitim Toplantısına ise Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin ERKAN'ın yanı sıra, Mersin ESOB Yönetim Kurulu Başkanı Talat Dinçer, Adana ESOB Yönetim Kurulu Başkanı Nihat Sözütek, Mersin Ticaret İl Müdürü Hacı Akif Yıldız, Adana Ticaret İl Müdürü Adnan Ekiz, Mersin Orta Akdeniz Gümrükler Müdürü Ceylan ER, Türkiye Pazarıcılar Federasyonu Başkanı Ali Karaca, Adana 1 Nolu EKK Başkanı Muhammet Yalçın ile gıda sektöründeki oda başkanları ile yaklaşık 250 pazarıcı ve bakkal esnafı katıldı.

Programda Ticaret Bakanlığı ve Mersin Vergi Dairesi Başkanlığı temsilcileri pazarıcıları ilgilendiren Hal Yasası, Pazar Yerleri Hakkında Yönetmelik, Vergilendirme konularında bilgilendirme yaparak, katılımcılardan gelen sorulara yanıtladı. Toplantının son bölümünde ise pazarıcı esnafına yönelik "Müşteri ilişkileri, Stres ve Öfke Yönetimi" konulu bir seminer gerçekleştirdi.

Ekonomik İstikrar Kalkanı

Ekonomik aktivitelerin devamlılığı için, Covid-19 ile mücadeleye yönelik hayata geçirilen "Ekonomik İstikrar Kalkanı" paketi kapsamında, 100 milyar TL bütçe ayrıldı. Pakette pek çok kesimi yakından ilgilendiren çok sayıda başlık var.

Dünyanın her yerinde yayılmaya başlayan Koronavirüs(Covid-19) salgınının küresel ekonomiye ve ülkelerin ekonomilerine ciddi ölçekte etkileri oldu. Salgının yayılma hızını azaltmak için alınan önlemlere bağlı olarak, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de ekonomi olumsuz yönde etkilendi.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından halk sağlığı ve virüsün yayılmasını önlemeye yönelik alınan tedbirlerin yanı sıra ekonomideki zararın azaltılmak amacıyla Ekonomik İstikrar Kalkanı paketi uygulamaya kondu. Ekonomik aktivitelerin devamlılığı için, Covid-19 ile mücadeleye yönelik hayata geçirilen "Ekonomik İstikrar Kalkanı" paketi kapsamında, 100 milyar TL bütçe ayrıldı. Pakette pek çok kesimi yakından ilgilendiren pek çok farklı başlık var. 18 Mart 2020 tarihinde gerçekleştirilen Koronavirüsle Mücadele Eş Güdüm Toplantısı'nda alınan kararlar neticesinde uygulamaya konan paket 19 maddeden oluşuyor:

1. Perakende, AVM, Demir-Çelik, Otomotiv, Lojistik-Ulaşım, Sinema-Tiyatro, Konaklama, Yiyecek-İçecek, Tekstil-Konfeksiyon ve Etkinlik-Organizasyon sektörleri için Muhtasar ve KDV tevkifatı ile SGK primlerinin Nisan, Mayıs ve Haziran ödemeleri 6'şar ay ertelendi.
2. Kasım ayına kadar Konaklama vergisi uygulanmayacak.
3. Otel kiralama ile ilgili irifak hakkı bedelleri ve hasılat payı ödemeleri Nisan, Mayıs ve Haziran ayları için 6 ay süreyle ertelendi.

4. İç hava yolu taşımacılığında 3 ay süreyle KDV oranı yüzde 18'den yüzde 1'e indirildi.
5. Covid-19 salgınıyla ilgili tedbirlerden etkilendiği için nakit akışı bozulan firmaların bankalara olan kredi anapara ve faiz ödemeleri asgari 3 ay ötelenecek ve gerektiği durumlarda bu firmalara ilave finansman desteği sağlanacak.
6. İhracattaki geçici yavaşlama sürecinde kapasite kullanım oranlarının korunması amacıyla ihracatçı firmalara stok finansman desteği verilecek.
7. Bu dönemde işlerinin olumsuz etkilendiğini beyan ederek talepte bulunan esnaf ve sanatkârların Halkbank'a olan kredi borçlarının, Nisan, Mayıs ve Haziran anapara ve faiz ödemeleri 3 ay süreyle ve faizsiz olarak ertelendi.
8. Kredi Garanti Fonu limiti 25 milyar liradan 50 milyar liraya çıkarıldı. Kredilerde öncelik, gelişmelerden olumsuz etkilendiği için likidite ihtiyacı oluşan ve teminat açığı bulunan firmalar ile KOBİ'lere verilecek.
9. Vatandaşlarımız için uygun ve avantajlı şartlarda sosyal amaçlı kredi paketleri devreye alınması teşvik edilecek.
10. 500 bin liranın altındaki konutlarda kredilendirilebilir miktar yüzde 80'den yüzde 90'a çıkarıldı, asgari peşinatı yüzde 10'a düşürüldü.
11. Virüsün yayılmasına karşı alınan tedbirlerin etkisiyle Nisan, Mayıs

ve Haziran aylarında temerrüde düşen firmaların kredi siciline "mücbir sebep" notu düşülmesi sağlanacak.

12. Asgari ücret desteği devam ettirilecek.
13. Mevzuattaki esnek ve uzaktan çalışma modellerinin daha etkin hale getirilmesi temin edilecek.
14. Kısa Çalışma Ödeneği devreye alınacak, bundan faydalanmak için gereken süreçler kolaylaştırılacak ve hızlandırılacak, böylece faaliyetine ara veren işyerlerindeki işçilere geçici bir gelir desteği verilirken, işverenlerin de maliyeti azaltmış olacaktır.
15. En düşük emekli maaşı 1.500 liraya yükseltildi.
16. Emeklilerin bayram ikramiyesi Nisan ayı başında ödenecek. Yine emeklilerin maaş promosyon ödemelerinin de şubelere gitmelerine gerek kalmaksızın, doğrudan hesaplarına yatırılması sağlanacak.
17. Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığının belirlediği kriterlere göre ihtiyaç sahibi ailelere yapılacak nakdi yardımlar için ilave 2 milyar liralık bir kaynak ayrıldı.
18. İstihdamdaki sürekliliği temin etmek amacıyla 2 aylık telif çalışması süresi 4 aya çıkarıldı.
19. Tek başına yaşayan 80 yaş üstü yaşlılar için, sosyal hizmet ve evde sağlık hizmetlerinden oluşan periyodik takip programı devreye alındı.

Covid-19 Salgını Sürecinde Esnaf ve Sanatkârlara Sağlanan İmkânlar

Koronavirüs olarak bilinen Covid-19 salgını ticaret hayatının her alanında hissedilirken, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından bu süreçte esnaf ve sanatkârlar ile çalışanlarını rahatlatmaya yönelik vergi ötelemesinden çalışan desteklerine, finansman paketlerinden sosyal güvenlikte sağlanan kolaylıklara bir dizi önlem alındı.

Koronavirüs olarak bilinen Covid-19 salgını ticaret hayatının her alanında hissedilirken, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından bu süreçte esnaf ve sanatkârlar ile çalışanlarını rahatlatmaya yönelik vergi ötelemesinden çalışan desteklerine, finansman paketlerinden sosyal güvenlikte sağlanan kolaylıklara bir dizi önlem alındı.

- Salgın nedeniyle işleri veya işletmesi zarar görenlerin, esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri kefaletiyle veya doğrudan Halkbank'tan, 31 Mart 2020 ve öncesi tarihlerde kullandıkları kredilerden doğan borçlarından 1 Nisan-30 Haziran 2020 tarihleri arasında vadesi dolacak olan kredi borçları, vade tarihinden itibaren 3 ay süreyle faizsiz olarak ertelendi.
- Halkbank tarafından esnaf ve sanatkârlara mal ve hizmet alımlarında taksitli ve vadeli işlem yapabilecekleri, çek ve senet işlemlerini gerçekleştirerek nakit akışlarını düzenleyebilecekleri, çalıştıkları tedarikçilerden avantajlar sağlayabilecekleri 25 bin liraya kadar limitli, 3 ay ödemesiz dönemi ve 12 aya kadar vadesi bulunan Paraf Esnaf Kart tanımlandı.
- Esnaf ve sanatkârlar mücbir sebep kapsamına alınarak vergi ve SGK ödemeleri ertelendi. Mü-

kellelere mücbir sebep kapsamında olup olmadıklarını, işyeri faaliyet kodlarını internet vergi dairesine girerek görebilme imkânı getirildi. Faaliyeti mücbir sebep gerektirdiği halde, kodu bu durum kapsamında olmayan esnafın, hak kaybına uğramamak için bağlı olduğu vergi dairesine ana faaliyet konusu olan sektörü bir dilekçe açıklayıp kendisini mücbir sebep hali kapsamına almasını yolu açıldı.

- Söz konusu mükelleflere; nisan, mayıs ve haziran muhtasar ve KDV beyannamelerine ilişkin ödemeleri 6'şar ay sonra ödeyebilme kolaylığı sağlandı. Nisan, mayıs ve haziran aylarında

verilmesi gereken muhtasar ve KDV beyannameleri 27 Temmuz'a ertelendi.

- Kısa çalışma ödeneğinden yararlanma koşullarına esneklik getirilerek, esnafı ve sanatkârların bu imkândan yararlanmasının önü açıldı. Böylece, işçi çıkarmak ya da çalışanlarını ücretsiz izine çıkarmak yerine kısa çalışma ödeneğine başvurmak suretiyle çalışanların maaş almaya devam etmesinin yolu açıldı.
- Halkbank tarafından 6 aya kadar ödemesiz dönemli, 25 bin lira tutarında 36 ay vadeli ve yüzde 4,5 faizle işletme kredisi imkânı sağlandı.

ESNAF DESTEK PAKETİ
Hazine ve Maliye Bakanlığı desteği ile TÛM ESNAFIMIZ İÇİN

İşletme Finansman Desteği

- 6 ay ödemesiz
- 36 ay vadeli
- 25 bin TL limitli
- Hazine desteği ile yüzde 4,5 faizli

Paraf Esnaf Kart Desteği

- Esnaf ve sanatkârlarımızın mal ve hizmet alımlarında taksitli ve vadeli işlem yapabilecekleri nakit akışlarını düzenleyebilecekleri Esnaf Kart imkanı
- 3 ay ödemesiz
- 12 ay vadeli
- 25 bin TL'ye kadar limitli

T.C. HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI
www.halki.gov.tr

covid19.ticaret.gov.tr

*"Hak ile sabır dileyip bize gelen bizdendir,
İlim, akıl ve ahlak ile çalışıp bizi geçen bizdendir."*

Ahi Evnan-ı Veli

 HALKBANK